

בית המשפט הנבוה לצדק
קלדרון נ' ישראל ואח'
בג"ץ 15663-01-25
סוג עניין: עתוות לבני"ע
תאריך פתיחה: 07/01/2025
רמת היסיון: פתוח לציבור

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בעניין:

022495881	.ת.ז.	1. הדס קלדרון
037285418	.ת.ז.	2. כרמית פלטי קציר
033038837	.ת.ז.	3. יעל אופק
041858234	.ת.ז.	4. זהר אביגדורי
024956773	.ת.ז.	5. חן אביגדורי
056567605	.ת.ז.	6. כרמל אבנד
059037770	.ת.ז.	7. יעל אדר
029364783	.ת.ז.	8. עירית אוגרה
039783733	.ת.ז.	9. אלעד אור
305171787	.ת.ז.	10. מיה אטינגר
300428463	.ת.ז.	11. טל אילן
055744395	.ת.ז.	12. דניאל (דני) אלגרט
057382236	.ת.ז.	13. טל אמנו
028142545	.ת.ז.	14. יעל אנגל ליצי
009464314	.ת.ז.	15. יוסף אבי יאיר אנגל
303653612	.ת.ז.	16. קרינה אנגלברט
032124422	.ת.ז.	17. ענת אנגרסט
022677660	.ת.ז.	18. בועז אצילי
027276146	.ת.ז.	19. ליאת אצילי
056567977	.ת.ז.	20. ניר אצילי
054771407	.ת.ז.	21. נועה אצילי
200747020	.ת.ז.	22. ליאת אריאל
055858187	.ת.ז.	23. אורן בוכשטב
300256401	.ת.ז.	24. עומרי ביבס לוי
062858865	.ת.ז.	25. אורי בן דוד
032928319	.ת.ז.	26. מורן בן ישי
301237160	.ת.ז.	27. ברק בן עזרא
032149114	.ת.ז.	28. יעל בן עזרא
023784689	.ת.ז.	29. תמר ברוך
203197355	.ת.ז.	30. בר גודארד
200258846	.ת.ז.	31. ענבר גולדשטיין
043396993	.ת.ז.	32. אהוד גורן
213167711	.ת.ז.	33. גל גורן
303653612	.ת.ז.	34. שירה גורן
205518814	.ת.ז.	35. שני גורן
301508834	.ת.ז.	36. אור גת

בית המשפט העליון
מזכירות (32)
07-01-2025
נתקבל / נבדק

057422370	.ת.ז.	37. שרי גת
204770002	.ת.ז.	38. גיל דיקמן
025284159	.ת.ז.	39. אביטל דן
036339034	.ת.ז.	40. לי דן
028891612	.ת.ז.	41. עידו דן
028857761	.ת.ז.	42. שניר דן
040604365	.ת.ז.	43. נעם דן
031378268	.ת.ז.	44. לינור דן
034032722	.ת.ז.	45. מתן דנציג
005242581	.ת.ז.	46. דיצה הימן
025003484	.ת.ז.	47. נטע הימן מינה
024597882	.ת.ז.	48. מירב המק-אילוז
024597874	.ת.ז.	49. אילת המק
039693627	.ת.ז.	50. מור השרוני
208389288	.ת.ז.	51. נעמה וינברג
204154223	.ת.ז.	52. ענבר וינברג
023163413	.ת.ז.	53. עלי זיאדנה
300124377	.ת.ז.	54. יפעת זילר
022359855	.ת.ז.	55. בועז זלמנוביץ
024403800	.ת.ז.	56. ענבר זלסקי
039234091	.ת.ז.	57. אלה חיימי
024026866	.ת.ז.	58. זמיר חיימי
055861744	.ת.ז.	59. יחי יהוד
022625479	.ת.ז.	60. יעל יהוד
025569237	.ת.ז.	61. רננה גומא יעקב
024568982	.ת.ז.	62. יהודה כהן
024863888	.ת.ז.	63. ויקי כהן
32243125	.ת.ז.	64. יותם כהן
036249936	.ת.ז.	65. מיכל כהן אמינוב
053338992	.ת.ז.	66. משה לוטם
320479629	.ת.ז.	67. גבריאלה ליימברג
329386403	.ת.ז.	68. מיאה ליימברג
025587205	.ת.ז.	69. עמרי ליפשיץ
021823189	.ת.ז.	70. שרון ליפשיץ
011892437	.ת.ז.	71. נטלי מדמון
37519089	.ת.ז.	72. עינב מוזס אורבך
024128274	.ת.ז.	73. קרן מונדר
057397606	.ת.ז.	74. איל מור
036167641	.ת.ז.	75. אלה מור

037508678	.ת.ז.	76. מושיית מנסור
023666571	.ת.ז.	77. אפרת מצ'יקווה
025602749	.ת.ז.	78. אילה מצגר
007840754	.ת.ז.	79. דפנה מרגלית
052912607	.ת.ז.	80. מירה מרדכי
015298151	.ת.ז.	81. קלרה מרמן
317080935	.ת.ז.	82. פרננדו מרמן
021754635	.ת.ז.	83. רן נתנזון
043416486	.ת.ז.	84. מרב סבירסקי
200443604	.ת.ז.	85. שני סגל
031522121	.ת.ז.	86. שירה סוזנה
037774593	.ת.ז.	87. מורן סטלה ינאי
300782117	.ת.ז.	88. גפן סיגל-אילן
039636303	.ת.ז.	89. מעין סיגל-קורן
301605903	.ת.ז.	90. דנה סייטון
201142627	.ת.ז.	91. אור סלע
037792405	.ת.ז.	92. לימור סלע ברוידא
057127052	.ת.ז.	93. אסנת סלע וינברג
311862114	.ת.ז.	94. רוקסן סער
006228282	.ת.ז.	95. תלמה עמיחי
038233383	.ת.ז.	96. גדי עמיחי
031888811	.ת.ז.	97. ראומה ערוסי טרשצ'נסקי
037247103	.ת.ז.	98. עינב צנגאוקר
022625164	.ת.ז.	99. רותם קופר
300582020	.ת.ז.	100. רימון בוכשטב-קירשט
054203377	.ת.ז.	101. אביטל קירשט
025662172	.ת.ז.	102. יפעת קלדרון
036862126	.ת.ז.	103. יעל קלדרון-הוברמן
022942650	.ת.ז.	104. דלית קצנלנבוגן
313721417	.ת.ז.	105. אנה קרוק ליפשיץ
058849373	.ת.ז.	106. אורי רביץ
069777795	.ת.ז.	107. יפה רודאיף
300680592	.ת.ז.	108. מאיה רומן
028961050	.ת.ז.	109. זהירו שחר מור
057937526	.ת.ז.	110. דקלה שימריז
069383743	.ת.ז.	111. אבי שימריז
028574721	.ת.ז.	112. מעין שרמן

כולם באמצעות פרופ' ברק מדינה, עו"ד ו/או ד"ר מורן סבוראי, עו"ד שכתובתם לצורך עתירה זו: רחוב הארבעה 28, קומה 5 (מגדלי חגיג'), ת"א,

טל : 0549326878 ; דוא"ל : svorai@gmail.com ;

העותרים

- נגד -

1. ממשלת ישראל

2. ראש הממשלה, ח"כ בנימין נתניהו

באמצעות פרקליט ממרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים, משרד המשפטים, צאלח א-דין 29, ירושלים; טל: 073-3925590; פקס: 02-6467011

המשיבים

עתירה דחופה למתן צווים על תנאי ולמתן צו ביניים דחוף

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק מתבקש בזה להוציא מלפניו צו על תנאי המופנה אל המשיבים ומורה להם להתייצב וליתן טעם, אם רצונם בכך:

1. מדוע לא יקבע שסירובה של ממשלת ישראל להסדר לשחרור החטופים שמוחזקים ברצועת עזה בידי ארגון הטרור חמאס פוגע שלא כדין בזכות החוקתית של החטופים לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם, ולפיכך על הממשלה לפעול לשחרור החטופים, ובכלל זה בדרך של הסכמה להפסיק את המלחמה ולסגת מרצועת עזה בתמורה לשחרור החטופים.
 2. מדוע לא יקבע שעל ממשלת ישראל להחליט ללא דיחוי על התנאים לקיום עסקה לשחרור החטופים.
 3. לחילופין, מדוע לא יינתן כל סעד אחר אשר בית המשפט העליון הנכבד ימצא אותו לראוי ונכון וצודק בנסיבות העניין.
- כן מבוקש צו ביניים דחוף אשר יורה לממשלת ישראל להחליט ללא דיחוי על התנאים לקיום עסקה לשחרור החטופים. הדחיפות נובעת ממצבם הקריטי של החטופים כמפורט במסגרת עתירה זו.
- כל ההדגשות בעתירה אינן במקור, אלא אם צוין אחרת.

עתירה דחופה לצו על תנאי, קביעת העתירה לדיון בדחיפות, ומתן תשובה סדורה לגוף העניין

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את העתירה לדיון בדחיפות ולהורות למשיבים ליתן תשובה סדורה לגוף העניין (לרבות התייחסות לקיום דיון כאילו הוצא צו על תנאי, לפי תקנה 7(ג) לתקנות סדר הדיון בבית המשפט הגבוה לצדק תשמ"ד-1984), וזאת נוכח המציאות הקשה מנשוא בה מצויים החטופים ובני משפחותיהם, וכן נוכח המציאות הקשה ביותר בה מצויים כלל אזרחי מדינת ישראל. נוכח האמור, מתבקשת התערבותו המיידית והבהולה ביותר של בית משפט נכבד זה.

תמצית העתירה

1. עניינה של העתירה שבכותרת הוא שחרורם של 100 החטופים המוחזקים ברצועת עזה, חלקם עדיין חיים וחלקם מצאו את מותם בשבי או נחטפו מתים וגופותיהם נמצאות ברצועת עזה, בידי האויב. במועד כתיבת שורות אלה מלאו 459 ימים לשהותם בשבי. לפי המידע הידוע במועד הגשת העתירה, 33 מבין 100 החטופים הוכרזו מתים. לא ידוע בוודאות כמה מתוך 67 החטופים האחרים בחיים, אך ההערכה היא שלפחות כמה עשרות מתוכם עדיין חיים.
2. זוהי עתירה יוצאת דופן, ולפי מיטב ידיעתם של העותרים, אין לה תקדים בהיסטוריה של מדינת ישראל, ואולם גם האירועים והעובדות אליהם היא מתייחסת הם ייחודיים. המקרה הנדון כאן שונה בשני היבטים מהותיים מנסיבות העניין **בג"ץ קרמן**¹, שניתן בעתירה שעסקה בנושא קרוב (אך לא זהה) לזה הנדון כאן, בדבר הסכמת הממשלה להסדר שהביא לשחרורו מהשבי של החייל החטוף גלעד שליט וב**בג"ץ אלמגור** שניתן באותו עניין.²
3. **היבט אחד** הוא העובדה שבשונה מפרשת שליט (**בג"ץ קרמן**), כאן אין המדובר בביקורת שיקוטית על החלטת הממשלה להסכים לעסקה שעלולה להביא, בהסתברות מסוימת, לפגיעה בציבור בכללותו ולא באנשים מסוימים. **המאפיינים של המקרה הנוכחי שונים בתכלית. כאן המדובר בהחלטת ממשלה שגורמת לסיכון מיידי, שהסתברותו גבוהה מאד, כמעט ודאית, לחייהם של החטופים; וכאן המדובר בסיכון חייהם של אנשים מזוהים. נסיבות מסוג זה, שבהן החלטת הממשלה קובעת למעשה את גורלם של עשרות אזרחים ישראלים מסוימים הן בדיוק המקרים לשמם קיימים דיני זכויות האדם ולשמם נחקק חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.**
4. **היבט שני** שמאפיין את המקרה הנוכחי הוא **הצטברות הנתונים שמעידים על-כך שהממשלה לא קיבלה החלטה אלא נמנעת מהפעלת סמכותה, במובן של מחדל, כשהיא נמנעת, בכך, ממתן משקל כלשהו לכך שמחדלה להפעיל את הסמכות מהווה פגיעה בזכותם החוקתית של החטופים לחיים.** מידת המעורבות הנדרשת של בית המשפט בהחלטות מסוג זה צריכה להיות מושפעת לא רק מחומרת העניין שבו מדובר אלא גם מהערכה של אופן הפעולה של הממשלה. במקרה הנוכחי, הראיות שיפורטו להלן יוצרות חשש ממשי שהממשלה פועלת שלא כדין. הממשלה או ועדת השרים לביטחון לאומי כלל לא קבעו את התנאים שבהם מסכימה הממשלה לעסקה לשחרור החטופים - ולפיכך המדובר במחדל שעניינו הימנעות מהפעלת סמכות; ראש הממשלה ושרים מתבטאים תכופות על-כך שאינם נכונים לעסקה שתהיה כרוכה בסיום המלחמה ובנסיגה מרצועת עזה - ולפיכך המדובר בהפעלת שיקול דעת מוטעה, על ידי הגורם הלא נכון (שאינו הממשלה) וללא מתן משקל ראוי לזכויות החוקתיות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם; עמדה זו מנוגדת ניגוד גמור לעמדה המקצועית של ראשי מערכת הביטחון; ויש ראיות לכאורה שהשיקולים שמנחים את הממשלה אינם הגנה על ביטחון הציבור. המדובר לכן במקרה של מדיניות שמעוררת חשש כבד לפגיעה שלא כדין בזכויות חוקתיות.
5. שילוב המאפיינים הללו מחייב את המסקנה שיש להכיר בכך שבנסיבות המיוחדות של המקרה הנדון, מדיניות הממשלה שמונעת עסקה לשחרור החטופים פוגעת בזכות לחיים, בזכות לשלמות הגוף ובזכות לכבוד האדם של החטופים. קביעה כזו אינה מוליכה למסקנה שעל הממשלה להסכים לכל תנאי שיציב האויב לשם שחרור החטופים. קביעה כזו גם אינה מבטיחה שניתן יהיה להביא לשחרור החטופים,

¹ בג"ץ 9446/09 קרמן נ' ראש ממשלת ישראל, סעיף 7 (2009) (להלן: "**בג"ץ קרמן**").

² בג"ץ 7523/11 אלמגור ארגון נפגעי טרור נ' ראש הממשלה, סעיף 10 (2011).

- לאור כך שתידרש בעניין גם הסכמת האויב, שלמרבה הצער אינה מובטחת. אולם, לקביעה שיפוטית כי המדובר בפגיעה בזכות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם יש חשיבות מכרעת, ובנסיבות שנוצרו היא הכרחית ממש לשם הצלת חייהם של החטופים.
6. לקביעה שיפוטית כזו משמעות מעשית. היא תחייב את הממשלה להצדיק את מדיניותה. יוטל על הממשלה להציג בפני בית המשפט הנכבד את האופן שבו נקבעת מדיניותה בנושא ולהצדיק בפני בית המשפט את העמדה, אם אמנם זו עמדתה, שהאינטרס הלאומי בהמשך המלחמה ובהמשך השליטה ברצועה מצדיק את הקרבת חייהם של החטופים. ואכן, בפסקי-הדין שהוזכרו לעיל בעניין עסקת שליט, בית המשפט עמד מפורשות על התפקיד ההכרחי של הביקורת השיפוטית. בצמוד לקביעה כי "הכרעות אלה נתונות בידי הגופים הנבחרים של המדינה והאחריות להן הינה על כתפי ממשלת ישראל" הבהיר בית המשפט הנכבד כך: "אין לנו [כלומר, לבית המשפט] אלא לעשות כל מאמץ כדי להבטיח שההחלטות תתקבלנה בהליכים ראויים [ו]ייתן משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים [...]".³
7. מכאן וכפי שיתואר להלן בהרחבה, קיימת לבית המשפט העליון סמכות להפעיל ביקורת שיפוטית בעניין הנדון, שכפי שיתואר להלן בחלק המשפטי של העתירה - הוא שפיט. ביקורת שיפוטית זו ראוי שתופעל בהתייחס לאופן בו ממשלת ישראל מפעילה את סמכותה (או נמנעת מהפעלת הסמכות) ולאופן שבו היא מפעילה את שיקול דעתה. בית המשפט הנכבד מתבקש לבחון האם המעשים והמחדלים של ממשלת ישראל בעניין החטופים נעשים בהליכים ראויים ותוך מתן משקל הולם לשיקולים הרלוונטיים.
8. העותרים טוענים, כי קשה למצוא מקרה מובהק יותר מזה הנוכחי שבו יש להכיר בכך שהמדובר בפגיעה בזכויות החוקתיות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם. הקביעה כי המדובר בפגיעה בזכות חוקתית נועדה לאפשר בחינה שיפוטית קפדנית של מדיניות הממשלה, כדי לוודא שזו מדיניות שנועדה לתכלית ראויה ושהיא מידתית. שיקול דעת של הממשלה בעניינים אלה אינו בלתי מוגבל. מוטל על הממשלה להראות שהחלטותיה מבוססות אך ורק על שיקולים ענייניים, קרי הגנה על ביטחון המדינה, ולא על שיקולים קואליציוניים או אישיים של ראש הממשלה. מוטל על הממשלה להראות שהסיכון שנובע מהסכמה להפסקת המלחמה ולנסיגה מרצועת עזה, שנחוצה לשם שחרור החטופים, מצדיק את הוויתור על חייהם של החטופים.
9. זוהי עתירה תקדימית, שנחוצה לצורך סיוע בפתרון אסון תקדימי. כידוע, ביום ההכרזה על הקמת המדינה, 14 במאי 1948, נפלו בשבי הירדני 320 אזרחים וחיילים, בעקבות הקרבות בגוש עציון. זמן לא רב לאחר נפילתם בשבי, שוחררו השבויים, בעסקאות בין ממשלת ישראל לממשלת ירדן: הנשים שוחררו בתוך שלושה שבועות והגברים שוחררו בארבעה שלבים, האחרון שבהם כ-10 חודשים לאחר תחילת השבי. מאז לא ידעה מדינת ישראל אסון נורא שכזה, שבו אזרחים נופלים בשבי האויב, ולא בדדים אלא מאות אנשים. ההצלחה של ממשלת ישראל לשחרר 109 מן החטופים בעסקה עם חמאס, שנעשתה לפני למעלה משנה (בנובמבר 2023), התחלפה בהפקרה, כשבתווך - בין נובמבר 2023 למועד כתיבת שורות אלה - מתו עשרות חטופים. 100 חטופות וחטופים, עשרות מהם עדיין בחיים, נמקים במנהרות הטרור ברצועת עזה, מופקרים לגורלם.
10. עתירה זו היא קריאה נואשת של החטופים לבית משפט נכבד זה, בבקשה לסייע במימוש חובתה של הממשלה לפעול לשחרורם. זוהי חובה שנובעת מערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית,

³ בני"ץ קרמן, סעיף 7.

שמעוגנת גם בסעיף 6(א) לחוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי: "המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל אזרחותם". זוהי החובה שהרמב"ם אפיין אותה כמצווה שאין גדולה ממנה: "ואין לך מצוה גדולה כמו פדיון שבויים, שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים, ובכלל הערומים; ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו – הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך, ולא תקפוץ את ירך" (דברים טו, ז), ועל 'לא תעמוד על דם רעך' (ויקרא יט, טז), ועל 'לא ירדנו בפרך, לעיניך' (ויקרא כ"ה, נ"ג); וביטל מצוות 'פתוח תפתח את ירך' (דברים ט"ו, ח); דברים ט"ו, י"א), ומצוות 'וחי אחיך עימך' (ויקרא כ"ה, ל"ו), 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא י"ט, י"ח), ו'הצל לקוחים למוות' (משלי כד, יא), והרבה דברים כאלו. ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים".⁴

11. עתירה זו משלימה את העתירה בבג"ץ 69387-08-24 אופק נ' ראש הממשלה, התלויה ועומדת בפני בית המשפט העליון הנכבד (להלן: "העתירה הדיונית"). העתירה הנוכחית שונה מזו הדיונית מבחינת הסעדים המבוקשים, הטענות העובדתיות בה המפורטות על ציר הזמן ורובן לאחר הגשת העתירה הדיונית, מבחינת הטענות המשפטיות המועלות בה, מבחינת מהותית ומבחינת זהות העותרים.⁵ בעוד העתירה הדיונית מדגישה את ההיבט המוסדי, מבחינת סמכות הגורמים המקבלים החלטות ביחס לעסקת החטופים, מדגישה העתירה הנוכחית זכויות יסוד חוקתיות של החטופים. מכאן, הצורך בעתירה זו, שטיעוניה מצטרפים ומשלימים את אלה שבעתירה הדיונית. העותרים אינם מתנגדים לכך שיאוחד הדיון בשתי העתירות.

א. הצדדים לעתירה

העותרים

12. העותרים הם חטופים ובני משפחות של חטופים בעבר או בהווה, חלקם של חטופים שעדיין בחיים וחלקם של חטופים שנרצחו ב-7.10.2023 או לאחר מכן וגופותיהם מוחזקות בידי האויב וחלקם פדויי שבוי או בני משפחותיהם. העותרים משמשים לפה לחטופים החיים, שבשל הנסיבות אינם יכולים לעתור בעצמם לבית משפט נכבד זה.⁶ לאור הכלל בדבר "זכין אדם שלא בפניו",⁷ ראוי לראות עתירה זו כאילו הוגשה בידי החטופים עצמם. אלה פרטי העותרות והעותרים:

- העותרת **הדס קלדרון** היא אמם של ארבעה ילדים, שאביהם, עופר קלדרון, חטוף בידי החמאס ומופקר לגורלו. הדס עצמה היא שורדת הטבח בקיבוץ ניר עוז. חמישה מבני משפחתה נרצחו או נחטפו: אמה, כרמלה דן ז"ל, נרצחה יחד עם אחייניתה של הדס, נויה דן ז"ל. בנוסף לכך, שניים

⁴ רמב"ם, משנה תורה, ספר זרעים, הלכות מתנות עניים, פרק ח, הלכה י.

⁵ בכל הנוגע לאפשרות לדון בשתי עתירות דומות במידה מסוימת, מפנים העותרים לאמור בדג"ץ 1601/24 התנועה למען איכות השלטון נ' מבקר המדינה, 1.1.2025; זאת, כאשר כלל השופטים הסכימו שם שהכלל שנקבע בעניין כספי נתון לשיקול דעת המותב היושב לדין (סעיף 4 לפסק דינו של השופט סולברג), ונקבע גם בדעת המיעוט כי יתכנו מקרים שיש הצדקה לעתירה המאוחרת (סעיף 2 לפסק דינו של השופט סולברג) ויש גם הסרונות לכלל שנקבע בעניין כספי (סעיף 6 לפסק דינו של השופט סולברג). העתירה הנוכחית, זו שבכותרת, מוסיפה על האמור בעתירה בהמשך - כך שהחשש לכפילות מבחינת עבודת בית המשפט העליון הנכבד מופג באמצעות בהירות זו.

⁶ לעניין מעמדם של משפחות החטופים, ראו גם התיקון לחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001 המכיר בסעיף 222 לו, בין היתר, בזכויות של משפחות החטופים. התיקון הוזכר בטיעוניהם המבקשים בבקשה לעיון שהוגשה בבג"ץ 2280/24 גישה נ' ממשלת ישראל, 9.10.2024.

⁷ לדיון מפורט בכלל זה ובהיבטיו השונים במשפט העברי (שם), בהקשר לתובענות ייצוגיות אבל ברי גם מהניתוח שם שהכלל רחב הרבה יותר), ובעיקר ביחס לעקרון הנוסף, הקשור בו, שעניינו "הצלת עשוק מיד עוֹשֵׁקוֹ", ר' דני"מ 8626/17 מנירב נ' רשות המיסים, סעיפים 34-39 לפסק דינו של השופט הנדל, 11.11.2020.

- מילדיה, ארו וסוהר, נחטפו יחד עם אביהם, עופר קלדרון. שני הילדים שבו, ללא אביהם, בעסקה מצילת חיים בחודש נובמבר 2023
- העותרת **כרמית פלטי קציר** היא אחותו של אלעד קציר ז"ל שנרצח בשבי וגופתו חולצה והובאה לקבורה בישראל, בתו של רמי קציר ז"ל שנרצח בקיבוץ ניר עוז ב-7.10.2023, ובתה של חנה קציר ז"ל, שורדת השבי ששחררה בעסקה מצילת חיים בנובמבר 2023 ונפטרה לאחרונה לאחר חודשים ארוכים של מאבק ומצב רפואי קשה שנבע מהשלכות השבי.
 - העותרת **יעל אופק אור** היא בת דודה של החטוף דרור אור ז"ל שנרצח עם בת זוגו יונת בקיבוץ בארי ומוחזק בעזה. ילדיו נחטפו לעזה ושחררו לאחר 51 ימים בעסקה מצילת חיים.
 - העותרת **זהר אביגדורי** הוא גיסה של שרון אביגדורי ודודה של נעם אביגדורי שנחטפו מקיבוץ בארי ב-7.10.2023 והוחזקו בשבי חמאס במשך 50 ימים עד חזרתן ב-25.11.2023.
 - העותרת **חן אביגדורי** אשר בת זוגו שרון ובלו נעם (12) נחטפו מקיבוץ בארי יחד עם עוד 5 בני משפחה. 3 מבני משפחתו נרצחו ב-7.10.2023. שרון ונעם שוחררו בעסקת נובמבר.
 - העותרת **כרמל אבנד** היא קרובת משפחתם של רז בן עמי שנחטפה והושבה בעסקה מצילת חיים ושל אוהד בן עמי שעדיין מוחזק בשבי חמאס מעל 440 ימים של סיוט.
 - העותרת **יעל אדר** היא אמה של תמיר אדר ז"ל שנחטף מקיבוץ ניר עוז בעודו מנסה להגן על הגבול – הקהילה – בהיעדר הגנה אחרת. תמיר נפצע קשה, נחטף בעודו נרצח בהיעדר הגנה וטיפול רפואי. כאם, כמהה העותרת להביא את בנה לקבורה ויודעת כי ראש הממשלה אינו ממחר לחתום על עסקה ואינו מביא את העסקה להיוועצות עם הקבינט והממשלה. לעמדת העותרת, לא יעלה על הדעת כי חיי שאר משפחתה, אשתו שהתאלמנה, ילדיו שהתייתמו, אחיו השכולים, יהיו תלויים בהחלטה של אדם אחד.
 - העותרת **עירית אוגרה** היא בת דודו של אביב אצילי ז"ל, חבר כיתת הכוננות של קיבוץ ניר עוז שנפל בקרב על הגנת הקיבוץ וגופתו נחטפה ב-7.10.2023. בת זוגו, ליאת אצילי נחטפה ושחררה בעסקה מצילת חיים.
 - העותרת **אלעד אור** הוא אחיו של החטוף דרור אור ז"ל שנרצח עם בת זוגו יונת בקיבוץ בארי ומוחזק בעזה. ילדיו נחטפו לעזה ושחררו לאחר 51 ימים בעסקה מצילת חיים.
 - העותרת **מיה אטינגר** היא קרובת משפחתו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי, בנוסף, העותרת היא קרובת משפחתם של אורית ורפי סבירסקי שנרצחו בבארי ב-7.10.2023.
 - העותרת **טל אילן** הוא קרוב משפחה של משפחת מרמן. חמותו, קלרה מרמן, נחטפה מביתה בקיבוץ ניר יצחק יחד עם אחותה גבריאלה ליימברג, אחייניתה מיאה וכלבתה של מיאת, בלה. פרננדו מרמן, בן 60, אחיה של קלרה, ובן זוגה של קלרה, לואיס הר, בן 70, נחטפו גם הם מביתה של קלרה ושחררו בחודש פברואר.
 - העותרת **דניאל (דני) אלגרט**, הוא אחיו של איציק אלגרט שהתגורר בקיבוץ ניר עוז עד לשבת השחורה. באותה שבת, 7.10.2023, התקשר איציק לדני ואמר לו שנפצע כששהה בממ"ד בביתו. דני ניסה להזריך את איציק כיצד לעצור את הדימום ואולם שיחתם נקטעה כשאיציק נחטף על ידי מחבלי חמאס לעזה בעודו פצוע.
 - העותרת **טל אמנו** היא בתה של אלמה אברהם שנחטפה מביתה בקיבוץ נחל עוז ושחררה במצב אנוש בעסקה מצילת חיים לאחר 51 ימים ולילות מסויטים.

- העותרת **יעל אנגל ליצ'י** היא קרובת משפחתו של החטוף אופיר אנגל שנחטף מבית חברתו יובל שרעבי בקיבוץ בארי. איתו נחטף גם אביה של יובל, יוסי שרעבי ז"ל שנרצח בשבי חמאס וכן גם אלי שרעבי, דודה של יובל. יוסי ז"ל ואלי נותרו מאחור ומופקרים בעזה לגורלם.
- העותר **יוסף אבי יאיר אנגל (ג'וחא)**, דור שני לניצולי שואה. יוסף הוא אביו של יאיר ז"ל נפל בעת שירותו בשייטת 13 וסבו של אופיר אנגל שנחטף ב-7.10.2023 מבית חברתו יובל בקיבוץ בארי יחד עם אביה, יוסי שרעבי ז"ל, שנרצח בשבי. אופיר חזר בעסקה מצילת חיים לאחר 54 ימים בשבי.
- העותרת **קרינה אנגלברט** נחטפה ביחד עם שתי בנותיה מיקה (18) ויובל (10.5) מביתו בקיבוץ ניר עוז. הן שוחררו בעסקה מצילת חיים לאחר 52 ימים. רונן אנגל ז"ל, בן זוגה של קרינה, נפל בקרב וגופתו נחטפה לעזה. גופתו עדיין בעזה.
- העותרת **ענת אנגרסט** היא אימו של החייל החטוף מתן אנגרסט.
- העותר **בועז אצילי** הוא בן דודו של אביב אצילי ז"ל, חבר כיתת הכוננות של קיבוץ ניר עוז שנפל בקרב על הגנת הקיבוץ וגופתו נחטפה ב-7.10.2023. בת זוגו, ליאת אצילי, נחטפה ושוחררה בעסקה מצילת חיים.
- העותרת **ליאת אצילי** נחטפה מביתה בקיבוץ ניר עוז. בן זוגה אביב אצילי ז"ל, חבר כיתת הכוננות של קיבוץ ניר עוז נפל בקרב על הגנת הקיבוץ וגופתו נחטפה ב-7.10.2023. ליאת אצילי שוחררה בעסקה מצילת חיים לאחר 54 ימים בידי חמאס.
- העותר **ניר אצילי** הוא בן דודו של אביב אצילי ז"ל, חבר כיתת הכוננות של קיבוץ ניר עוז שנפל בקרב על הגנת הקיבוץ וגופתו נחטפה ב-7.10.2023. בת זוגו, ליאת אצילי נחטפה ושוחררה בעסקה מצילת חיים.
- העותרת **נועה אצילי** היא בת דודו של אביב אצילי ז"ל, חבר כיתת הכוננות של קיבוץ ניר עוז שנפל בקרב על הגנת הקיבוץ וגופתו נחטפה ב-7.10.2023. בת זוגו, ליאת אצילי נחטפה ושוחררה בעסקה מצילת חיים.
- העותרת **ליאת אריאל** היא קרובת משפחתו של החטוף שלומי זיו, שנחטף מהמסיבה ברעים ושוחרר מהשבי אחרי 246 ימים.
- העותר **אורן בוכשטב** הוא אביו של החטוף יגב בוכשטב ז"ל שנחטף עם בת זוגו רימון. רימון שוחררה בעסקה מצילת חיים, יגב שרד ימים רבים אך בשל התמהמהות העסקאות והמשך הלחימה - נרצח בעזה.
- העותרת **עופרי ביבס לוי** אחותו של ירדן ביבס שנחטף עם כל משפחתו הגרעינית- אישתו שירי ושני ילדיהם אריאל וכפיר. ארבעתם מופקרים לגורלם כבר מעל שנה בשבי חמאס.
- העותר **אורי בן דוד** הוא קרוב משפחתו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד מעל 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי, בנוסף, העותר קרוב משפחתם של אורית ורפי סבירסקי שנרצחו בבארי ב-7.10.2023.
- העותרת **מורן בן ישי** היא שורדת הטבח בקיבוץ ניר עוז, בתם של מרגלית מוזס שנחטפה ב-7.10.2023 ושוחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 49 ימים ולילות ושל גדי מוזס שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותר **ברק בן עזרא** הוא אחיינו של אברהם מונדר ז"ל שנחטף מקיבוץ ניר עוז, שרד בשבי מעל 100 ימים ונרצח בשבי החמאס. העותר הוא גם בן דוד של רועי מונדר ז"ל, ואחיין של רותי מונדר ובן דוד של קרן מונדר ששוחררו אחרי 49 ימים יחד עם אוחד, הבן של קרן, בעסקה מצילת חיים.

- העותרת **יעל בן עזרא** היא בתו של סעיד ז"ל שנרצח ב-7.10.2023 ושל עדינה משה שנחטפה ושחררה בעסקה מצילת חיים בנובמבר.
- העותרת **תמר ברוך** היא אימו של סהר ברוך ז"ל, שנחטף בחיים מקיבוץ בארי, נרצח ביום 8.10.2023 וגופתו נמצאת בידי חמאס. תמר היא גם אימו של עיזן ברוך ז"ל שנרצח בטבח ה-7.10.2023. אמה של תמר נרצחה גם היא בשבת השחורה.
- העותרת **בר גודארד** היא בתם של מני גודארד ז"ל שנחטף ונרצח באסון ה-7.10.2023 ושל איילת גודארד ז"ל שנרצחה גם היא באותו יום, בקיבוץ בארי. גופתו של מני גודארד עדיין מופקרת בעזה.
- העותרת **ענבר גולדשטיין** היא דודה של אגם, גל וטל וגיסתה של חן גולדשטיין-אלמוג שנחטפו ושחררו בנובמבר 2023; אחותו של נדב ודודה של ים ז"ל שנרצחו באותו בית בכפר עזה; בתם של ורדה ודוד שאבדו את ביתם וכל רכושם; בת לקהילת כפר עזה שנטבחה ועדיין מחכה ל-5 מבניה ובנותיה המוחזקים בידי חמאס; אזרחית ישראלית שמודאגת לגורל 100 החטופות והחטופים והעם כולו.
- העותר **אהוד גורן** הוא קרוב משפחתו של החטוף טל חיימי ז"ל, שלחם בכיתת הכוננות ונפגע בעודו מנסה להגן על הגבול והקהילה – בהיעדר הגנה אחרת. טל נרצח ונחטף מקיבוץ ניר יצחק. גופתו מוחזקת בעזה.
- העותר **גל גורן** הוא בן של אבנר גורן ז"ל שנרצח בקיבוץ ניר עוז ב-7.10.2023 ושל מיה ז"ל שנחטפה מהקיבוץ ונרצחה בשבי החמאס. גופתה הובאה לקבורה ב-24.7.2024.
- העותרת **שירה גורן** היא אחות של שני גורן שנחטפה ב-7.10.2023 מבית בקיבוץ ניר עוז, הוחזקה בשבי חמאס ושחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 53 ימים.
- העותרת **שני גורן** נחטפה בשבת השחורה מביתה בקיבוץ ניר עוז, הוחזקה בשבי 55 ימים ושחררה בעסקה מצילת חיים.
- העותר **אור גת** הוא אחיה של כרמל גת ז"ל שנחטפה לעזה, שרדה ימים רבים בשבי מייסר ונרצחה כשהלחץ הצבאי גבר וגרם לחוטפיה להוצאה להורג עם חמשת החטופים שהיו לצידה. ירדן רומן, גיסתו של אור - נחטפה אף היא אך שוחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 54 ימים ולילות של ייסורים. אימו, כנרת גת, נרצחה בטבח ה-7.10.2023 בקיבוץ בארי.
- העותרת **שרי גת** היא דודתה של כרמל גת ז"ל שנחטפה ב-7.10.2023 מקיבוץ בארי וגיסתו של אשל גת. כנרת גת ז"ל, גיסתה, נרצחה בבארי בטבח הנורא. כרמל נחטפה ושרדה בתופת עד שנרצחה בעזה.
- העותר **גיל דיקמן**, בן דודה של כרמל גת ז"ל שנחטפה לעזה, שרדה ימים רבים בשבי מייסר ונרצחה כשהלחץ הצבאי גבר וגרם לחוטפיה להוציאה להורג עם חמשת החטופים שהיו לצידה. ירדן רומן, ממשפחתו - נחטפה אף היא אך שוחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 54 ימים ולילות של ייסורים. דודתו, כנרת גת ז"ל, נרצחה בטבח ה-7.10.2023 בקיבוץ בארי.
- העותרת **אביטל דן** היא קרובת משפחתו של עופר קלדרון, שנחטף לעזה עם שני ילדיו (סהר וארז ששבו בעסקה מצילת חיים אחרי 52 ימים). דודתה ודודניתה של העותרת (כרמלה דן ז"ל ונויה דן ז"ל) נרצחו בקיבוץ ניר עוז במהלך הטבח ב-7.10.2023. עופר עדיין מופקר לגורלו.
- העותרת **לי דן** היא קרובת משפחתו של עופר קלדרון, שנחטף לעזה עם שני ילדיו (סהר וארז) ששבו בעסקה מצילת חיים אחרי 52 ימים). דודתה ודודניתה של העותרת (כרמלה דן ז"ל ונויה דן ז"ל) נרצחו בקיבוץ ניר עוז במהלך הטבח ב-7.10.2023. עופר עדיין מופקר לגורלו.

- העותר **עידו דן** הוא קרוב משפחה של חמישה אנשים שונים שנחטפו ב-7.10.2023 מבתיהם בקיבוץ ניר עוז. דודתו של העותר ודודניתו, כרמלה דן ז"ל בת ה-80 ונויה דן ז"ל בת ה-12 זוהו כנרצחות. ארז קלדרון בן ה-12 וסהר קלדרון בת ה-16 שוחררו לאחר 52 ימים בשבי חמאס. אביהם של הילדים, בן זוגה של הדס בת דודתו של העותר, עופר קלדרון בן ה-53, עדיין חטוף בעזה.
- העותר **שניר דן** הוא אח של כנרת גת ז"ל שנרצחה בבארי. שניר הוא גם דוד של כרמל גת ז"ל ששרדה 328 ימים בשבי בהמתנה למתווה שיחזיר אותה הביתה, דבר שלא קרה.
- העותרת **נעם דן** היא בת הדודה של הדס קלדרון, אמם של סהר וארז שנחטפו ושבו בעסקת נובמבר מצילת החיים. עופר קלדרון, אביהם, עדיין בשבי בעזה. שתי קרובות משפחה- דודתה כרמלה דן ז"ל בת ה-80 ודודניתה נויה דן ז"ל בת ה-13 נרצחו בקיבוץ ניר עוז במהלך אסון הטבח של ה-7.10.2023.
- העותרת **לינור דן** היא קרובת משפחתו של עופר קלדרון, שנחטף לעזה עם שני ילדיו (סהר וארז ששבו בעסקה מצילת חיים אחרי 52 ימים). חמותה ודודניתה של העותרת (כרמלה דן ז"ל ונויה דן ז"ל) נרצחו בקיבוץ ניר עוז במהלך הטבח ב-7.10.2023. עופר עדיין חטוף בעזה.
- העותר **מתי דנציג** שורד הטבח בקיבוץ ניר עוז. אביו אלכסנדר דנציג נחטף לעזה ב-7.10.2023 ונהרג עקב הפצצה של צה"ל ב-14.2.2024.
- העותרת **דיצה הימן** נחטפה לעזה מביתה בקיבוץ ניר עוז ושוחררה בעסקה מצילת חיים ביום ה-53.
- העותרת **נטע הימן מינה** היא בתה של דיצה הימן שנחטפה לעזה מביתה בקיבוץ ניר עוז ושוחררה בעסקה מצילת חיים ביום ה-53.
- העותרת **מירב המק אילוז** היא קרובת משפחתו של גיא אילוז ז"ל שנחטף ממסיבת הנובה, נפצע במהלך החטיפה אך שרד את הימים הראשונים בשבי. בהיעדר הגנה וטיפול רפואי לא שרד את הטבח.
- העותרת **אילת המק** היא קרובת משפחתו של גיא אילוז ז"ל שנחטף ממסיבת הנובה, נפצע במהלך החטיפה אך שרד את הימים הראשונים בשבי. בהיעדר הגנה וטיפול רפואי גיא לא שרד את הטבח. גופתו עדיין בעזה.
- העותרת **מור השרוני** היא בתם של מני גודארד שנחטף ונרצח באסון ה-7.10.2023 ושל איילת גודארד שנרצחה באותו יום, בקיבוץ בארי. גופתו של מני עדיין מופקרת בעזה.
- העותרת **נעמה וינברג** היא בת דודתו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי. בנוסף, העותרת היא אחייניתם של אורית ורפי סבירסקי שנרצחו בבארי ב-7.10.2023.
- העותר **ענבר וינברג** הוא בן דודו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי. בנוסף, העותר הוא אחיינם של אורית ורפי סבירסקי שנרצחו בבארי ב-7.10.2023.
- העותר **עלי זיאדנה** הוא אחיו של יוסף זיאדנה ודודו של חמוזה זיאדנה אשר נחטפו באסון ה-7.10.2023 ומוחזקים בעזה עד למועד כתיבת שורות אלה, בסכנת חיים מתמשכת.
- העותרת **יפעת זילר** היא בת דודה של שירי ביבס אשר נחטפה עם כל משפחתה הגרעינית - בן זוגה ירדן ביבס ושני ילדיהם אריאל וכפיר. ארבעתם מופקרים לגורלם כבר מעל שנה בשבי חמאס. הוריה של דנה, יוסי ומרגיט נרצחו בניר עוז ב-7.10.2023.

- העותר **בועז זלמנוביץ** הוא בנו של אריה זלמנוביץ ז"ל שנחטף מניר עוז ב-7 באוקטובר, ונרצח בעזה לאחר כ-40 ימים של ייסורים. גופתו עדיין מוחזקת בידי חמאס.
- העותרת **ענבר זלסקי** היא קרובת משפחתם של אוהד ורז בן עמי. רז נחטפה והושבה בעסקה מצילת חיים ואוהד בן עמי עדיין מופקר בעזה.
- העותרת **אלה חיימי** היא בת זוגו ואם ארבעת ילדיו של החטוף טל חיימי ז"ל שנחטף מקיבוץ ניר יצחק. טל לחם בכיתת הכוננות ונפגע בעודו מנסה להגן על הגבול והקהילה – בהיעדר הגנה אחרת. גופתו מוחזקת בעזה.
- העותר **זמיר חיימי** הוא דודו של החטוף טל חיימי ז"ל, שלחם בכיתת הכוננות ונפגע בעודו מנסה להגן על הגבול והקהילה – בהיעדר הגנה אחרת. טל נרצח ונחטף מקיבוץ ניר יצחק. גופתו מוחזקת בעזה.
- העותר **יחיאל יהוד** הוא אביה של ארבל יהוד שנחטפה מקיבוץ ניר עוז באסון ההפקרה של ה-7.10.2023 ושל דולב יהוד ז"ל שנרצח בקיבוץ באותה שבת שחורה.
- העותרת **יעל יהוד** היא אימה של ארבל יהוד שנחטפה מקיבוץ ניר עוז באסון ההפקרה של ה-7.10.2023 ושל דולב יהוד ז"ל שנרצח בקיבוץ באותה שבת שחורה.
- העותרת **רננה גומא יעקב** אמם של החטופים אור (16) ויגיל (12) יעקב, שנחטפו בקיבוץ ניר עוז וחזרו לאחר 52 ימים בשבי חמאס בעזה. אביהם יאיר יעקב ז"ל נרצח ונחטף לעזה. גופתו עדיין שם.
- העותר **יהודה כהן** הוא אביו של החייל החטוף נמרוד כהן.
- העותרת **ויקי כהן** היא אימו של החייל החטוף נמרוד כהן.
- העותר הוא **יותם כהן**, אחיו של החייל החטוף נמרוד כהן.
- העותרת **מיכל כהן אמינוב** היא בת דודתה של עמית סוסנה שנחטפה ב-7.10.2023 מביתה בקיבוץ כפר עזה ושחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 55 ימים ולילות של אימה.
- העותר **משה לוטם** אביה של הגר ברודץ' שנחטפה לעזה עם שלושת ילדיה באסון ה-7.10.2023 ושחררה עם ילדיה בעסקה מצילת חיים אחרי 51 ימים ולילות של אימה.
- העותרת **גבריאלה ליימברג** נחטפה יחד עם אחותה קלרה מרמן, ביתה מיאה וכלבתה של מיאה, בלה. הן שוחררו בעסקה בחודש נובמבר 2023. אחיה, פרננדו מרמן ובן זוגה של קלרה - לואיס הר, שוחררו בחודש פברואר. הר, בן 70 מקיבוץ אורים, ומרמן, בן 60 מכפר סבא, נחטפו גם הם מביתה של קלרה.
- העותרת **מיאה ליימברג** נחטפה יחד עם אימה גבריאלה ודודתה קלרה מרמן. הן שוחררו בעסקה מצילת חיים בחודש נובמבר 2023. דודה, פרננדו מרמן ובן זוגה של קלרה - לואיס הר, שוחררו בחודש פברואר.
- העותר **עמרי ליפשיץ** הוא בנם של יוכבד ליפשיץ שנחטפה ב-7.10.2023 ושחררה לאחר 17 ימים בשבי. ושל עודד ליפשיץ שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותרת **שרון ליפשיץ** היא בתם של יוכבד ליפשיץ שנחטפה ב-7.10.2023 ושחררה לאחר 17 ימים בשבי ושל עודד ליפשיץ שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותרת **נטלי מדמון** היא בתה של אופליה רוטמן שנחטפה מביתה בקיבוץ ניר עוז בשבת השחורה של ה-7.10.2023 ושחררה לאחר 53 ימים מסוייטים.

- העותרת **עינב מוזס אורבך** היא כלתם של מרגלית מוזס שנחטפה ב-7.10.2023 ושחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 49 ימים ולילות של אימה ושל גדי מוזס שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותרת **קרן מונדר** נחטפה עם בנה אוהד מונדר, אביה אברהם מונדר ואימה רותי מונדר. רותי, קרן ואוהד שבו בעסקה מצילת חיים בנובמבר 2023. אביה, אברהם מונדר ז"ל הופקר לגורלו ונרצח בשבי. אחיה, רועי מונדר, נרצח באכזריות מול ביתו שעלה באש בקיבוץ ניר עוז.
- העותר **איל מור** הוא אחיינו של אברהם מונדר ז"ל שנחטף מקיבוץ ניר עוז, שרד בשבי מעל 100 ימים ונרצח בשבי החמאס. העותר הוא גם בן דוד של רועי מונדר ז"ל, ואחיין של רותי מונדר ובן דוד של קרן מונדר ששחררו אחרי 49 ימים יחד עם אוהד, הבן של קרן, בעסקה מצילת חיים.
- העותרת **אלה מור** היא קרובת משפחה של אביגיל עידן שנחטפה לעזה לבדה. אלה היא הגיטה של סמדר עידן ז"ל ובעלה צלם YNET רועי עידן ז"ל, שנרצחו באותו בוקר דמים על ידי מחבלי החמאס, בנוכחות ילדיהם.
- העותרת **מושית מנסור**, היא בתו של שלמה מנצור מקיבוץ כיסופים, החטוף המבוגר ביותר שחגג 86 בשבי.
- העותרת **אפרת מציקווה** היא אחיינית של מרגלית מוזס שנחטפה ושחררה בעסקה מצילת חיים ושל גדי מוזס שנחטף מביתו בקיבוץ ניר עוז ועודנו מופקר לאימת גורלו מעל 14 חודשים.
- העותרת **אילה מצגר** היא כלתם של תמי ויורם מצגר שנחטפו לעזה מקיבוץ ניר עוז. תמי הוחזרה בעסקה מצילת חיים ויורם מצגר ז"ל נחטף חי ושרד מעל 100 ימים אך הופקר ונרצח בשבי.
- העותרת **דפנה מרגלית**, בת הזוג של אליהו צירצייל מרגלית ז"ל שנרצח ונחטף לעזה ואימה של ניילי מרגלית שנחטפה והושבה. גופתו של צירצייל עדיין מוחזקת בעזה.
- העותרת **מירה מרדכי** היא אימה של עמית סוסנה שנחטפה ב-7.10.2023 מביתה בקיבוץ כפר עזה ושחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 55 ימים ולילות של אימה.
- העותרת **קלרה מרמן** נחטפה מביתה בקיבוץ ניר יצחק ושחררה בפעימה החמישית יחד עם אחותה גבריאלה ליימברג, אחייניתה מיאה וכלבתה של מיאה, בלה. אחיה, פרננדו מרמן, בן 60, ובן זוגה לואיס הר, בן 70, נחטפו גם הם מביתה של קלרה ושחררו בחודש פברואר.
- העותר **פרננדו מרמן** נחטף מקיבוץ ניר יצחק יחד לואיס הר וכן עם אחיותיו קלרה מרמן וגבריאלה ליימברג ואחייניתו מיאה ליימברג. פרננדו ובן זוגה של קלרה, לואיס הר, שוחררו בחודש פברואר.
- העותר **רן נתנזון** הוא תושב ניר עוז. ב-7.10.2023 נרצחו חמותו אפרת כץ ז"ל וגיסו רביד כץ ז"ל. גיטתו דורון כץ אשר ושתי בנותיה, רז ואביב, נחטפו לעזה ושחררו לפני יותר משנה בעסקה מצילת חיים. בן זוגה של חמותו של רן, גדי מוזס, עדיין מוחזק כבן ערובה ומופקר במנהרות של עזה.
- העותרת **מרב סבירסקי** היא אחותו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי, בנוסף, העותרת היא בתם של אורית ורפי סבירסקי ז"ל שנרצחו שניהם בבארי ב-7.10.2023.
- העותרת **שני סגל** היא בת דודה של רימון קירשט שנחטפה עם בן זוגה החטוף יגב בוכשטב ז"ל מביתם בקיבוץ נירים. רימון שוחררה בעסקה מצילת חיים לאחר 53 ימים.
- העותרת **שירה סוזנה** היא אחותה של עמית סוסנה שנחטפה מקיבוץ כפר עזה ב-7.10.2023 ושחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 55 ימים ולילות של אימה.

- העותרת **מורן סטלה ינאי** נחטפה ממסיבת הנובה ברעים בשבת הטבח של ה-7.10.2023 ושחררה בעסקה מצילת חיים לאחר 54 ימים.
- העותרת **גפן סיגל אילן** היא בתה של קלרה מרמן שנחטפה מביתה בקיבוץ ניר יצחק יחד עם אחותה גבריאלה ליימברג, אחייניתה מיאה וכלבתה של מיאה, בלה. דודה, פרננדו מרמן ובן זוגה של האם - לואיס הר, שוחררו בחודש פברואר. הר, בן 70 מקיבוץ אורים, ומרמן, בן 60 מכפר סבא, נחטפו גם הם מביתה של קלרה.
- העותרת **מעין סיגל קורן** היא בתה של קלרה מרמן שנחטפה מביתה בקיבוץ ניר יצחק יחד עם אחותה גבריאלה ליימברג, אחייניתה מיאה וכלבתה של מיאה, בלה. דודה, פרננדו מרמן ובן זוגה של האם-לואיס הר, שוחררו בחודש פברואר. הר, בן 70 מקיבוץ אורים, ומרמן, בן 60 מכפר סבא, נחטפו גם הם מביתה של קלרה.
- העותרת **דנה סיטון** היא אחותה של שירי ביבס שנחטפה עם כל משפחתה הגרעינית - בן זוגה ירדן ביבס ושני ילדיהם אריאל וכפיר. ארבעתם מופקדים לגורלם כבר מעל שנה בשבי חמאס. הוריה של דנה, יוסי ומרגיט, נרצחו בניר עוז ב-7.10.2023.
- העותר **אור סלע** הוא קרוב משפחה של החטופות יהודית ונטלי רענן, אשר נחטפו מקיבוץ נחל עוז ב-7.10.2023.
- העותרת **לימור סלע ברוידא** היא קרובת משפחה של החטופות יהודית ונטלי רענן, אשר נחטפו מקיבוץ נחל עוז ב-7.10.2023.
- העותרת **אסנת וינברג סלע** היא דודתו של איתי סבירסקי ז"ל שנחטף מקיבוץ בארי, שרד 99 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי. בנוסף, העותרת היא אחות של אורית סבירסקי וגיסתו של רפי סבירסקי שנרצחו בבארי ב-7.10.2023.
- העותרת **רוקסן סער**, היא דודתה של גלי טרשצ'נסקי בת ה-13 שנחטפה לבדה מקיבוץ בארי בשבת האסון של ה-7.10.2023. אחיה של גלי שנחטפה ואחינה של רוקסן, ליאור טרשצ'נסקי ז"ל, נרצח במתקפת הדמים בקיבוץ.
- העותרת **תלמה עמיחי** היא גיסתה של יוכבד ליפשיץ שנחטפה ב-7.10.2023 ושחררה לאחר 17 ימים בשבי. תלמה היא אחות של עודד ליפשיץ שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותר **גדי עמיחי** הוא אחיין של יוכבד ליפשיץ שנחטפה ב-7.10.2023 ושחררה לאחר 17 ימים בשבי. גדי הוא אחיין של עודד ליפשיץ שעדיין מוחזק כבן ערובה בשבי בעזה.
- העותרת **ראומה ערוסי טרשצ'נסקי**, היא אימה של גלי טרשצ'נסקי בת ה-13 שנחטפה לבדה מקיבוץ בארי בשבת האסון של ה-7.10.2023. בנה של ראומה, ליאור טרשצ'נסקי ז"ל, אחיה של גלי, נרצח במתקפת הדמים בקיבוץ.
- העותרת **עינב צנגאוקר** היא אמא של מתן צנגאוקר שנחטף מקיבוץ ניר עוז יחד עם בת זוגו אילנה. אילנה חזרה בעסקה מצילת חיים. מתן עדיין מופקר לגורלו.
- העותר **רותם קופר** הוא בנו של עמירם קופר ז"ל שנחטף ב-7.10.2023, שרד בשבי תקופה אורכה אך בשל התמהמהות המשא ומתן לשחרור החטופים והפעלת הלחץ הצבאי על חוטפיו - נרצח בשבי בעזה.
- העותרת **רימון בוכשטב-קירשט** נחטפה עם בן זוגה יגב בוכשטב ז"ל מביתם בקיבוץ נירים. רימון שוחררה בעסקה מצילת חיים לאחר 53 ימים. יגב שרד ימים רבים אך בשל התמהמהות המשא ומתן לשחרור החטופים והמשך הלחימה - נרצח בעזה.

- העותרת **אביטל קירשט** היא אימה של רימון. רימון נחטפה עם בן זוגה יגב בוכשטב ז"ל מביתם בקיבוץ נירים. רימון שוחררה בעסקה מצילת חיים לאחר 53 ימים. יגב שרד ימים רבים אך בשל התממהות העסקאות והמשך הלחימה - נרצח בעזה.
- העותרת **יפעת קלדרון** היא בת דודו של עופר קלדרון, שנחטף לעזה עם שני ילדיו, סהר וארוז, ששבו בעסקה מצילת חיים אחרי 52 ימים. עופר עדיין מופקר לגורלו בעזה.
- העותרת **יעל קלדרון** היא בת דודו של עופר קלדרון, שנחטף לעזה עם שני ילדיו, סהר וארוז, ששבו בעסקה מצילת חיים אחרי 52 ימים. עופר עדיין מופקר לגורלו בעזה.
- העותרת **דלית קצנלנבוגן** היא אחיינתו של רמי קציר ז"ל שנרצח בקיבוץ ניר עוז ב-7.10.2023. בן דודה של דלית, אלעד קציר ז"ל, נחטף מקיבוץ ניר עוז, שרד מעל 100 ימים, הופקר לגורלו ונרצח בשבי. חנה קציר ז"ל נחטפה בשבת השחורה ושוחררה בעסקת נובמבר; חנה חזרה במצב רפואי קשה ונפטרה בטרם עת כתוצאה מהשלכות השבי.
- העותרת **אנה קרוק ליפשיץ** היא כלתם של יוכבד ליפשיץ שנחטפה ב-7.10.2023 ושוחררה לאחר 17 ימים בשבי ושל עודד ליפשיץ שעדיין מוחזק כבן-ערובה בשבי בעזה.
- העותר **אורי רביץ** הוא בנה של אלמה אברהם בת ה-84 שנחטפה מקבוץ נחל עוז ושוחררה משבי חמאס במסגרת עסקה מצילת חיים בנובמבר 2023.
- העותרת **יפה רודאיף** מקיבוץ ניר יצחק היא אשתו של ליאור רודאיף שנחטף ב-7.10.2023 ועדיין מופקר לגורלו בעזה.
- העותרת **מאיה רומן** היא בת דודה של ירדן רומן שנחטפה ושוחררה בעסקה מצילת חיים אחרי 54 ימים ולילות. כרמל גת ז"ל, ממשפחתה המורחבת, נחטפה אף היא לעזה, שרדה ימים רבים בשבי מייסר ונרצחה כשהלחץ הצבאי גבר וגרם לחוטפיה להוציאה להורג עם חמשת החטופים שהיו לצידה.
- העותר **זהירו שחר מור** הוא אחיינו של אברהם מונדר ז"ל שנחטף מקיבוץ ניר עוז, שרד בשבי מעל 100 ימים ונרצח בשבי החמאס. העותר הוא גם בן דוד של רועי מונדר ז"ל, ואחיין של רותי מונדר ובן דוד של קרן מונדר ששוחררו אחרי 49 ימים יחד עם אוהד, הבן של קרן, בעסקה מצילת חיים.
- העותרת **דיקלה שימריז** היא שורדת הטבח בקיבוץ כפר עזה. בנה, אלון שימריז ז"ל, נחטף לעזה ולאחר 70 ימים ולילות מסויטים, למרות התושייה שלו ושל חבריו וניסיון הבריחה משוביו, נהרג מאש כוחותינו.
- העותר **אבי שמריז** הוא שורד הטבח בקיבוץ כפר עזה. בנו, אלון שמריז ז"ל, נחטף לעזה ולאחר 70 ימים ולילות מסויטים, למרות התושייה שלו ושל חבריו וניסיון הבריחה משוביו, נהרג מאש כוחותינו.
- העותרת **מעין שרמן** היא אמא של רון שרמן ז"ל שנחטף חי ממת"ק עזה ונהרג כתוצאה מפעולת צה"ל.

המשיבים

13. **המשיבה 1, ממשלת ישראל 37**, השדרה העליונה של הרשות המבצעת בישראל. פועלת מכוח **חוק יסוד: הממשלה**, ועל פי הוראות **חוק הממשלה**.
14. **המשיב 2, ראש הממשלה מר בנימין נתניהו**, (להלן: "**ראש הממשלה**") הוא ראש ממשלת ישראל, יו"ר מפלגת הליכוד וחבר כנסת מטעמה.

ב. העובדות הרלוונטיות לעתירה

ב.1. רקע

15. ביום שבת, חג שמחת תורה, ה- 7.10.2023 פלש ארגון החמאס, ארגון טרור פלסטיני, לשטחה של מדינת ישראל, ביצע מעשי טבח ופשע נתעבים ללא רחם בכל בן אנוש שנקרה בדרכו, וחטף 251 תינוקות, ילדים, נשים וגברים, ובהם אזרחיות ואזרחים, חיילות וחיילים, מביתם, ממיטותיהם, ממסילות חייהם או מהבסיס הצבאי בו שהו, לתוך שטח רצועת עזה, תוך שהוא משמיד באכזריות יוצאת דופן משפחות וקהילות שלמות בנגב המערבי או בישראל בכלל. כל זה נעשה תוך כדי מתקפת אלפי טילים על יישובי הארץ. מאז אותו בוקר ועד היום, נמשכת המלחמה בגבולותיה הדרומי והצפוני של מדינת ישראל, אם כי עצימותה של המלחמה הלכה ופחתה ולאחרונה נחתם הסכם הפסקת אש בצפון.⁸

16. בחודשים הראשונים למלחמה, ובעיקר בעסקה שהיתה במרוצת נובמבר 2023 (24.11.2023) – 30.11.2023) שוחררו בהסכם 105 חטופים חיים (מתוכם 81 ישראלים ו-24 בעלי אזרחות זרה), שמתוכם 37 ילדים, 16 קשישות ו-52 מבוגרים. העסקה העיקרית ("עסקת נובמבר") עם חמאס כללה ויתורים הדדיים ובהם שחרור חטופים ישראלים, שחרור אסירים פלסטינים, הפסקה זמנית של הלחימה ומחוות הומניטריות נוספות. ואולם, מאז דצמבר 2023 ועד היום לא יצאה אל הפועל עסקה נוספת לשחרור חטופים. במבצעי חילוץ צבאיים שוחררו עד היום 8 חטופים חיים בלבד, כשבחלק מהמבצעים נהרגו חיילים.⁹ בנוסף, חולצו במבצעים צבאיים 38 גופות. לפחות 23 מבין החטופים שנחטפו בעודם חיים מתו בשבי וקיים חשש ברמת סבירות גבוהה ביותר כי חטופים נוספים, שעדיין חיים במועד כתיבת שורות אלה, לא ימשיכו לשרוד בתנאי השבי או יוצאו להורג על ידי שוביהם או ייפגעו בדרך אחרת ממצב המלחמה.¹⁰

17. במועד כתיבת שורות אלה, החטופים שנמצאים ברצועת עזה, 100 איש ואישה ובהם אזרחיות ואזרחים וכן חיילות וחיילים שנחטפו מבסיסם נמצאים בשבי מזה 459 ימים ומשא ומתן שמתנהל בעניין השבתם אינו מגיע לחוף מבטחים כבר מזה חודשים ארוכים ביותר. המדובר באזרחים שנחטפו מביתם או ממסיבה שבה השתתפו ובהיילים שנחטפו מבסיסם. החטופים סובלים בשבי סבל בל יתואר, ובכלל זה חרפת רעב, מחסור חמור בתרופות, עינויים קשים, פגיעות מיניות קשות, חרדת מוות, פגיעה בזכות התנועה ובזכות להיות עם יקיריהם בסביבת החיים שלהם ופגיעה נפשית קשה. כאמור, החטופים נמצאים בסכנת חיים חמורה ביותר ומיידית.

18. לפי המידע שפורסם בחודשים האחרונים, כמו גם לאור הנסיבות שבתן לא שוחרר אף חטוף בחיים כבר למעלה משנה, הדרך היחידה לשחרור החטופים היא בהסכם עם ארגון הטרור חמאס. כמפורט להלן, העסקה היחידה האפשרית כרוכה בהפסקת המלחמה, נסיגה של כוחות צה"ל מהרצועה ושחרור מחבלים שמחזיקים בידי ישראל.

⁸ הסכם הפסקת אש אושר בקבינט המדיני-ביטחוני ביום 26.11.2024 ונכנס לתוקף ביום 27.11.2024.
⁹ לפי מידע מפורש, נהרגו 2 חיילים במבצע צבאי בו נעשה ניסיון לשחרר את החטוף סהר ברוך ועוד חייל נוסף, ארנון שנהרג במבצע ארנון.
¹⁰ לנתונים על החטופים ומצבם ועל ניסיונות להצלתם ומבצעי חילוץ שונים, ראו למשל: החטופים הישראלים ברצועת עזה במלחמת חרבות ברזל https://he.wikipedia.org/wiki/חטופים_ישראלים_ברצועת_עזה_במלחמת_חרבות_ברזל.

2.2. המגעים לעסקה לשחרור החטופים

19. ביום 17.1.2024 התכנס הגוף שכונה "קבינט המלחמה" (שאינו ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי, הפועלת מכוח סעיף 6 לחוק הממשלה, תשס"א-2001) לדון בעסקה, וגיבש בפעם הראשונה את המנדט לצוות המשא ומתן. מאז, חרף, הצהרות של גורמים בכירים ובהם נשיא ארה"ב וראשי מערכת הביטחון, כי השבתם של החטופים אפשרית רק בעסקה, לא התגבשה עסקה כלשהי.
20. ביום 31.5.2024 הציג נשיא ארה"ב, ג'ו ביידן (להלן: "נשיא ארה"ב" או "ביידן"), מתווה לעסקה, וזאת בנאום פומבי, בהדגישו כי המדובר בהצעה ישראלית:¹¹

"Israel has now offered a comprehensive new proposal. It's a roadmap to an enduring ceasefire and the release of all hostages. [...] The first phase would last for six weeks. Here's what it would include: a full and complete ceasefire; a withdrawal of Israeli forces from all populated areas of Gaza; a release of a number of hostages, including women, the elderly, the wounded, in exchange for the release of hundreds of Palestinian prisoners. [...] Palestinian civilians would return to their homes and neighborhoods in all areas of Gaza, including in the north. Humanitarian assistance would surge with 600 trucks carrying aid into Gaza every single day. [...] During the six weeks of phase one, Israel and Hamas would negotiate the necessary arrangements to get to phase two, which is a permanent end to hostilities. [...] There are a number of details to negotiate to move from phase one to phase two. Israel will want to make sure its interests are protected. But the proposal says if the negotiations take longer than six weeks for phase one, the ceasefire will still continue as long as negotiations continue.

[In] phase two, there would be an exchange for the release of all remaining living hostages, including male soldiers; Israeli forces would withdraw from Gaza; and as long as Hamas lives up to its commitments, a temporary ceasefire would become, in the words of the Israeli proposal, 'the cessation of hostilities permanently'. Finally, in phase three, a major reconstruction plan for Gaza would commence.

The people of Israel should know they can make this offer without any further risk to their own security because they've devastated Hamas forces over the past eight months. At this point, Hamas no longer is capable of carrying out another October 7th, which is one of the Israelis' main objectives in this war and, quite frankly, a righteous one.

I know there are those in Israel who will not agree with this plan and will call for the war to continue indefinitely. Some — some are even in the

¹¹ <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2024/05/31/remarks-by-president-biden-on-the-middle-east-2>

government coalition. And they've made it clear: They want to occupy Gaza, they want to keep fighting for years, and the hostages are not a priority to them. Well, I've urged the leadership in Israel to stand behind this deal, despite whatever pressure comes.

We can't lose this moment. Indefinite war in pursuit of an unidentified notion of 'total victory' will only bring down Israel in Gaza, draining the economic, military, and human resources, and furthering Israel's isolation in the world. That will not bring hostages home. [...]

21. למרות התקווה או האזהרה של הנשיא ביידן, "we can't lose this moment", ממשלת ישראל בחרה להחמיץ את ההזדמנות הזו להביא לשחרור החטופים. מיד לאחר נאומו של הנשיא ביידן מיהר ראש הממשלה נתניהו להסתייג מהדברים, כלומר מההצעה הישראלית שהוגשה בהסכמתו. ראש הממשלה פירסם כמה הודעות שבהן נאמר כי "התנאים של ישראל לטיוס המלחמה לא השתנו, והם כוללים השמדת היכולות הצבאיות והשלטוניות של חמאס. לא תהיה הפסקת אש לפני קיומם". בד בבד, בסביבת ראש הממשלה נשלחו לעיתונאים הודעות שאינן מיוחסות מפורשות לראש הממשלה, שבהן נכתב כי יש "סיכוי נמוך לעסקה – הולכים למבוי סתום"¹².
22. פרטי העסקה האפשרית אינם ידועים במלואם, אך מתוך דבריו הפומביים של שר הביטחון דאז, מר יואב גלנט (להלן: "שר הביטחון דאז"), ולפיו דיווחים שונים בתקשורת מפי "גורמים המעורבים במשא ומתן", ניתן להסיק שלפחות מאז יולי 2024 קיימת אפשרות ממשית לעסקה, בהתאם למתווה שפורט לעיל בנאומו של הנשיא ביידן.
23. כמו כן, במהלך הזמן, התגבשה במערכת הביטחון ההבנה ששחרור החטופים אפשרי בעסקה ולא בדרך אחרת. הבנה זו היא פועל יוצא של ניתוח הנתונים המובאים מעלה, כאשר 8 חטופים בלבד שוחררו במבצעים צבאיים ומעל 100 חטופים שוחררו בעסקה מצילת חיים. בנוסף, המבצעים הצבאיים גובים חיים של חיילים וקיים חשש שחלק מהניסיונות לשחרר חטופים במבצעים צבאיים הביאו דווקא לרציחתם בידי מחבלי חמאס שחשו בסכנה המתקרבת ופעלו לרציחת החטופים שהיו בידם.
24. בכל הנוגע לאמירות שונות של אנשי מערכת הביטחון בדבר חשיבותה ואפשרותה של עסקה מצילת חיים, נפרט להלן:
25. כך, בחודש אוגוסט 2024, פורסם, מספר פעמים, ובין היתר ביום 4.8.2024,¹³ ביום 18.8.2024¹⁴ וביום 20.8.2024,¹⁵ על חילוקי דעות קשים בין צוות המשא ומתן, המורכב מאנשי ביטחון בכירים, לבין ראש הממשלה.

¹² מוריה אסרף "לאחר הצגת המתווה, פסימיות בסביבת נתניהו: 'סיכוי נמוך לעסקה – הולכים למבוי סתום'" **חדשות 13**, 2.6.2024 (<https://x.com/newsisrael13/status/1797324959632543973>); יוני גבאי "מתווה ביידן יביא לעסקה? סביבת נתניהו: 'פסימיים, סיכוי נמוך'" **כיכר השבת**, 2.6.2024 (<https://www.kikar.co.il/political->), news/seg4b.

¹³ ירון אברהם "שיחת הצעקות – והמגעים לעסקת החטופים/ האלוף ניצן אלון" אין בכוונתי להתפטר" **N12**, 4.8.2024 (https://www.mako.co.il/news-military/2024_q3/Article-a43e228a67e1191027.htm).

¹⁴ עינב חלבי "חמאס: 'נתניהו חזר בו מתנאים שהציב במו"מ וזה מונע את השלמת העסקה'" **ווינט**, 18.8.2024 (<https://www.ynet.co.il/news/article/h127vhyir>).

¹⁵ חדשות סרוגים "בגלל הסירוב לסגת: ניצן אלון לא טס למו"מ במצרים" **סרוגים**, 20.8.2024 בגלל-הסירוב-לסגת-ניצן-אלון-לא-טס-למו"מ-ב-1030650-ב-1030650 (<https://www.srugim.co.il/>).

26. באותו חודש, אוגוסט 2024, התבטא שר הביטחון דאז מספר פעמים באופן המדגיש שבשלו התנאים לעסקה. כך, ביום 25.8.2024 התבטא שר הביטחון דאז בחמ"ל המבצעים של צה"ל ביחס למצב וציין כי "צריך להסתכל על ראייה הכוללת של המלחמה. אנחנו נמצאים בצומת דרכים אסטרטגי ואנחנו צריכים לנצל את המשא ומתן להביא לשחרור חטופים ודרך שחרור חטופים לפתוח את החלופה של יצירת הסדרה בצמון ובהמשך גם להרגיע את האזור. אנחנו פועלים מבחינה צבאית ונערכים כאילו לא נגיע להסדרה ואנחנו מוכנים בכל רגע למלחמה בצמון על כל מה שיהיה, אבל זאת לא הדרך המועדפת שלנו, ואנחנו נותנים עדיין סיכוי לאפשרות של להביא את זה בדרך הסדרית".¹⁶ בנוסף לכך, ביום 26.8.2024 פורסם כי בשיחה בין שר הביטחון דאז לבין משפחות התצפיתניות החטופות נאמר על ידי שר הביטחון דאז: "אמרתי לכם כבר לפני חודש וחצי שבשלו התנאים לעסקה. זה היה נכון אז וזה נכון גם היום". ואולם, בשיחה מקבילה שהתקיימה עם משפחות החטופות אמר ראש הממשלה דברים אחרים לחלוטין.¹⁷

27. ביום 27.10.2024, בנאום בטקס הממלכתי לזכר חללי המלחמה אמר שר הביטחון דאז: "זה המקום לציין כי לא כל מטרה ניתן להשיג רק בפעולה צבאית, הכוח אינו תכלית הכול. בבואנו לממש את חובתנו המוסרית והערכית להשיב את החטופים לבתיהם, נידרש לפשרות כואבות" ועוד: "לא כל מטרה ניתן להשיג רק בפעולה צבאית, הכוח אינו תכלית הכל".¹⁸

28. בנוסף לכך, בנאום שנתן מיד לאחר פיטוריו, ביום 5.11.2024, אמר שר הביטחון דאז: "הפיטורים הללו מגיעים כתוצאה ממחלוקת על שלושה נושאים. [...] הנושא השני, מחויבותנו המוסרית והערכית להחזרתם של בנינו ובנותינו, אלו החטופים בשבי החמאס. עלינו לעשות את זאת מהר ככל האפשר, בעודם בחיים. הם צריכים לחזור אל ביתם ואל משפחותיהם. מתוקף תפקידי, וניסיוני, ולאור ההישגים הצבאיים בשנה האחרונה, וגם מתוקף ראייה ממוקחת של המציאות, אני קובע כי הדבר ניתן להשגה. אפשר להחזיר את החטופים. זה כרוך בפשרות, חלקן כואבות. מדינת ישראל תדע לעמוד בפשרות האלה, וזה"ל ידע לגבות אותן ביטחונית. את מי שהלך מבין החטופים, לא נוכל להשיב עוד. אין ולא תהיה כפרה על הפקרתם של החטופים. הדבר יהווה אות קין על מצחה של החברה הישראלית ועל אלו המובילים בדרך השגויה הזו".¹⁹

29. בדבריו בפגישה שנערכה עם משפחות החטופים זמן קצר לאחר פיטוריו, ביום 7.11.2024, אמר שר הביטחון דאז למשפחות החטופים שנועדו איתו כי לא היה צורך להישאר בציר פילדלפי. "לא היה קורה כלום אם היינו יוצאים ל-42 יום בשביל עסקת חטופים, אפשר לשוב לשם. אם ניסוג מטריטוריה, זה הפיך. כשאנחנו מאבדים חטופים – זה בלתי הפיך", אמר להם.²⁰ שר הביטחון דאז ציין, כי ראש הממשלה נתניהו מתנגד לעסקה האמורה ומעדיף את החלופה של המשך המלחמה בעיקר

¹⁶ יניב קובוביץ "גלנט: אנו נמצאים בצומת דרכים אסטרטגי, עלינו לנצל אותו כדי להביא לעסקת חטופים ולהסדרה בצמון" הארץ, 25.8.2024 – ידיעה דומה ביותר פורסמה בכלי תקשורת רבים ובהם חדרי חרדים, ווינט, מאקו.

¹⁷ דיווח "נתניהו תקף: לא מעניינת אותי העמדה של משרד הביטחון" מעריב, 26.8.2024 (<https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1127828>).

¹⁸ יעל פרידסון "גלנט: כדי להחזיר את החטופים נדרש לפשרות כואבות, זו אחריותנו" הארץ, 27.10.2024 (זמין ב: <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-27/ty-article/premium/00000192-cd84-d6a0-affe-cfa72e340000>). לירן תמרי "גלנט בטקס הממלכתי: בדרך להשבת החטופים נדרש לפשרות כואבות" ווינט, 27.10.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bjhlmqslke>).

¹⁹ יואב קרני "גלנט: אין ולא תהיה כפרה על הפקרת חטופים. פיטרתי בין היתר בגלל סוגיית הגיוס" ווינט, 5.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/rjhbheoz1e>). הנאום כולו זמין ב: <https://www.youtube.com/watch?v=2zse14t25tY> (ההדגשה חוספה, הח"מ).

²⁰ יעל ציכנובר "גלנט לקרובי חטופים: חיכינו שלושה שבועות כדי להגיש הצעה שידענו שחמאס ידחה. למה?" ווינט, 7.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/s11qti9zkk>).

משום שראש הממשלה מעריך שהסכמה לעסקה תביא לפרישה מהקואליציה של כמה מהמפלגות החברות בה ולנפילת הממשלה, תוצאה שממנה הוא מבקש להימנע. מכאן טענתו של השר גלנט, שהשיקולים שביגנס סרב ראש הממשלה לעסקה הם **"לא צבאיים ולא מדיניים"**.²¹

30. כאמור, אמירות ופעולות שונות מלמדות על כך שגורמים צבאיים וגורמים בעלי ניסיון צבאי משמעותי, בעבר ובהווה, ואף גורמים פעילים, סבורים שהשבת החטופים תתאפשר בעסקה מצילת חיים ולא במבצע צבאי נשמעו או נצפו גם מגורמים אחרים, וזאת בנוסף לאמירותיו המפורשות של שר הביטחון דאז המובאות מעלה.

31. כך, למשל פורסם ביום 27.11.2024 כי חבר הכנסת גדי איזנקוט, רמטכ"ל לשעבר ומשקיף בקבינט המלחמה 12.10.2024 - 9.6.2024 (להלן: "אייזנקוט"), שותח עם משפחות החטופים שבאו לכנסת במחאה נגד הממשלה על עיכוב עסקה שתשחרר את יקיריהם וכי איזנקוט אמר לבני המשפחות כי **"יש בן אדם אחד שמקבל את ההחלטה הזאת והוא צריך לשנות את דעתו ולקבל את מתווה נתניהו"**, ברומזו לראש הממשלה נתניהו.²² בראיון עמו מאותו היום, 27.11.2024, ציין איזנקוט: **"הייתה החמצה ענקית וליקוי חמור בעובדה שלא מומש מתווה נתניהו. הוא הביא לקבינט המלחמה מסמך ב-27 במאי עם חמישה עקרונות מרכזיים. 1. השבת חטופים בתמורה לאסירים. 2. הפסקת אש קבועה. 3. נסיגה מרצועת עזה. 4. שיקום. 5. פתיחת מעברים. הסכם קשה מאוד לישראל, אבל הייתה הבנה שהחובה הבסיסית אחרי ההישגים הצבאיים היא לעשות את זה. אחרי יומיים-שלושה, ראש הממשלה להבנתי נבהל מהמתווה הזה. הופעל עליו לחץ פוליטי ולכן הוא חוזר בו. חמאס החזיר ב-2 ביולי תשובה שלהבנתי הוא מחזיק בה עד היום, שהוא מוכן לעשות עסקה על בסיס מתווה נתניהו. בעיניי זה הליקוי המרכזי. אם ממשלת ישראל תיקח את מתווה נתניהו מ-27 במאי, ותודיע לראש המוסד ולצוות 'אנחנו דורשים מכס להגיע להסכם על בסיס מתווה נתניהו', ההערכה שלי היא שתוך שבועות אפשר לראות את החטופים אצלנו. העובדה שלא החזרנו את החטופים אחרי 14 חודשים היא אות קלון לחברה הישראלית, אות קלון להנהגה הישראלית, ואני הייתי שותף לזה בחלק מהזמן"**.²³

32. באותו אופן פורסם ביום 1.12.2024 כי חבר הכנסת בני גנץ, רמטכ"ל לשעבר וחבר בקבינט המלחמה 12.10.2024 - 9.6.2024 (להלן: "גנץ"), אמר: **"החזרת החטופים היא בליבת הערכים של מדינת ישראל, היא הדבר הכי חשוב. אם היה אפשר לעשות הסכם בלבנון, אפשר היה לעשות גם עם האויב הכי מפורק. [...] להערכתו 30 איש איבדו את חייהם בגלל שלא עשינו עסקה משיקולים פוליטיים"**.²⁴

²¹ נופר משה פרדו "גלנט: השיקולים לא ללכת לעסקה - לא צבאיים ולא מדיניים" כאן חדשות, 7.11.2024 (זמין ב: <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/821878/>); (ההדגשה הוספה, הח"מ); שלו שינברג "גלנט: השיקולים לא ללכת לעסקה - לא צבאיים ולא מדיניים" בחדרי חרדים, 7.11.2024 (זמין ב: <https://www.bhol.co.il/news/1677908>); ראו גם <https://www.haaretz.co.il/news/politics/war-2023/2024-11-07/ty-article-live/00000193-0390-d245-a9f7-2bfe54980000>.

²² אליהו לוקסנברג "אייזנקוט: אפשר לשחרר את החטופים, אדם אחד צריך לשנות את דעתו" סרוגים, 27.11.2024 (זמין ב: <https://www.srugim.co.il/1063848-אח-החטופים-אדם-אח-1063848>).

²³ מורן אזולאי "אייזנקוט: כרגע אני לא רואה את הממשלה הזאת מחזירה את החטופים. יש מטרות סמויות" ווינט, 27.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/120andone/article/rkvpwumxyg>) (ההדגשה הוספה, הח"מ).

²⁴ יואב לימור "גנץ בשיבת ישראל היום": 30 חטופים איבדו את חייהם בגלל שלא עשינו עסקה משיקולים פוליטיים" ישראל היום, 1.12.2024 (זמין ב: <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/16881961>).

33. נודע גם כי ראש השב"כ, מר רונן בר, נסע לקהיר ולטורקיה בחודשים האחרונים, במטרה לנסות לקרב ולהשיג עסקה מצילת חיים, וזאת בין היתר במועדים הבאים: 22.8.2024 (מצרים);²⁵ 13.10.2024 - 14.10.2024 (קהיר);²⁶ 20.10.2024 (קהיר);²⁷ 18.11.2024 (טורקיה);²⁸ וזאת כחלק מתפקידו בצוות המשא ומתן ובמסגרת ההבנה כי עסקה מצילת חיים היא דרך המלך להשבת החטופים.
34. בנוסף לכך, הרמטכ"ל המכהן, הרצי הלוי, אמר למשפחות החטופים כבר ביום 14.9.2024: "בחמאס תמיד נוכל להילחם. להחזיר חטופים – ככל שהזמן יעבור יהיה יותר קשה ולא בטוח שיהיה את מי להחזיר. אמרתי את זה גם לדרג המדיני". עוד אָמר באותה שיחה: "כל עוד אין הסכם חטופים, אנחנו נפעל להביא חטופים ככל האפשר. עדיין לא נדע להביא את כולם במבצעים. נעשה כל מאמץ לנסות להחזיר כמה שיותר. אנחנו משקיעים מאמצים גדולים לדעת איפה החטופים ולוקחים סיכונים גם כדי להביא מודיעין בצורה אחראית".²⁹
35. כאמור לעיל, פרטי העסקה המונחת על השולחן אינם ידועים במלואם ואולם בקווים כלליים היא כוללת את הפרטים הבאים: מצד ישראל, הסכמה לסיום המלחמה ולנסיגה של צה"ל מכל שטחי הרצועה ושחרור אסירים פלסטיניים שביצעו מעשי טרור; ומצד החמאס, שחרור כל החטופים והסכמה להעברת ניהול הרצועה לידי גורם שאינו חמאס, עם פיקוח בינלאומי למניעת התחמשות מחדש של חמאס. החלופה לכך היא המשך המלחמה, שמטרתה המוצהרת היא הריגת אנשי חמאס נוספים, לשם החלשה נוספת של האיום הנשקף ממנו. לפחות לפי הצהרות של שרים בממשלה, נוספת לכך מטרה רחבה יותר, שעיקרה **כיבוש ארוך טווח של רצועת עזה, כולה או בחלקה הצפוני, והקמת התנחלויות ישראליות בשטח** (למשל, התבטאויות של השרים בן גביר³⁰ סמוטריץ'³¹ ואחרים).
- העתקי כתבות השיבותה של עסקה כדרך המלך להשבת החטופים מסומן כנספח 1.

3.3. התבטאויות מסכלות ומטרפדות של ראש הממשלה נתניהו

36. אל מול ההבנה במערכת הביטחון וסביבתה כי דרך המלך להשבת החטופים היא בעסקה מצילת חיים, בולטת התנהגותו של המשיב 2, ראש הממשלה, שפועל לאורך תקופה ארוכה לסכל עסקה כאמור.

²⁵ אנה ברסקי, אבי אשכנזי "ראשי השב"כ והמוסד יצאו למצרים; זו הסוגיה שתעמוד במוקד" **מעריב**, 22.8.2024 (זמין ב: <https://www.maariv.co.il/news/politics/article-1126858>).

²⁶ גילי כהן "מסר לאיראן ועסקת חטופים: ראש השב"כ נפגש עם ראש המודיעין המצרי" **כאן חדשות** 14.10.2024 (זמין ב: <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/812311>).

²⁷ יעל ציכנובר, איתמר אייכנר "ניסיון לקדם עסקה בקהיר, קרובי חטופים: יאבן חגף הוסרה, הגיע זמן עסקה" **ווינט** 20.10.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/b1311oqfekx>).

²⁸ ברק רביד "ראש שב"כ ביקר בחשאי בטורקיה ודן עם מקבילו במגעים לעסקת חטופים" **וואלה** 18.11.2024 (זמין ב: <https://news.walla.co.il/item/3705439>).

²⁹ מעריב אונליין "הרמטכ"ל להורי החיילים החטופים: 'אמרתי לדרג המדיני שלא יהיה את מי להחזיר'." **מעריב** 14.9.2024 (זמין ב: <https://www.maariv.co.il/news/military/article-1132432>) (ההדגשה הוספה, הח"מ).

³⁰ שילה פריד, מורן אזולאי ויעל ציכנובר "בן גביר בכנס התיישבות בעזה: 'עידוד הגירה - הכי מוסרי'. אב לחטוף תועד מוחה - ונבלס" **ווינט**, 21.10.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bywmjoxeyx>).

³¹ מורן אזולאי, אלישע קימון "סמוטריץ': אפשר וצריך לקחת אחריות בעזה. העלויות! קשקוש בלבוש" **ווינט**, 25.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/b1y211pf7jl>).

37. כך, למשל, פורסם כי הבהרות שהוסיף ראש הממשלה במסמך "הבהרות" טרפדו וסיכלו עסקה שיכולה היתה להתגבש כבר בחודשים יולי או אוגוסט 2024, והיה מי שכינה אותו "מסמך הדמים"³².
38. נודע כי בישיבה לילית של הקבינט המדיני ביטחוני שנועדה ביום 29.8.2024, בשעה מאוחרת ולאחר ששר הביטחון דאז הסביר ארוכות על חלון ההזדמנויות שנוצר אז להשגת עסקה, קטע אותו ראש הממשלה והעלה לשולחן ישיבת הקבינט הצעת החלטה - שלא היתה בסדר היום של אותה ישיבה - ולפיה ישראל לא תוותר בשום אופן על ציר פילדלפי וזאת באופן שסיכל את חלונות ההזדמנויות שעליו דיבר שר הביטחון דאז.³³
39. ביום 27.10.2024 פורסם כי בדיון בקבינט המדיני-ביטחוני תמכו רוב השרים (למעט בן גביר וסמוטריץ'), וכן כל מערכת הביטחון, בהצעה המצרית שהועלתה באותה עת, אך ראש הממשלה התנגד לה.³⁴
40. הדוגמאות המובאות לעיל אינן מקריות. הן מלמדות על שיטה, על דפוס פעולה. ישנן אינדיקציות שונות לכך שראש הממשלה פועל לטרפד וסיכול המשא ומתן בדרכים שונות ובצורה חוזרת ואף שיטתית. כך, למשל, רק בימים האחרונים מסר ראש הממשלה לעיתון וול סטריט ג'ורנל כך: "אני לא אסכים לסיים את המלחמה לפני שנסלק את חמאס"³⁵. סירוב לסיים את המלחמה משמעותו הקרבה של החטופים והצהרות מסוג זה במהלך המשא ומתן משמעותן עיכוב נוסף בקידום המשא ומתן והקטנת הסיכוי להשבת החטופים בחיים.
- העתק כתבה התבטאויות מסכלות עסקה של ראש הממשלה מסומן כנספח 2.
- העתק כתבה ראשי מערכת הביטחון מסכימים כי יש לפעול לעסקה כוללת מסומן כנספח 3.

4.2. מצבם הקריטי של החטופים

41. אין חולק, כי מצבם של החטופים והחטופות קשה ביותר ואף קריטי. דוחות שונים פורסמו בעניין במרוצת החודשים האחרונים. בין היתר, פורסם ביום 26.12.2024 דוח של משרד הבריאות, הקובע, בין היתר, כך:

"א. אלימות פיזית ומינית כלפי ילדים בגילאי 0-18"

³² רונן ברגמן "מסמך ההבהרות של נתניהו: זה 'מסמך הדמים' - חרף את גורלם של 6 החטופים שנרצחו" ווינט, 2.9.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra14060618>).

³³ רונן ברגמן "שינוי דרמטי לרעה בסיכויי ההישרדות של החטופים" ידיעות אחרונות, 1.9.2024; איתמר אייכנר ויעל ציכטובר "צעקות בין נתניהו לגלנט בדיון בקבינט: החצבעה על ההישארות בפילדלפי לא תואמה" ווינט 31.8.2024 (<https://www.ynet.co.il/news/article/rvgi8x13f>); ברק רביד וטל שלו "עימות בין גלנט ונתניהו בקבינט: רה"מ יכול להעלות הכל להצבעה, גם להוציא את החטופים להורג" וואלה, 30.8.2024 (<https://news.walla.co.il/item/3687934>); כתבי מעריב "מפקיר את החטופים למות בשביל לשמור על כסאו: נתניהו מותקף" מעריב אונליין, 30.8.2024 (<https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-1128820>); ירון אברהם "סערה בקבינט/ גלנט: כך לא יהיה הסכם חטופים. נתניהו: זו החלטה" N12 30.8.2024 (זמין ב: https://www.mako.co.il/news-politics/2024_q3/Article-a7cb81f2ff3a191027.htm).

³⁴ דנה וייס "פרסום ראשון: כך הוחלט בישראל לדחות את ההצעה ל'עסקה קטנה'" N12 27.10.2024 (זמין ב: https://www.mako.co.il/news-diplomatic/2024_q4/Article-0915ccd582fc291026.htm).

³⁵ כתבי ווינט "נתניהו: 'לא נעזר את המלחמה לפני שנסלק את חמאס מהשלטון בעזה'" ווינט, 20.12.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bjna2nmr1g>); סוכניות הידיעות "שלב אחר שלב: בראיון לתקשורת הזרה חושף נתניהו את תמונת המלחמה שלי" מעריב, 21.12.2024 (זמין ב: <https://www.maariv.co.il/news/politics/article-1157817>).

שנל בני נוער שהוחזקו יחד במהלך השבי, דיווחו לרוסאה שבדקה אותם עם שובם לישראל, כי הוחזקו כשחלק מהזמן הם קשורים בידיים וברגליים והוכ לאורך כל ימי השבי. בבדיקתם נמצאו סימני קשירה וכן צלקות וסימנים אחרים על העור המתאימים לחבלה ממכות. השניים סיפרו שהם אולצו לקיים אקטים בעלי מיני אחד בשני וכן שהשובים שלהם ביצעו בהם מעשים בעלי אופי מיני כולל הפשטה מלאה, מגע באיברים מוצנעים והצלפה על איברי המין.

בנוסף, לשני ילדים צעירים היו סימנים דומים של כוויות על העור באזור הגפיים התחתונות. אחד מהילדים סיפר שמדובר בפעולת צריבה מכוונת על העור שבוצע במכוון על ידי חפץ מלובן. Branding הסיטואציה תוארה הן על ידי הילד והן על ידי מבוגרים ששהו במחיצתו בשבי, כאירוע מכוון של Branding (ולא כתאונה). תואר כאירוע מאוד מאוד טראומתי.

ב. אלימות פיזית ומינית כלפי נשים וגברים

אחת מהשבות ששוחררה לאחר 55 ימים תיארה תקיפה מינית שעברה על ידי מחבל חמאס תחת איומי אקדח. באירועים שונים - השובים הכריחו את מרבית הנשים הצעירות והמבוגרות להתפשט כשאחרים לרבות השובים שלהן, רואים אותן ערומות. חלק מהנשים הצעירות סיפרו שהשובים שלהן נגעו בהן באופן מיני. אחדות ציינו כי הן שכברו קשורות למיטב והשובה שלהן ישב ובהה בהן.

אחת הנשים המבוגרות שנפצעה במהלך שהותקפה ונלקחה לשבי, הוחזקה במשך 30 יום בחדר לבד בחושך, כשהיא קשורה ואיננה יכולה לזוז. לא היה לה שום מגע עם העולם החיצון והיא קיבלה מזון דל ומעט מאוד מים. לא קיבלה טיפול בפציעה שלה במשך כל החודש הזה. גם נשים מבוגרות אחרות, תיארו הרעבה ואלימות מצד השובים שלהן.

הגברים חוו התעללות פיזית קשה יותר שכללה: הרעבה מתמשכת, מכות נמרצות בכל חלקי הגוף לרבות צריבת העור באמצעות ברזל מגולוון (Branding), תלישה של שערות, כליאה בחדר סגור למשך ימים רבים עם מעט מאוד מזון ומים, החזקה בבידוד כשהם קשורים בידיים וברגליים, ומניעת האפשרות ללכת לשירותים כך שנאלצו לעשות את הצרכים שלהם על עצמם.

ג. עינויים באמצעות מניעת טיפול רפואי או הכאבה מכוונת בעת מתן הטיפול

טיפול רפואי סדיר נמנע מבני הערובה בשני מישורים: טיפול רפואי בפציעות חריפות שנגרמו בשבת 7/10 וטיפול רפואי כרוני במי שסובל ממחלות רקע.

הפציעות שנגרמו לבני הערובה כללו פציעות גפיים כמו שברים, פצעי רסיסים שטחיים ועמוקים, חתכים, שפופים וכוויות. במידה וניתן טיפול רפואי הוא היה חלקי ודל ואשר גרם להתפתחות סיבוכים כדוגמת כאב, זיהומים, איחוי שבר לקוי (...) וצורך בניתוח חוזר.... אחת מהדרכים בהן השתמשו השובים כדי לענות את הנשים הפצועות בתקופת השבי היתה החלפת חבישות ומתן טיפול רפואי מכאיב ללא הרדמה. הנשים תיארו כי אלו היו כאבי תופת וכי מעולם לא חשו כאב בעוצמות כאלה גבוהות.

בחלק מהמקרים נמנע טיפול רפואי כרוני קבוע מבני הערובה וגרם להתדרדרות משמעותית באיזון של אי ספיקת לב, סוכרת, היפותאירואידיזם (...), אי ספיקת כליות, יתר לחץ דם, ואסקוליטיס, אוסטאופורוזיס ועוד....

ד. הרעבה, תזונה לקויה והחזקת בני הערובה בתנאי סניטריים קשים

..... המשמעות הקלינית היא כי סבלו מתת תזונה הנגרם על ידי מיעוט אוכל בהיבט הקלורי ובהיבט מרכיבי התשונה הנדרשים... וזה התבטא בירידה ממוצעת של משקל הגוף 8-15 ק"ג (10-17% ממשקל הגוף). בקרב הילדים חלק ירדה ממוצעת של 10% ממשקל הגוף ובמקרה קיצון אף נמצא כי ילדה ירדה 18% ממשקל הגוף.

המים והמזון אותם קיבלו בני הערובה בשילוב עם תנאים סניטריים ירודים בהם הוחזקו חלק מבני הערובה גרמו לעליה בתחלואה. חלקם ציינו כי סבלו בתקופת השבי משלשולים, כאבי בטן ולעיתים אף עצירות....

בתרבויות שבוצעו נמצאו זיהומים (...).

ה. התעללות נפשית בבני הערובה

....

מציאות כליאת החטופים בשבי תוכננה במכוון (Tailor made) כדי ליצור סביבה של עינויים, כדי להזיק להם פסיכולוגית, כדי לפגוע במורל שלהם וכדי להקל על השליטה בהם. לאור זאת, שהות החטופים בשבי מתאפיינת בגורמים טראומטוגניים משמעותיים: הרחקת בני משפחה אלה מאלה, הפרדת ילדים מהוריהם, אימוביליזציה, העברה אקראית של השבויים ממקום למקום וחשיפה לאלימות שבוצעה בחטופים שהוחזקו יחד או בסמוך. חלק מהחטופים אף היו עדים להריגת חטופים אחרים, וחוויה זו העמיקה את תחושת האין אונים והאין תקווה.

בנוסף, מציאות השבי כוללת לעיתים גם שהייה בתנאי בידוד, תנאי תברואה והיגיינה ירודים, הזנחה רפואית חמורה, שהייה בחללים בהם לא התאפשרה שינה, הרעבה, התעללות מינית, אלימות, איומים ושטיפות מוח, בין השאר גם באמצעות חשיפה לאייטמים תקשורתיים ולסרטונים מהרשת שנועדו לייאש את החטופים ולהפכם לכנועים ולצייתנים.

....

חלק מהשבים חווים מעברים חדים של מצב רוח.... הם מתקשים להסתגל למציאות עד כדי מצבים דיסוציאטיביים. חלק מהשבים חווים חרדות בעלות אופי פרנואידי... השבים חווים אשמה על כך שניצלו.... ישנם שבים שחווים פחד מצמית, אי שקט, ניתוק רגשי ובלבול.... השבים מתארים סיטי לילה קשים והימנעות משינה כדי לא לחוות סיטים אלה שוב ושוב. הם מתארים סימפטומים של דה-ריאליזציה....³⁶

³⁶ לפרסומים על הדוח הזה, ראו למשל: דניאל הרץ "התעללויות וזוועות: הדו"ח המלא על שבויי חמאס הוגש לאו"ם" כיכר השבת, 28.12.2024 (זמין ב: <https://www.kikar.co.il/israel-news/hostages-torture-report-un/>); רון קריסי "נערים אולצו לקיים אקטים מיניים האחד בשני: זוועות השבי נחשפות בדוח לאו"ם, קשה לקריאה" ויינט, 29.12.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/hjto9aah1e>).

42. גם מסמכים אחרים שפורסמו מלמדים על מצבם הרפואי והנפשי הקשה של החטופים, ובין היתר מסמכים אלה:

- פרופ' חגי לוי, ראש מערך הבריאות - מטה משפחות החטופים "דו"ח בריאות: מעל 400 ימים בשבי", 13.11.2024 - וההפניות שם, לרבות לעניין הסיכונים הבריאותיים הייחודיים הנוגעים לחורף.
- Clarfield AM, Levine H. "Kidnapped But Not Kids: A Case Series of Three Octogenerian Hostages Held in Captivity by Hamas" *Rambam Maimonidas Medical Journal*, 15(4) (2024).
- de la Fonaine N., Silberg T., Fergert JM., Tsafir S., Weisman H., Rubin N. Askenazi M., Nacasch N., Pesaach-Gelblum L., Ziv A., Moshkovitz A., Shilo N., Frenkel-Nir Y., Gothelf D., Pessach IM. "Accute Response to the October 7th hostage release: Rapid development and evaluation of the novel RePOND protocol implementation within a Children's hospital" *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 18(1) 76 (2024).
- פרופ' חגי לוי, ד"ר עינת יהנה, יהונתן סבן "דו"ח רפואי: התאוששות בהמתנה: אתגרי השיקום של החטופים המשוחררים ובני משפחותיהם שנה אחרי", 26.11.2024 - וההפניות שם, לרבות לעניין מצבם של בני משפחות החטופים.
- International Association of Jewish Lawyers and Jurists and Hostages Missing Families Forum "Input for the Raport of Hostage-Taking to the UN Special Rapporteur on Torture and other Cruel, Inhumane or Degrading Treatment of Punishment", 16.12.2024.

.... העתק דוח של משרד הבריאות בעניין מצב החטופים מסומן כנספח 4.

.... העתק דוח 400 הימים בעניין מצב החטופים מסומן כנספח 5.

.... העתק דוח בעניין הכרה במצב החטיפה כעינויים מסומן כנספח 6.

43. בהינתן העובדות המתוארות לעיל, ובכלל זה מצבם הקשה ביותר של החטופים והעיכוב הארוך מאד בהשבתם הביתה בעסקה מצילת חיים, מתחייבת בחינה של אופן הפעלת שיקול הדעת על ידי הגורמים הנוגעים בדבר, ובראשם ראש הממשלה. שיקול הדעת עניינו מדיניות שפוגעת בזכויות יסוד חוקתיות, ובהן הזכות לחיים, הזכות לשלמות הגוף והזכות לכבוד האדם, כמו גם הזכות להיקבר בכבוד באשר לחטופים שאינם בחיים, וחובות המדינה הנובעות מזכויות אלה על פי חקיקת היסוד והדין הרלוונטי בישראל.

44. על רקע זה, מוגשת העתירה שבכותרת, שדחיפותה רבה ביותר כאמור. להלן נפנה לחלק המשפטי של העתירה.

ג. הטיעון המשפטי

45. מתדלה של הממשלה להסכים לתנאים הנדרשים לשם שחרור החטופים, שפורטו לעיל, פוגעת שלא כדין בזכות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם של החטופים. הטיעון המובא להלן מבוסס על שני השלבים המקובלים של הבחינה החוקתית: הבירור אם מדיניות הממשלה פוגעת בזכויות אדם (השלב הראשון); וההערכה אם הפגיעה היא כדין, כלומר אם היא עומדת בדרישות פסקת ההגבלה (השלב השני). הניסיון העגום שנצבר בשנה שחלפה מאז העסקה האחרונה הוא שעסקה מצילת חיים היא

הדרך היחידה להצלת חיים; ובלא ביקורת שיפוטית, הסיכוי לעסקה הוא קלוש. סוגיה מקדמית שטעונה בירור בעתירה מסוג זה היא סוגית השפיטות.

1.1. שפיטות

46. הכרעה בענייני ביטחון, ובפרט הבחירה בין חלופות שכל אחת מהן כרוכה בסיכון חיי אדם ובהשלכות ניכרות על אזרחי המדינה, מסורה לרשויות הפוליטיות. בהתאם לכך, ככלל, דיון בסוגיות מסוג זה אמור להיות מסור ל"משפט הציבור" ולא למשפט הציבורי. מכאן הסברה שסוגיות כמו אלה הנדונות כאן אינן שפיטות. דוגמה מרכזית לכך היא פסקי דין שעוסקים בחוקיות של הפגיעה בזכותם של אזרחים יהודים להתפלל בתחומי הר הבית, שמהם עולה שלאור ההשלכות הביטחוניות הנרחבות של הכרעה בסוגיה, יש להימנע מהחלת ביקורת שיפוטית בעניינה, כגון, למשל, בבג"ץ תנועת נאמני הר הבית.³⁷

47. אולם, מכאן אין נובעת המסקנה שאין מקום לביקורת שיפוטית כלל בסוגיות שנוגעות לענייני מלחמה. פסיקת בית משפט נכבד זה עשירה בהכרעות שיפוטיות באשר לסוגיות שונות הקשורות לאופן ניהול הלחימה בהיבטים מגוונים. דוגמאות ידועות לכך הן בתחום השימוש באמצעי הידוע כ"סיכולים ממוקדים" כגון בבג"ץ הוועד הציבורי נגד עיניניים,³⁸ הבטחת גישה למים ולמזון לאוכלוסייה אזרחית בזמן לחימה,³⁹ השימוש באזרחים לשם אזהרה מוקדמת לחשודים בטרור ("נוהל שכך")⁴⁰ ועוד.⁴¹ כך גם בשורה של מקרים קרובים, ובהם חוקיות הקמת התנחלות על קרקע פרטית, כגון בבג"ץ אויב: "ברור שהעניינים של מדיניות חוץ – כמו במספר נושאים דומים – ההכרעה היא בידי הרשויות הפוליטיות ולא בידי הרשות השופטת. אך בהנחה [...] שרכושו של אדם נפגע או נשלל ממנו שלא כדין, קשה להאמין שבית-המשפט יקפוץ את ידו מאותו אדם, כיוון שזכותו של זה עשויה לעמוד לוויכוח במשא ובמתן פוליטי".⁴² ובבג"ץ דוויקאת: "ממשל צבאי המבקש לפגוע בזכות קנין של הפרט, עליו להראות אסמכתא משפטית לכך ואין הוא יכול לפטור עצמו מפיקוח שיפוטי על מעשיו בטענה של חוסר שפיטות".⁴³ גישה דומה ננקטה לעניין הזכות לפיצויים בגין נזקים שנגרמו אגב מלחמה, בעניין בני עודה: "המטרות המונחות ביסוד דיני הנזיקין הרגילים אינן חלות כאשר הנזק נובע מפעולה מלחמתית שהמדינה מנהלת כנגד אויביה. הדרך הראויה לפתור את בעיית הפיצוי בגין הנזק שפעולת לחימה גורמת הינה הסדר מיוחד – מחוץ לגדר דיני הנזיקין הרגילים – אשר יוכל להשקיף על התמונה הכוללת, ואשר יוכל לפזר את הסיכון בהתחשב באופייה המיוחד של הפעילות [...]. ודוק, הגישה אינה כי 'פעולה מלחמתית' היא מחוץ לתחומי המשפט. הגישה הינה כי בעיית האחריות האזרחית בגין

³⁷ בג"ץ 8666/99 תנועת נאמני הר הבית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נד(1) 199, 203–205 (2000). לדיון בפסיקה זו ראו ברק מדינה ורומי קאופמן "המעמד המשפטי של הר הבית: השעיית השיפוט" הר הבית – בין חלום לממשות 351 (ידידיה שטרן עורך, 2022).

³⁸ למשל, בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עיניניים בישראל נ' ממשלת ישראל, סעיף 47 עד 54 לפסק דינו של הנשיא ברק (2006).

³⁹ למשל, בג"ץ 201/09 רופאים לזכויות אדם נ' ראש הממשלה, פ"ד סג(1) 521, סעיף 11 (2009).

⁴⁰ בג"ץ 3799/02 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' אלוף פיקוד מרכז צה"ל, פ"ד ס(3) 67 (2005).

⁴¹ למשל, חוקיות הוראות הפתיחה באש של צה"ל: בג"ץ 3003/18 יש דין מתנדבים לזכויות האדם נ' ראש המטה הכללי של צה"ל (2018); בג"ץ 3261/06 עמותת רופאים לזכויות אדם נ' שר הביטחון, סעיף 10 (2011) ועוד.

⁴² בג"ץ 606/78 אויב נ' שר הביטחון, פ"ד לג(2) 113, 124 (1979).

⁴³ בג"ץ 390/79 דוויקאת נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(1) 1, 15 (1979).

פעולות מלחמתיות צריכה להיקבע מחוץ לדיני הניזקין הקלאסיים⁴⁴, והדברים צוטטו בהסכמה בעניין עזבון המנוח מנטין, בטעיף 54 לפסק דינו של השופט סולברג.⁴⁵

48. לא למותר לציין גם את שנאמר בעניין סמכותו של בית המשפט העליון הנכבד בבג"ץ המועצה האזורית חוף עזה (מפי 10 מבין 11 שופטי המותב באותו עניין), ותוך הפנייה לאמור בבג"ץ דוויקאת:

"ענייננו אינו במחלוקת הפוליטית והחברתית אשר תכנית ההתנתקות הביאה בעקבותיה. שיקולינו אינם פוליטיים. ענייננו המחלוקת המשפטית. שיקולינו נורמטיביים. לא תבונת ההתנתקות אלא חוקתיותה וחוקיותה עומדות במרכז שיקולינו. מודעים אנו לכך כי רבים מבני הציבור עשויים שלא להבחין בין ביקורת שיפוטית לביקורת פוליטית. הם עשויים לזהות קביעה שיפוטית שלפיה פעולה שלטונית היא חוקתית או חוקית, עם עמדה שיפוטית כי פעולה שלטונית היא ראויה. מודעים אנו גם לכך כי לפסק-דיננו היום השלכות פוליטיות-לבר-משפטיות. הוא עשוי לשמש כלי משחק במאבקי כוח פוליטיים. על כך אנו מצרים. לא נוכל למנוע זאת. ימים לענייננו דבריו של מ"מ הנשיא השופט לנדוי, אשר מפיו דיבר בית-המשפט העליון לפני כעשרים וחמש שנה, שעה שהורה על פינוי ההתנחלות באלון מורה:

'הפעם יש לנו מקורות כשרים לפסיקתנו ואין לנו צורך, ואף אסור לנו בשבתנו לדין, לערב בה את השקפותינו האישיות כאזרחי המדינה. אבל עדין רב החשש שביט-המשפט יראה כאילו נטש את מקומו הראוי לו וירד אל תוך זירת הוויכוח הציבורי, ושהחלטתו תתקבל על-ידי חלק מן הציבור בתשואות ועל-ידי חלקו האחר בדחייה גמורה ונרגשת. במובן זה אני רואה עצמי כאן, כמי שחובתו לפסוק על-פי הדין בכל ענין המובא לפני בית-משפט-כדין, היא דווקא כופה עלי הר כגיגית, ביודעי היטב מראש שהציבור הרחב לא ישים לבו להנמקה המשפטית אלא למסקנה הסופית בלבד ובית-המשפט בתור מוסד עלול להיפגע במעמדו הראוי לו, מעל למחלוקות המפלגות את הציבור. אך מה נעשה וזה תפקידנו וזו חובתנו כשופטים' (פרשת דוויקאת, בעמ' 4)⁴⁶."

49. והדברים נכונים, בהתאמה ובשינויים המחויבים, גם לענייננו: בית המשפט העליון הנכבד אינו מתבקש "להיכנס לזירה" ולהכריע במחלוקת פוליטית או חברתית כלשהי, אלא הוא מתבקש להכריע במחלוקת משפטית, על בסיס שיקולים נורמטיביים המפורטים במסגרת עתירה זו.

50. העותרים טוענים, כי הסוגיה הנדונה כאן היא שפיטה וזאת בהתבסס על שני שיקולים עיקריים: האחד, הפגיעה היא באינטרסים החיוניים ביותר של אדם, הזכות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם, והפגיעה היא במי שאין להם שום יכולת מעשית לחשמיע את קולם בפני גורמי השלטון ובפני הציבור. העובדה שמדובר בפגיעה חמורה במיוחד באנשים מזוהים, ואשר לממשלה יש השפעה ממשית על האפשרות להצילם, מצדיקה את המסקנה שמוטלת על בית משפט נכבד זה החובה להידרש לעתירתם של החטופים. השיקול השני נגזר מכך: אם יתברר שהממשלה פוגעת בזכות אדם חוקתית, משמעה שיש אמות מידה משפטיות לבירור חוקתיותה של החלטת הממשלה, אמות המידה המנויות בפסקת ההגבלה שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הבירור הנדרש הוא משפטי במהותו. כמפורט להלן,

⁴⁴ למשל, ע"א 5964/92 בני עודה נ' מדינת ישראל, פ"ד (נו) 1, 6-7 (2002).

⁴⁵ ע"א 2144/13 עזבון המנוח עמית עמוס מנטין ז"ל נ' הרשות הפלסטינית, סעיף 54 (2017).

⁴⁶ בג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל, פ"ד נט(2) 481, 753-752 (2005).

יידרש לבחון אם סירובה של הממשלה להפסקת המלחמה נועד לתכלית ראויה (למשל, הגנה על ביטחון המדינה) או לתכלית שאינה ראויה; ויידרש לבחון אם ההחלטה עומדת במבחני-המשנה השונים של המידתיות, שלפחות השניים הראשונים הם בעלי אופי של כללים משפטיים מובהקים.

51. אם יימצא שמדיניותה של הממשלה בעניין החטופים עולה כדי פגיעה בזכותם לחיים, כמו גם בזכויות אחרות שלהם, אין זאת אלא שעל בית המשפט להידרש לעניין. סיכום זאת הנשיא ברק בפסיקתו בבג"ץ **הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל**: "בפסיקתו של בית המשפט העליון מתבלט קו ברור, לפיו אין תחולה לדוקטרינה של חוסר שפיטות מוסדית במקום שהכרה בה עשויה למנוע בחינה של פגיעה בזכויות האדם".⁴⁷

2.1. השלב הראשון של הבחינה החוקתית: פגיעה בזכות החוקתית לחיים

52. הקביעה אם מעשה (או מחדל) שלטוני פוגע בזכות חוקתית מחייבת לברר שלושה עניינים: (א) האם האינטרס שנגרע בשל פעולת הממשלה הוא אינטרס שמוגן מכוח זכות אדם; (ב) האם הגריעה עולה כדי "פגיעה" בזכות האדם; (ג) האם זכות האדם הרלוונטית היא בעלת מעמד חוקתי.⁴⁸ במקרה הנדון, ההכרעה בעניין הראשון ובעניין האחרון היא קלה: מחדלה של הממשלה להשיג את שחרור החטופים במשך למעלה משנה מסכן את חייהם של החטופים, את שלמות גופם ואת מכלול ההיבטים הנלווים לכך, כל אלה אינטרסים שמוגנים מכוח הזכות לחיים, הזכות לשלמות הגוף והזכות לכבוד האדם; והזכויות הללו הן זכויות חוקתיות, שכן הן מעוגנות במפורש בסעיפים 2 ו-4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הסוגיה הסבוכה יותר היא אם מעשיה ומחדליה של הממשלה עולים כדי "פגיעה" בזכות החוקתית לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם.

53. ההוראות הרלוונטיות בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו עוסקות הן בהיבט ה"שליילי" של הזכויות הרלוונטיות והן בהיבט ה"חלובי" שלהן: בסעיף 2 לחוק היסוד נקבע כי "אין פוגעים בזכותו בחייו, בגופו או בכבודו של אדם"; ובסעיף 4 נקבע כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו". סעיף 4 מרחיב את החובה ה"שליילית" שבסעיף 2, ומשמעותו שבנסיבות מסוימות מוטלת על המדינה חובה לפעול אקטיבית להגנה על חייו של אדם.

54. להלכה, החובה לכבד את הזכות לחיים כוללת גם חובת עשה על המדינה. בית משפט נכבד זה ציין לא אחת בעניין זה כי "החובה לכבד את החיים אינה רק חובה פסיבית של המדינה שלא לפגוע בחיי אזרחיה. מדובר גם בזכותו של אדם כי חייו יזכו להגנה מטעם המדינה. [...] כנגד זכותו של האדם להגנה על חייו יכול שתעמוד תובתה הפוזיטיבית של הרשות לעשות מעשים שתכליתם לשמור על חיי אדם".⁴⁹ אולם, התרגום ללשון המעשה של קביעה עקרונית זו הוא סבוך. ההכרעה באילו נסיבות יוכר קיומה של חובה כזו, שהפרתה נחשבת פגיעה בזכות וטעונה הצדקה על-פי פסקת ההגבלה, תלויה בנסיבות. היא מושפעת במידה רבה מן ההערכה של הנחיצות של ההשלכה העיקרית של ההכרה בכך שמחדלה של הממשלה לספק הגנה על הזכות פוגע בזכויות האדם – הדרישה מן הממשלה לחצדיק את מדיניותה.

55. העותרים טוענים, כי יש להכיר בחובה עקרונית שמוטלת על הממשלה לפעול להצלת חייו של אדם כאשר מתקיימים ארבעה יסודות מצטברים: (א) הסכנה היא לחייהם של אנשים מזוהים, קונקרטיים; (ב) האנשים הנתונים בסכנה הם אזרחים ישראלים, שנתונים בצרה בשל אזרחותם

⁴⁷ בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, סעיף 50 (2006).

⁴⁸ לדיון ראו, למשל, ברק מדינה דיני זכויות האדם בישראל 141-52 (2016).

⁴⁹ בג"ץ 3992/04 מימון-כהן נ' שר החוץ, פ"ד נט(1) 49, 69 (2004).

הישראלית או הזיקה שלהם לישראל; ג) הסכנה ששקפת לחייהם של הנתונים בסכנה היא ממשיית ומיידית; ד) יש דרך מעשית שעשויה להביא להצלת חייהם של הנתונים בסכנה, שאינה כרוכה בסיכון מידי וישיר של חייהם של אזרחים (לרבות חיילים) ישראלים אחרים. במקרים הנדירים שבהם מתקיימים כל ארבעת המאפיינים הללו – והמקרה הנדון הוא מקרה כזה – יש להכיר בכך שמחדלה של הממשלה לפעול פוגע בזכויות התוקניות של החטופים.

56. גורם אחד שבו יש להתחשב הוא המובחנות של מי שחייו בסכנה בשל מדיניות הממשלה. יש אמנם מספר אמירות בפסיקה שלפיהן מחדלה של המדינה לפעול להקטנת הסיכון למעשי טרור, שלא ניתן עדיין לדעת מי מתושבי המדינה ייפגע בהם, צריך להיחשב פגיעה בזכות לחיים. דוגמה לכך היא גישתו של הנשיא שמגר בעניין **גנימאת**, בעניין השיקולים שיש לשקול בהחלטה על מעצר עד תום ההליכים של חשוד בעבירות חמורות. לשיטתו של הנשיא שמגר, גם אם הקרבנות-בכוח של הנאשם שאותו מבקשים לעצור עדיין אינם ידועים, אין בכך כדי לשלול את אפיונם של האינטרסים שלהם כזכויות חוקתיות: "קורבן העבירה בפועל ובכוח וכל אזרח תמים-דרך זכאים להגנה על כבודם ועל חירותם מפני פחד, אימה ופגיעה, לא פחות מן הנאשם. [...] הקניית זכויות מכוח חוק היסוד דינה שתחול על הכול, האזרח והגר, התושב והמבקר, הנאשם והקורבן".⁵⁰ עמדתו של הנשיא שמגר נותרה שם דעת מיעוט,⁵¹ אך היא מצאה ביטוי בכמה פסקי דין מאוחרים יותר. דוגמה מרכזית לכך היא עמדת הרוב בפרשת **עדאלה נ' שר הפנים**. המחלוקת עסקה בשאלה כיצד ראוי לסווג את האינטרס שעליו נועד להגן האמצעי שנדון שם – מניעת פיגועי טרור, ומכאן הצלת חיי אדם. לשיטתם של מספר שופטים, אינטרס זה אינו אלא צבר של זכויות חוקתיות. למשל, המשנה לנשיא חשין ציין כי "על כפות המאזניים, מזה ומזה, [מונחים] זכותם של אזרחי ישראל לחיים ולביטחון [וזכותם של מקצת מאזרחי ישראל להינשא לתושבי האזור ולהתגרור בישראל".⁵² בדומה לזה, השופט ריבלין קבע כי "הערך של בטחון הציבור לובש ברגיל דמות ערטילאית, והנטייה היא לראות בו אינטרס של ציבור בלתי מסוים", אולם במקרה הנדון "לא ציבור ערטילאי רואים אנו לנגד עינינו כי אם את פניהם הנוגים של מי שעלולים להיפגע במעשה הטרור הבא", ולפיכך "בטחון הציבור דובר כאן בזכות לחיים ממש, ואותה מבקש החוק לשמר. [...] הגבולות בין אינטרס הציבור וזכות הפרט – מאבדים במקרה זה מכוחם".⁵³ לפי גישה זו, "[ה]ציבור, בעל-האינטרס, מורכב מפרטים. וכשפורטים את האינטרס הציבורי לפרטיו, נחשף צבר של זכויות-פרט".⁵⁴ חלק משופטי הרוב בעניין **גלאון** (2012), שעסק בנושא דומה לזה שנדון בעניין **עדאלה**, חזרו על העמדה שבוטאה שם.⁵⁵ דוגמה אחרת לכך היא עמדתו של השופט רובינשטיין באשר לדיון בהצדקה לעצור אדם במעצר מנהלי: "הביטוי הרווח בשית המשפטי 'זכויות מול ביטחון' יש בו קושי לעצמו, שכן גם זכויות הקרבנות – והציבור כולו – לביטחון ולחיים זכויות הן, אך מצויות הן בצד ה'ביטחוני' של המשוואה, ואם כן אולי הביטוי הנכון הוא זכויות מול זכויות, או מאזן זכויות יחיד

⁵⁰ דני"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589, 621 (1995).

⁵¹ ראו עמדת השופטת דורנר, שם, בעמ' 645: "הקניית מעמד של זכות יסוד למכלול האינטרסים הפרטיים המאוגדים בערך הכללי של 'שלום הציבור' [...] עשויה להביא לשלילת המשמעות של זכויות היסוד של הפרטים האינדיבידואליים. [...] בכך שהציבור מורכב מפרטים, וצורכי הציבור מגלמים את צורכי הפרטים, אין כדי לשלול את הדיכוטומיה האמורה בין צורכי הפרט לבין צורכי הכלל, שעליה מבוססת תורת זכויות היסוד של האדם מעיקרה".

⁵² בג"ץ 7052/03 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים, פ"ד סא(2) 202, פסי 2 לפסק דינו של המשנה לנשיא חשין (2006).

⁵³ שם, פסי 16 לפסק דינו של השופט ריבלין.

⁵⁴ שם. ראו גם שם, פסי 2 לפסק דינו של השופט גרוניס.

⁵⁵ בג"ץ 466/07 גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סח(2) 44, פסי 33–34 לפסק דינו של המשנה לנשיאה ריבלין (2012).

וזכויות ציבור במלחמה בטרור.⁵⁶ ברוח זו העיר גם השופט טירקל, בדעת יחיד, בעניין **קירש** (2003), כי ההחלטה להפקיע את שידורי הדין והטלוויזיה במקרה של התקפה נגד ישראל ניתנת להצדקה משום שהאינטרס שבגיננו נפגע שם חופש הביטוי הוא "הזכות לחיים והחובה להגן על החיים".⁵⁷

57. אולם, קביעות אלה אינן מבטאות הכרה בכך שמחדלו של השלטון לפעול להגנה על חיי אנשים שאינם מזוהים צריך להיחשב, ככלל, פגיעה בזכות לחיים. הקביעות הללו נעשו כדי לאפיין את סוג ה"איזון" הנדרש בין הפגיעה בזכויות הנגרמת עקב הפעולה שבהן נקט השלטון לבין האינטרסים שעליהם נועדו הפעולות להגן. הן לא נעשו לשם הטלת חובת עשה על השלטון לפעול.⁵⁸ ואכן, במקרים שבהם נטענה הטענה שמחדלו של השלטון מלפעול מסכן את חייהם של אנשים שאינם מזוהים, נדחתה לרוב הטענה לפגיעה בזכות לחיים. דוגמאות לכך הן דחיית העתירות בעניין שחרור מחבלים, במסגרת עסקה שנועדה להביא לשחרור חייל צה"ל משבי האויב או לצרכים מדיניים, תוך קביעה שאין לראות בשחרור משום פגיעה בזכות של תושבי ישראל לחיים, אף שהשחרור המוקדם הגדיל את הסיכון לפיגועי טרור;⁵⁹ ומלבד מקרה אחד נדחו כל העתירות שבהן נטען שאי התקנת אמצעי מיגון מפני ירי רקטות היא פגיעה בזכות לחיים.⁶⁰

58. שונים הם פני הדברים בנסיבות שבהן הסיכון שבו מדובר הוא גבוה במיוחד, הסיכון הוא לחיים של אנשים מסוימים, שמזוהים, והסיכון נוצר עקב מעשייה או מחדליה של הממשלה עצמה ולא עקב כוח עליון שאין לממשלה כל שליטה עליו. במקרים אלה, שלמיטב ידיעתם של הח"מ כמותם טרם נדון בפסיקה, מוצדקת הכרה בחובה משפטית המוטלת על הממשלה לפעול. זוהי חובה שאמנם אינה מוחלטת, אך מטילה על הממשלה להצדיק את הימנעות מלפעול באופן יעיל להצלת החיים. ביטוי לכך ניתן למצוא בסעיף 6(א) לחוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי, שם נקבע כי "המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל אזרחותם". יש כאן קביעה עקרונית שכאשר אזרחים נמצאים "בצרה ובשביה", חזקה שיש סכנה ממשית לחייהם, ואם הצרה נובעת מאזרחותם של מי שנחטפו, קמה חובה מיוחדת שמוטלת על המדינה. הוראה זו מבטאת תפיסה עקרונית, שמקובלת מימים ימימה בהלכה היהודית,⁶¹ בערכי היסוד של החברה ובפסיקת בית משפט

⁵⁶ בג"ץ 9441/07 **אגבר נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, פ"ד (סב) 77, פ"י י לפסק דינו של השופט רובינשטיין (2007).

⁵⁷ בג"ץ 2753/03 **קירש נ' ראש המטה הכללי של צה"ל**, פ"ד (ג) 359, 377 (2003).

⁵⁸ לדיון ביקורתי בגישה זו ראו, למשל, ברק מדינה והגר שבג "התנגשות" בין זכויות: אפיון-מחדש של מהותם של איזון אנכי ואופקי" **משפטים** 529 (2017); אורן גול-אייל ואמנון רייכמן "אינטרסים ציבוריים כזכויות חוקתיות" **משפטים** מא 97 (2011).

⁵⁹ למשל, בג"ץ 7523/11 **אלמגור ארגון נפגעי טרור נ' ראש הממשלה** (2011); בג"ץ 5212/16 **גונן נ' ראש ממשלת ישראל**, פ"י 19 לפסקהדין של השופט גובראן (2016): "אין מחלוקת בדבר מחויבותה של מדינת ישראל, בכפ הערכי והנורמטיבי, לחיליה וללוחמיה. [...] ואולם, אינני סבור כי ניתן לראות במחויבות זו של המדינה עקרון משפטי בעל תוקף מחייב, אשר יש בו להוות טעם להתערבות [שיפוטית]".

⁶⁰ למשל, בג"ץ 5019/14 **אבו עפאש נ' מפקד פיקוד העורף** (2014), שם נקבע כי "חובת המדינה להגן על חיי תושביה ואזרחיה בעיות חירום ניתנת להגשמה באמצעות מכלול רחב של אמצעים. [...] ההחלטה כיצד להקצות אמצעים אלו בעיות חירום מבוססת על שיקולים רבים, ומצויה בליבת שיקול דעתן של הרשויות המוסמכות"; בג"ץ 8013/10 **המועצה האזורית אשכול נ' ראש הממשלה** (2011), לעניין פריסת מערכת "כיפת ברזל"; בג"ץ 1726/13 **עיריית מעלה אדומים נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון** (2014); בג"ץ 1040/10 **עיריית אשקלון נ' ראש ממשלת ישראל** (2011). החריג הוא בג"ץ 8397/06 **ווסר נ' שר הביטחון**, פ"י 11 (2007) (הנשיאה ביניים): "[מחובתה של הממשלה] ליתן מענה ביטחוני סביר לתלמידי בתי ספר החשופים לאיום של רקטות [...] עוד הללו נדרשים להתייצב ללימודים באותם מוסדות חינוך".

⁶¹ בג"ץ 794/98 **עובייד נ' שר הביטחון**, פ"ד (ח) 769, 776-777 (2001) (השופט אנגלרד): "נפסק להלכה בשו"ע, יו"ד, רנב, א, כי אין מצווה גדולה כפדיון שבויים, וכי: 'המעלים עיניו מפדיון שבויים, עובר על לא תאמץ את לבבך (דברים טו, ז). ועל לא תקפוץ את ירך (דברים טו, ז). ועל לא תעמוד על דם רעך (ויקרא יט, טו). ועל לא ירדנו בפרך לעיניך (ויקרא כה, ג). ובטל מצות פתוח תפתח את ירך לו (דברים טו, ח). ומצות וחי אחיך עמך (ויקרא כה, לו). ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח). והצל לקוחים למות (משלי כד, יא). והרבה דברים כאלו' (שם, סעיף ב). כן נפסק כי יכל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכא דאפשר להקדים, הוי כאילו שופך דמים' (שם, סעיף ג). ראו גם בג"ץ

נכבד זה, ⁶² בדבר החובה לפעול לפדיון שבויים.

59. מקרה קרוב לזה הנדון, שניתן ללמוד ממנו, על דרך ההיקש, על קיומה של חובת עשה על המדינה, הוא פרשת **טננבוים**.⁶³ במקרה זה ביקשו בני משפחתו של אזרח ישראלי שנחטף על-ידי ארגון טרור לאסור פרסום מידע בדבר נסיבות החטיפה, לאור החשש שהפרסום עלול לגרום לכך שארגון הטרור יפגע בחטוף. בית-המשפט קבע כי במקרה מסוג זה "לא נדרשת הוכחה ברמה של 'ודאות קרובה' בדבר הסיכון לפגיעה בחיים ובשלום הגוף של טננבוים, כדי שהמערערים יזכו בסעד המבוקש על-ידיהם. [...] בגלל עוצמת הזכות מושא ההגנה, די בכך שקיימת אפשרות סבירה לפגיעה בה כדי שבית-המשפט יפעל להגנה עליה".⁶⁴ העובדה שהיה מדובר שם בסיכון לפגיעה באדם מובחן מסבירה את ההיזקקות למבחן המקל בדבר קיומה של "אפשרות סבירה" בלבד לעניין איסור פרסום, בשונה מן המבחן המקובל בתחום זה, שהוא מבחן הודאות הקרובה. הייחוד של פרשת **טננבוים** הוא בכך שדובר בה בסכנה לחייו של אדם מוזהה, שהוחזק בשבי; בשל אזרחותו הישראלית. בית המשפט נכון היה להכיר בכך שמוטלת על המדינה החובה לסכן אינטרס ציבורי חשוב – במקרה זה, פגיעה בחופש הביטוי, ובעקיפין, יצירת סיכון לחיי האזרחים, שכן מניעת הפרסום נועדה למנוע עסקה לשחרור מחבלים שכלואים בישראל – כדי להציל את חייו של חטוף ישראלי. אם כך במקרה כמו זה שהיה בפרשה זו, שבה נסיבות חטיפתו לא היו קשורות למחדלה של הממשלה להגן על אזרחיה, קל וחומר כך ביחס לנסיבות הנדונות בעתירה זו.

60. לכל זה יש להוסיף התייחסות גם לגורם הרביעי שהוזכר, בדבר קיומה של אפשרות מעשית להביא לשחרור החטופים בלא לסכן באופן מיידי וישיר את חייהם של אזרחים ישראלים. טלו למשל מצב שבו האויב אינו מוכן לשחרר את החטופים בכל תנאי, והדרך היחידה האפשרית לנסות לשחררם היא בפעולה צבאית, שכרוכה, כמו במציאות, בסיכון ממשי לחיי הלוחמים שישתתפו בפעולה ולחיי החטופים עצמם. במקרה כזה, החלטה של הממשלה להימנע מלנקוט בפעולה צבאית בניסיון לשחרר את החטופים עשויה בהחלט להיחשב כזו שאינה "פוגעת" בזכות של החטופים לחיים. זהו מקרה שבו ההכרעה הנדרשת מן הממשלה היא לבחור בין חייהם של אנשים מוזהים מסוימים לבין חייהם של אחרים. במקרה מסוג זה, יש להימנע מסיווג ההחלטה כפגיעה בזכויות אדם, שכן כל החלטה תבטא פגיעה בזכויות, במעשה או במחדל. ניתן להקיש בעניין זה מחוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998, שאמנם עוסק בחובה המוטלת על אדם פרטי, אך מבטא עקרון שתקף גם לגבי החובה המוטלת על השלטון. בסעיף 1(א) לחוק נקבע כי "חובה על אדם להושיט עזרה לאדם הנמצא לנגד עיניו, עקב אירוע פתאומי, בסכנה חמורה ומיידית לחייו, לשלמות גופו או לבריאותו, כאשר לאל-ידו להושיט את העזרה,

3289/24 דקה נ' ממלא מקום נציב שירות בתי הסוהר, פסי' 15 (2024): "במקורותינו אנו מוצאים כי אין לך מצווה גדולה כפדיון שבויים, שהשבוי הוא; בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות (רמב"ם משנה תורה, מתנות עניים, פרק ח, הלכה ז) וכי 'כל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכא דאפשר להקדים, הוי כאילו שופך דמים' (שולחן ערוך יורה דעה סימן רנ"ב, סעיף ג)."

⁶² למשל, דני"פ 7048/97 פלונים נ' ער הביטחון, פ"ד נד(1) 721, 747 (2000), השופט חשין: "לא בכדי נקבעה המצווה של פדיון שבויים – והיא מצווה נעלה-מכל-נעלה – והרי כל ישראל (ולענייננו שלנו: לא רק ישראל) ערבין זה-בזה. כוחו של צבא הוא באחוות-הלוחמים בו, ואחוות-לוחמים היא אחווה מעשה-מיקשה, לעת קרב ובנפול לוחם בשבי האויב. [...] הלוחם יילחם ביודעו כן לא לבדד הוא, כי לעת צרה ייחלצו חבריו להצילו". ראו גם בג"ץ 4466/16 עליאן נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסי' 15 (2017): "תכלית כללית נוספת הנגזרת מערכי היסוד של המדינה היא ערך 'פדיון השבויים'. בין אם מדובר ברכיב אינטגרלי של 'ביטחון המדינה', ובין אם לאו, קשה לפקפק במשמעות שיוחסה לערך זה במסורת היהודית – כמו גם באתוס הישראלי".

⁶³ ע"א 9185/03 טננבוים נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ (2003).

⁶⁴ שם, סעיף 8 לפסק-הדין של המשנה לנשיא אור.

מבלי להסתכן או לסכן את זולתו". אם ההצלה כרוכה בסכנה ממשית ומיידית לאדם אחר מלבד מי שמצוי בסכנה, החובה המוסרית להציל, שאולי עדיין קיימת, אינה מיתרגמת לחובה משפטית.

61. לעומת זאת, בנסיבות, כמו אלה הנוכחיות, שבהן יש אפשרות, ולו עקרונית, להביא לשחרור החטופים שאינה כרוכה בסיכון מידי ושיחן של חייהם של אחרים אלא בפגיעה באינטרס ציבורי כללי, יש להכיר בחובה כזו. הטעם לכך הוא שהסכנה שתנבע מפעולת ההצלה היא רחוקה מטבעה, וחומרתה פחותה, כי הסכנה מוטלת על ציבור לא מסוים של אנשים והסתברות הפגיעה באדם מסוים היא נמוכה מאד. הצעדים הנדרשים לשם קידום עסקה אפשרית – הפסקת המלחמה, נסיגה מהשטח שנכבש ושחרור מחבלים – יסכנו את ביטחון המדינה, אך הסכנה אינה מיידית ואינה ודאית ותלויה במידה רבה גם בצעדים שתנקוט הממשלה בעתיד. בנסיבות אלה אין מדובר בצעדים שהם עצמם מוכרים כפגיעה בזכות לחיים. משום כך, אין מתקיימת לגביהם האפשרות שכל פעולה שלטונית תיחשב פגיעה בזכות לחיים. מכאן שאם מתקיים גם היסוד הזה בדבר היעדר סכנה מיידית וממשית שמשקפת מפעולת ההצלה, יש להכיר בחובת עשה של השלטון.

62. ניתן ללמוד על ההכרעה הראויה, בסוגיה הנדונה באמצעות היזקקות למקרה היפותטי, שבו ברור שהיה מקום להכיר בכך שקיימת "פגיעה" בזכות החוקתית לחיים, לשם בחינה אם קיימים הבדלים רלוונטיים בינו לבין המקרה הנדון. טלו מקרה היפותטי שבו האויב מונה בשמותיהם של מאה אזרחים, שעלו בהגרלה, ומודיע כי אם לא יוסגרו לידיו בתוך זמן קצוב, יפתח במלחמה נגד ישראל, אשר לפי ההערכות עלולה לגרום למותם של אנשים רבים בישראל. במקרה היפותטי שכזה, לא יכול להיות ספק שהחלטה של הממשלה להסגיר לידי האויב את מאה האזרחים שדרש היתה מוכרת כפגיעה בזכות החוקתית לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם, ולשם הצדקתה נדרשת היתה הצדקה חריגה וקיצונית במיוחד, שסביר להניח שלא היתה קיימת. השאלה הטעונה בירור היא אם ההבדלים שבין המקרה ההיפותטי הזה לבין המקרה הנדון מצדיקים מסקנה שונה. נראה שההבדל העיקרי הוא בכך שבמקרה הנוכחי אין מדובר במעשה אקטיבי של הסגרת מאה האזרחים לידי האויב אלא רק בהימנעות, בסירוב למהלך של הפסקת המלחמה שנחוץ כדי לשחרר את החטופים. אולם, הבדל זה אינו בעל נפקות נורמטיבית. בשני המקרים בידי הממשלה למנוע את הסכנה לחייהם של האזרחים, באמצעות בחירה בדרך שכרוכה בסיכון מסוים לביטחון, אך זהו סיכון לציבור שאינו מסוים ואשר אינו ודאי. העובדה שבמקרה האחד מדובר במעשה – הסגרת החטופים-בכוח – ובמקרה השני מדובר במחדל – סירוב להסדר שיכול להביא לשחרור החטופים – היא עניין שחשיבותו משנית.

63. לאור כל זאת, עמדת העותרים היא שיש להכיר בכך שסירובה של הממשלה להסכים לעסקה לשחרור החטופים, שתהיה כרוכה בהפסקת המלחמה, נסיגה מהשטח שנכבש ושחרור מחבלים, היא פגיעה בזכות החוקתית לחיים, לשלמות הגוף וכבוד האדם של אלה מבין מאה החטופים שעודם בחיים. כפי שכבר הובהר, אין המדובר בקביעה שמחייבת, כשהיא לעצמה, את המסקנה שמוטלת על הממשלה חובה להסכים לעסקה האמורה. לשם כך נדרש לברר אם ההצדקה שמספקת הממשלה לסירוב לעסקה עומדת במבחן הביקורת השיפוטית. אך ההכרה בכך שיש כאן הפרה של חובה שמוטלת על הממשלה מוליכה למסקנת ביניים שהחלטה אינה כדין. בעיקר היא מוליכה לקיומה של חובת הצדקה. זהו ההיבט שבו כבר הכיר בית משפט נכבד זה בפרשות שעסקו בעסקת שליט, שהוזכרו בפתח הדברים, החובה שהחלטות בעניין ילעשו "בהליכים ראויים [ותוך מתן] משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים".⁶⁵ החובה הזו, לתת משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים, חלה בעניין שחרור

⁶⁵ בני"ץ 9446/09 קרמן נ' ראש ממשלת ישראל, סעיף 7 (2009).

מחבלים, שיוצר רק סיכון רחוק ולחייהם של אנשים לא מזוהים. לעומת זאת, כאשר מדובר בהחלטות כמו אלה הנדונות כאן, החובה הזו לתת משקל הולם לשיקולים הרלוונטיים מתעצמת. משמעותה צמצום של שיקול הדעת של רשויות השלטון.

2.ג. השלב השני של הבחינה החוקתית: הפגיעה בזכות אינה כדין

64. סעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, קובע כך: "אין מוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו" (להלן: "פסקת ההגבלה").

65. על פי הפסיקה, המדובר בשלושה תנאים מצטברים, שהפגיעה בזכויות יסוד חוקתיות צריכה לעמוד בהם, כדי שהחלטה שלוויתתה יהיה כדין: (א) המדיניות שפוגעת בזכות החוקתית צריכה להתבסס על הסמכה בחוק; (ב) תכליתה של המדיניות הנדונה היא ראויה; (ג) על הפגיעה להיות מידתית.

דרישת הסמכות – הטיעון המוסדי

66. היבט אחד של השלב השני של הבחינה החוקתית הוא מוסדי, ועניינו בשאלה מי אמור לקבוע את מדיניות הממשלה בנושא זה: החשיבות של שאלה זו נובעת מכך שלפי הידוע כיום, ההחלטה שלא להסכים לעסקה שתוארה, ותחת זאת להמשיך במלחמה, נעשית באופן בלעדי על-ידי ראש הממשלה, בנימין נתניהו. תחילה עלה הדבר מדיווחים שונים, בין היתר מדבריו של שר הביטחון גלנט, לאחר שפוטר ("האדם היחיד שאתם [משפחות החטופים] יכולים לפנות אליו הוא נתניהו. הוא מחליט לבד"). לאחר שהוגשה עתירה בעניין, ניתן לדבר אישור בהחלטת ביניים של בית המשפט העליון הנכבד, בעתירה הדיונית (בג"ץ 69387-08-24), החלטה מיום 18.11.2024: "בהסכמת העותרים קיימנו דיון במעמד צד אחד. בעקבות הדיון, ניתנה על ידינו פפרזה, ולפיה על פי דברי מזכיר הממשלה, 'ההנחיות שניתנו על ידי ראש הממשלה לצוות השו"ץ [שבויים ונעדרים – ב"מ], ניתנו במסגרת מתווים מוכרים שהוצגו ולובנו בפורום המתאים – קרי, קבינט המלחמה/פורום הערכת המצב. [...] הודעת עדכון מטעם המשיבים [...] יכול [ותוגש] במעטפה סגורה לעיני בית המשפט בלבד". לפי דברים אלה, "ההנחיות" של ראש הממשלה ניתנו במסגרת מתווים שרק "הוצגו ולובנו" בפורום כלשהו, לא מתווים שהוחלט עליהם בפורום האמור; והפורום שבו "הוצגו ולובנו" הוא "קבינט המלחמה/פורום הערכת מצב", ולא מליאת הממשלה או ועדת השרים לביטחון לאומי, הפועלת מכוח חוק הממשלה (והמכונה לעיתים "הקבינט הביטחוני").

67. לפי מה שדווח, באחת משיבות ועדת השרים לביטחון לאומי (הקבינט), שהתקיימה ב-29.8.2024, החליט הקבינט שכל עסקה עם החמאס תהיה מותנית בהסכמה על הישגות צה"ל ב"ציר פילדלפי" (הגבול הדרומי של רצועת עזה, שגובל במצרים). עם זאת, לפי הדיווח, היתה זו החלטה שהתקבלה ללא עבודת הכנה מקדימה וללא דיון מקדים ואף ללא שהנושא מצא ביטוי כלשהו בסדר היום שפורסם לשרים טרם ישיבת הקבינט האמורה. בכל מקרה, כאמור לעיל, הממשלה עצמה הודתה בדיון בעתירה הדיונית כי הקבינט לא קבע את מכלול התנאים לעסקה עם החמאס.

68. לאור זאת, השאלה היא אם יש קושי חוקתי בכך שהחלטה לדחות את המלצת שר הביטחון, וככל הידוע המדובר בהמלצה של כל ראשי מערכת הביטחון, להסכים לעסקה שתוארה שתביא לסיום המלחמה, נעשית בלעדית על-ידי ראש הממשלה (לעיתים בצירוף יועצים כלשהם שוודאי אינם הפורום המוסמך והם מוחלפים אף משתנים בצורה שאינה ברורה), ואינה מובאת כלל לדיון במליאת הממשלה או בוועדת השרים לביטחון לאומי. ההכרעה בשאלה זו צריכה להתבסס על שני סוגים של טיעונים

משלימים, האחד מוסדי, שעומד במוקד העתירה בעתירה הדייונית (בג"ץ 69387-08-24), ולפיכך יוזכר כאן רק באופן תמציתי; והאחר, הקביעה שהמשך המלחמה ועמה הפקרת החטופים הם פגיעה בזכותם של החטופים לחיים.

69. על-פי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, הסמכות להכריז מלחמה מסורה לממשלה. בהוראה זו, שנוספה לחוק היסוד ב-1992, נקבע, בסעיף-קטן (א), כי "המדינה לא תפתח במלחמה אלא מכוח החלטת הממשלה". בשנת 2018 תוקנה הוראה זו, באופן שמצד אחד הרחיב את המקרים שבהם נדרשת החלטת ממשלה, ומצד שני הוכרה האפשרות לאצול את הסמכות ל"ועדת שרים שנקבעה בחוק". בהתאם לכך, לפי הנוסח הנוכחי:

"(א) המדינה לא תפתח במלחמה ולא תנקוט פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל, ברמת הסתברות קרובה לוודאי, למלחמה, אלא מכוח החלטת הממשלה;

(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א) ובסעיף 33(א), הממשלה רשאית להחליט על אצילת סמכותה לפי סעיף קטן (א), דרך כלל או במקרה מסוים, לוועדת שרים שנקבעה בחוק; החליטה הממשלה על אצילת סמכותה לוועדת השרים, תפעיל ועדת השרים את סמכותה רק אם מצא ראש הממשלה כי הפעלת הסמכות בידי הוועדה, במקום הממשלה, נדרשת, בנסיבות העניין, בשל טעמים של ביטחון המדינה או יחסי החוץ שלה, לרבות טעמי סודיות הכרוכים בהם."

70. ההסדר שנקבע בסעיף 40 מבטא איוון בין שתי חלופות: האחת, מסירת הסמכות לפתוח במלחמה לכנסת או לוועדה של הכנסת; והשנייה, הותרת ההחלטה בידי ראש הממשלה או פורום מצומצם אחר מקרב שרי הממשלה. הענקת הסמכות למליאת הממשלה מבטאת את ההכרה בחשיבות של מסירת החלטה כה דרמטית בדבר פתיחה במלחמה, ובכלל זה נקיטה בפעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל למלחמה, לגוף רב משתתפים, שהדיונים בו נעשים בהסתמך על עבודת מטה, תוך הותרת גמישות מסוימת להסמך ועדה ממשלתית לעשות כן. ההוראה שנוספה בסעיף-קטן (1א) מלמדת על-כך שהסמכת ועדה היא עניין חריג: נדרשת אצילה מפורשת של הסמכות מאת הממשלה לוועדה; הוועדה חייבת להיות ועדה "שנקבעה בחוק", כלומר אין להקים ועדה אד-הוק לעניין זה (הוועדה היחידה שהוקמה בחוק היא ועדת שרים לביטחון לאומי, שקיימת מכוח סעיף 6 לחוק הממשלה, תשס"א-2001, שקובע את הרכבה של הוועדה וכן את העובדה שהיא הוועדה שאליה ניתן לאצול את הסמכות לפתוח במלחמה, מכוח סעיף 40(א)); הממשלה מוסמכת לאצול את סמכותה זו רק כאשר יש טעמים מיוחדים לכך, בעיקר טעמי סודיות. אין לאצול את הסמכות מטעמים פוליטיים, כגון כאשר ראש הממשלה מעריך כי אין רוב בממשלה לעמדה שבה הוא דוגל.

71. לחשיבות ההקפדה על פורום הולם, שאינו מצומצם יתר על המידה, ניתן ביטוי בתיקון מס' 7 לחוק יסוד: הממשלה (תיקון מיום 18.6.2018). תיקון מס' 7 מתייחס לתיקון מס' 6 (הקודם לו) שבו התאפשר בסעיף 40(א) לחליט על יציאה מלחמה או על יציאה לפעולה צבאית משמעותית גם במניין חוקי מצומצם של ראש הממשלה ושר הביטחון. תיקון מס' 7, לעומת זאת, מבטל את האפשרות למניין חוקי מצומצם כאמור. בדבר ההסבר נאמר: "ראוי כי החלטת ועדת השרים לעניין פתיחה במלחמה או נקיטת פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל ברמת הסתברות קרובה לוודאי למלחמה, תתקבל בהרכב רחב ככל האפשר. [...] עם זאת, עשויות להתקיים נסיבות חריגות שבהן יתעורר צורך לקבל החלטה כאמור באופן דחוף ולא תהיה אפשרות לכנס מניין רחב כאמור. [...] ברור כי הן החלטת הממשלה והן החלטת ועדת השרים כפופות לעקרונות המשפט המינהלי ובכלל זה למבחני סבירות

הפעולה המינהלית". בתשובת המשיבים לעתירה הדיונית ציינו המשיבים כך: "ישנן החלטות אשר בשל חשיבותן והשלכותיהן יש מקום, גם אם אין חובה לכך, כי אלה יתקבלו בפורום העליון והרחב יותר תוך הקפדה כאמור על קיומו של הליך מינהלי תקין על כל הכרוך בכך" (סעיף 46 לתשובת המשיבים בעתירה הדיונית).

72. ביטוי לחשיבות של עניין זה של החלטה על פתיחה במלחמה ניתן גם בסעיף 40(ג), שם נקבעה החובה לדווח "בהקדם האפשרי" לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת על החלטת הממשלה לפתוח במלחמה והחובה של ראש הממשלה למסור הודעה בעניין גם במליאת הכנסת. בית המשפט ציין בהקשר זה, בבג"ץ ביילין, כי "הממשלה [...] אחראית בפני הכנסת אחריות משותפת. מתוקף תפקידה כרשות המבצעת של המדינה, הממשלה היא האחראית על קיום יחסי החוץ של המדינה, ומתוקף מעמדה ועל-פי סעיף 2(א) לחוק-יסוד: הצבא, נתון הצבא למרותה. [...] לשם השמירה על עקרונות המשטר יש חשיבות רבה לכך כי לא תתקיימה פעולות לחימה משמעותיות בלא החלטת ממשלה וללא ביקורת פרלמנטרית".⁶⁶

73. השאלה הטעונה הכרעה היא באילו תנאים נדרשת החלטת ממשלה מכוח סעיף 40(א), כלומר מהם המקרים שבהם המדובר בפתיחה במלחמה או בנקיטה בפעולה צבאית משמעותית. המקרה הפשוט הוא כאשר המדינה היא היוזמת את הפעולה, כפי שארע מיד לאחר מתקפת הטרור נגד ישראל בשבעה באוקטובר. השאלה היא אם גם סירוב להסכים להצעה לסיים מלחמה שכבר נפתחה טעון אישור הממשלה (וטעון לכן דיווח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ולמליאת הכנסת), או שמא ניתן להותירו בידי ראש הממשלה או בידי פורום שרים כלשהו, שאינו פועל מכוח חוק, כמו הפורום המכונה "קבינט המלחמה".

74. דיון חלקי בסוגיה זו ניתן בבג"ץ ביילין, המוזכר לעיל, שעסק במלחמת לבנון השנייה, שבה ממשלת ישראל לא החליטה פורמאלית על פתיחה במלחמה. בית-המשפט דן שם בנוסח המקורי של סעיף 40(א), שכלל אז רק את החלוקה בדבר "פתיחה במלחמה" ולא את זו שהוספה בשנת 2018, במידה רבה בעקבות פרשה זו, בדבר "נקיטה ב"פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל, ברמת הסתברות קרובה לוודאי, למלחמה". בהתאם לכך, קבע בית-המשפט באותו מקרה כי לממשלה מסור שיקול דעת רחב להחליט אם הפעילות שבה מדובר היא בגדר "מלחמה" או רק "פעילות צבאית להגנה עצמית בתגובה לתוקפנות", כפי שסברה הממשלה באותו מקרה (פס" 4). בית-המשפט דחה לפיכך את העתירה על יסוד שני נימוקים מצטברים: האחד, הקביעה אם מדובר במלחמה או בפעילות צבאית אחרת היא עניין להכרעת הממשלה עצמה; והשני, באותו מקרה, "ההחלטה על נקיטה בפעולות צבאיות נגד ארגון החזבאללה התקבלה על-ידי מליאת הממשלה [ו]לוועדת החוץ והביטחון נמסר דיווח אודות החלטה זו. [...] בכך יצאה הממשלה, הלכה למעשה, ידי חובתה גם על-פי הדרישות הקפדניות ביותר של סעיף 40(א)", אף שלא הוחלט פורמאלית על פתיחה במלחמה דווקא.

75. המקרה הנוכחי שונה מזה שדון בבג"ץ ביילין בשני היבטים לפחות: ראשית, מבחינה פורמאלית, כיום אין מסור עוד לממשלה שיקול דעת רחב להחליט האם פעולה צבאית מסוימת היא "פתיחה במלחמה" אם לאו, שכן היא נדרשת לכך גם כאשר מדובר ב"פעולה צבאית משמעותית העלולה להוביל, ברמת הסתברות קרובה לוודאי, למלחמה", כפי שארע במלחמת לבנון השנייה; שנית, מבחינה מעשית, התוצאה בבג"ץ ביילין התבססה כאמור על-כך שבפועל הממשלה דנה בעניין ואף מסרה דיווחים

⁶⁶ בג"ץ 6204/06 ביילין נ' ראש ממשלת ישראל, סעיף 4 לפסק-הדין של השופטת ביניש (1.8.2006). (להלן: "בג"ץ ביילין").

לכנסת, בעוד שבמקרה הנדון כאן, ועדת השרים לביטחון לאומי (הקבינט) אמנם החליטה (ב- 8.10.2023) על פתיחה "בפעולה צבאית משמעותית" נגד חמאס, אך הממשלה או הקבינט לא החליטו, כאמור, אם לקבל את העסקה או לדחותה.

76. באופן דומה, גם החלטת הקבינט מיום 29.8.2024 אינה פותרת את העניין: ראשית, ההחלטה עסקה בהיבט אחד בלבד של עסקה אפשרית עם חמאס, סוגית השליטה בציר פילדלפי, והממשלה עצמה הודתה כאמור בדיון בבג"ץ כי הקבינט לא החליט דבר בעניין "מתווים" לעסקה. שנית, אין זה ברור כלל כי הקבינט הוא הגורם המוסמך לדון בסוגיה זו, מכוח סעיף 40(א1), שהרי קביעת התנאי בדבר שליטה בציר פילדלפי פורסמה ונמסרה לחמאס, במסגרת המשא ומתן עמו, כך שקשה למצוא הצדקה לאצילת הסמכות מהממשלה לקבינט, מטעמים של סודיות הדיון. שלישית, משום שאין חולק (וגם לא נטען אחרת) שגם אילו היתה סמכות לדון בקבינט המדיני-ביטחוני הרי שהדיון שנערך ב-29.8.2024 בציר פילדלפי חרג בצורה מהותית מהמתחייב בתקנון עבודת הממשלה גם **ביחס לדיון בקבינט**, ודי אם נציין (ואין על כך מחלוקת, כאמור) שהנושא של ציר פילדלפי לא נכלל בסדר היום של ישיבת הקבינט לאותו היום וכי לא נערכה עבודת מטה מקדימה לנושא זה.

77. חוזרת אם כן השאלה אל מלנה, האם גם סירוב להפסיק את המלחמה טעון החלטת ממשלה (או החלטת קבינט), ישירות מכוח סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה או בהיקש. עמדת העותרים היא שהתשובה לכך היא בחיוב. עקרון יסוד במשטר דמוקרטי הוא זה של הפרדת רשויות וביזור הסמכות. סעיף 40, וכמוהו סעיף 2 לחוק-יסוד: הצבא, מבטאים את התפיסה שהגורם המוסמך להחליט החלטות הוות גורל הוא הממשלה (או הכנסת), ולא ראש הממשלה לבדו. ראש הממשלה אמנם מופקד על קביעת סדר היום של הממשלה, מכוח תקנון הממשלה, אך אין לו סמכויות עודפות על פני שאר השרים, מלבד בעניינים פוליטיים, כמו פיטורי שר או פיזור הכנסת. אגב, מעניינת העובדה שההוראה בדבר הדרישה שהחלטה על פתיחה במלחמה תיעשה על-ידי הממשלה נחקקה לראשונה דווקא במסגרת חוק-יסוד: הממשלה שהתקבל ב-1992, שבו נקבעה הבחירה הישירה לראשות הממשלה. הכנסת סברה כי דווקא החיזוק הצפוי במעמדו של ראש הממשלה, שנבחר ישירות על-ידי העם, מחייב איוון של הכוח הזה בעניין החשוב של פתיחה במלחמה. קל וחומר כך כאשר בוטלה הבחירה הישירה, וראש הממשלה אינו נבחר עוד ישירות על-ידי העם.

78. ההכרה בחשיבות של קביעת חובה חוקתית לכך שהחלטות בעלות חשיבות רבה לגורל המדינה – פתיחה במלחמה או הפסקתה – יעשו על-ידי הממשלה ולא על-ידי ראש הממשלה לבדו באה לידי ביטוי בשורה של הסדרים דומים. למשל, שחרור אסירים, במסגרת עסקה לשחרור חטופים, טעונה החלטה של הממשלה במליאתה ואינה מסורה לשיקול דעתו של ראש הממשלה לבדו או פורום שרים אחר (סעיף 8 לחוק הממשלה); התקנת תקנות-שעת חירום (סעיף 39(א) לחוק-יסוד: הממשלה, תוך הסמכת ראש הממשלה לפעול רק במצב חירום, שבו לא ניתן לכנס את הממשלה); שינוי חלוקת התפקידים בין השרים (סעיף 31 לחוק-יסוד: הממשלה); ועוד.

79. הענקת הסמכות לממשלה ולא לראש הממשלה להחליט באילו תנאים יוסכם על סיום המלחמה נחוצה כדי להבטיח את תקינות ההליך. דיוני הממשלה נעשים בהתאם לסדר יום שמתפרסם מראש, הם כוללים עבודת מטה להכנה לקראת הדיון, שכוללת חוות דעת משפטיות וחוות דעת של גופים מקצועיים אחרים. בהקשר הנדון חשובה בעיקר חוות דעת של המטה לביטחון לאומי, שפועל מכוח חוק המטה לביטחון לאומי, תשס"ח-2008. על-פי חוק זה, בעוד שלראש הממשלה שיקול דעת באשר לאופן ההפעלה של המטה (סעיף 1(ג) לחוק), על המטה מוטלת החובה "להכין את דיוני הממשלה וועדותיה"

- לקראת כל דיון בענייני חוץ וביטחון (סעיף 2(א)(1)) ולקיים מעקב אחר החלטות הממשלה. דיוני הממשלה כוללים גם השתתפות של גורמי מקצוע, בהקשר הנדון כאן ראשי מערכת הביטחון, שגם הם מוסרים סקירות ומשיבים לשאלות. יתר על-כן, דיוני הממשלה (והקבינט) כוללים פרוטוקול מלא, שקיומו חיוני להבטחת אחריותיות השרים והממשלה.
80. לעומת זאת, כאשר החלטות נעשות אישית על-ידי ראש הממשלה או במסגרת פורום לא פורמאלית להתייעצות, אין נרשם בהכרח פרוטוקול והוא אינו נשמר ואין מובטחת הכנה מסודרת של הדיון על-ידי המטה לביטחון לאומי ומעקב בעניין, ואין מובטחת הזמנתם של גורמי מקצוע להתייעצות. יתר על-כן, כאשר הסמכות בעניין מסורה לאדם אחד, קיים חשש ממשי לניגוד עניינים. לראש הממשלה, מעצם מעמדו, אינטרס לשמר את הקואליציה, והוא עלול לייחס חשיבות רבה לעמדות של שרים בודדים, אפילו הם בעמדת מיעוט, מחשש שהחלטה בניגוד לעמדתם תביא לפרישתם מהקואליציה ולנפילת הממשלה. הכרחי להבטיח שהחלטה נעשית בידי קבוצת אנשים, שחכמתה וניסיונה תמיד עולים על אלה של אדם אחד.
81. הסברה שיש לחותיר עניין כה מרכזי כמו החלטה באילו תנאים תסתיים המלחמה להחלטה אישית של ראש הממשלה, שברצותו יביא את העניין לדיון בקבינט או במליאת הממשלה, וברצותו יימנע מכך ויחליט על דעת עצמו אם להמשיך במלחמה או אם להפסיקה, סותרת לכן מושכלות יסוד של השיטה הדמוקרטית. היא גם סותרת את כל המבנה החוקתי שלנו. בשונה ממשטרים נשיאותיים מסוימים, שבהם הנשיא הוא גם המפקד העליון של הצבא, בישראל ראש הממשלה כלל אינו מוסמך לתת הנחיות לצה"ל ולהורות לו אם להמשיך במלחמה או להפסיקה. אין לראש הממשלה סמכות לתת הנחיות לצוות השיון, שפועל במסגרת צה"ל. על-פי חוק-יסוד: הצבא, הגורם המוסמך בעניין זה היא הממשלה, לא ראש הממשלה.
82. על רקע זה, יש מקום לפרשנות מרחיבה של סעיף 40 או החלתו בהיקש, כך שיחול גם לעניין התנאים להפסקת המלחמה. החלטת הממשלה (או הקבינט) לפתוח במלחמה אינה צריכה להיחשב החלטה שאין לה קץ, שמותירה שיקול דעת בלתי מוגבל לגורם אחד כלשהו להחליט להמשיך במלחמה ככל שירצה. מלחמה אינה גזירת גורל, היא אינה אסון טבע שסיומו אינו בידי אדם. מלחמה היא מעשה ידי אדם, והחלטה אם להמשיך בה – ולסכן בכך חיי אדם ואת עצם קיומה של המדינה – היא החלטה חרת גורל, שאינה שונה במהותה מהחלטה לפתוח במלחמה. למעשה, במקרים רבים ההפך הוא הנכון: החלטה על פתיחה במלחמה היא עניין שכמעט תמיד – וכך בוודאי במקרה של ישראל – נכפה על הממשלה, בעקבות התקפה, או התקפה צפויה, של האויב. שיקול הדעת שמסור אז לממשלה הוא מוגבל למדי, בשל הצורך המעשי שמתעורר להגן על חיי האזרחים. לעומת זאת, דווקא החלטה על סיום המלחמה היא שכרוכה בהפעלת שיקול דעת ולגביה יש חשיבות רבה במיוחד לוודא שהחלטה נעשית על-ידי הממשלה.
83. יש בוודאי קושי מעשי בקביעה באילו נסיבות נחוצה החלטת ממשלה. לכאורה, ככל שהפסקת המלחמה טעונה הסכמה של האויב, נחוצה התגבשות של הסכמה ראשונית של האויב שתגבש את האפשרות והצורך לנהל דיון בנושא. אולם, בפועל לא כך הם הדברים: ראשית, לממשלה הסמכות גם להחליט על הפסקה חד-צדדית של המלחמה. שנית, על הממשלה מוטלת החובה לקבוע את התנאים, שאם יוסכם להם, תופסק המלחמה. הממשלה – ולא ראש הממשלה לבדו – אמורה להנחות את גורמי הצבא שבאים במוע עם האויב, באשר למה שכינה בית-המשפט "המתווים" להפסקת המלחמה. אין די בכך שראש הממשלה יביא לאישור הממשלה (או הקבינט) טיוטת הסכם לה הוא מסכים. עליו להביא

לדיון בממשלה גם טיוטת הסכם לה איננו מסכים, ובעיקר עליו להביא להחלטת הממשלה דיון בתנאים להפסקת המלחמה.

84. משך הזמן שבו לא הובא הנושא לדיון והחלטת ממשלה, משך למעלה משנה, הוא קריטריון משמעותי לצורך בהתערבותו של בית המשפט העליון הנכבד, בעיקר משהתרבו האינדיקציות לכך שעסקה כזו רצויה ונדרשת על פי עמדותיהם של כל גורמי הביטחון הרלוונטיים; שהיא היחידה שיכולה להציל חיים; ונוכח העובדה הבלתי מוטלת בספק שהזמן הוא גורם קריטי הפועל כנגד זכותם של החטופים לחיים. התערבותו של בית המשפט העליון הנכבד היא, אפוא, לא רק מוצדקת, אלא גם חיונית ודחופה.

85. רק לאחרונה, במסגרת החלטת ביניים בהליך בעניין הקמתה של ועדת חקירה (להלן: "בג"ץ ועדת חקירה"), הכריע בית המשפט הנכבד בעניין שאלת הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית, כי מוטל על הממשלה לדון בנושא, במליאת הממשלה, ולעדכן את בית המשפט בעניין.⁶⁷ פשיטא, כי עצם הדרישה להביא נושא מסוים לדיון במליאת הממשלה היא לא רק בגדר עניין אפשרי, אלא גם חיוני והכרחי במקרים מסוימים, ובית המשפט יורה על כך, ככל שהדברים אינם נעשים.

86. הטיעון שהובא לעיל, שלפיו הסמכות לקבוע את התנאים לסיום המלחמה מסורה לממשלה בלבד (ובמקרים מיוחדים לוועדת השרים לביטחון לאומי, הקבינט), התבסס על המקרה הכללי של קיומה של מלחמה וההשלכות הרווח הגורל שיש למלחמה באופן כללי. הטיעון הזה תקף במיוחד בנסיבות העגומות של המלחמה הנוכחית. המדובר כאמור בנסיבות שבהן המשך המלחמה כרוך לא רק בסיכון חייהם של חיילים ואזרחים שזהותם אינה ידועה עדיין. המדובר, כאמור, גם בסיכון חייהם של עשרות חטופים ישראלים, שזהותם ידועה, שגורלם עלול להיחרץ בתוך ימים או שבועות ספורים, אם המלחמה תימשך. הסברה שגם החלטה על גורלם של אנשים אלה מסורה להחלטתו הפרטית של ראש הממשלה, לבדו או באמצעות "יועצים" בלתי מזוהים שאינם פורום מוסמך על פי דין, מנוגדת למושכלות יסוד של המשפט החוקתי של מדינת ישראל.

87. ההכרה בכך שמחדלה של הממשלה להציל את החטופים פוגע בזכותם לחיים מדגישה את המסקנה שהובאה לעיל, שלפיה אין זה עניין שיש לחותיר להכרעה בלעדית של ראש הממשלה. נדרשת הסמכה בחוק כדי לפגוע בזכות אדם, וההסמכה הרלוונטית כאן היא, ככל הנראה, שילוב של סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, שנדון לעיל עם סעיף 2(א) לחוק-יסוד: הצבא, סעיף 8 לחוק הממשלה, שמעניק לממשלה שיקול דעת אם להסכים לעסקה לשחרור מחבלים לשם שחרור חטופים, והוראות נוספות. משמעות הדבר, כאמור, שהסמכות החליט לווטר על חייהם של החטופים ולסרב לעסקה שתביא לשחרורם מסורה לממשלה בלבד. פעולה של ראש הממשלה לבדו, אינה מקיימת את הדרישה להסמכה בחוק, שהיא תנאי הכרחי להכרה בתוקפה של פגיעה בזכות אדם.

תכלית ראויה

88. למיטב ידיעת העותרים, קיימת מדיניות של הממשלה, המופעלת מכוח החלטה או מחל, ובכל מקרה ללא שהתקיים דיון מסודר בעניין בהתאם לנדרש ולמתחייב בתקנון עבודת הממשלה, שלא להפסיק את המלחמה כעת ולא לסגת מרצועת עזה ולשחרר מחבלים, אף אם משמעות הדבר ויתור על חייהם של החטופים. המדובר במדיניות בפועל, כאמור, שכלל הידוע לא התקיים דיון מסודר טרם הפעלתה, ואולם ברי כי השלכתה על חיי אדם, החטופים במנהרות ברצועת עזה, הרת אסון. לאור הקביעה

⁶⁷ בג"ץ 4889/24 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, החלטה מיום 11.12.2024.

שמדיניות זו פוגעת בזכות החוקתית לחיים ובזכויות נוספות של החטופים, מוטלת על הממשלה החובה להראות שמדיניות זו נועדה לתכלית ראויה.

89. לאור החשיבות הרבה במיוחד של הזכויות לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד האדם, ולאור הערך הלאומי והמוסרי של פדיון שבויים, מדיניות שפוגעת בזכויות אלה יכולה להיות מוצדקת רק אם היא נועדה לקידום ערך חשוב במיוחד, ערך הצלת חיים של אחרים. כל תכלית אחרת, חשובה ככל שתהיה, אין די בה כדי להצדיק את הפגיעה בזכויות ובערכים שבהם מדובר כאן. מדיניות שפוגעת בזכויות אדם היא לתכלית ראויה רק אם היא נועדה לקידום זכויות וערכים חשובים במיוחד.

90. לאור זאת, יש להבחין בין שני סוגי תכליות אפשריות של המדיניות הנוכחית של הממשלה: האחת, שהיא תכלית ראויה, היא מניעת פגיעה בחייהם של אזרחים נוספים, שעלולה להיגרם אם צה"ל יפסיק כעת את המלחמה וייסוג מרצונת עזה. השנייה, שהיא תכלית שאינה ראויה, היא השאיפה להפוך לקבוע את כיבוש הרצועה, כולה או חלקה, לשם הקמה מחדש של התנחלויות במקום, או השאיפה של ראש הממשלה לשמר את קיומה של הקואליציה ולפיכך העדפת עמדתם של שרים שמצויים במיעוט בממשלה בהתנגדותם לעסקה לסיום המלחמה ולשחרור החטופים. התכליות מן הסוג השני אינן ראויות, משום שאין בהן קידום ערכים וזכויות שיכולים להצדיק פגיעה בזכות לחיים.

91. הראיות שהצטברו ואשר נסקרו לעיל, מעוררות חשש ממשי כי התכלית שבגינה הממשלה, ולמעשה ראש הממשלה, מסרבים לסיים את המלחמה כעת ולהסיג את כוחות צה"ל מהרצועה ולשחרר מחבלים, היא תכלית פוליטית או תכלית של שליטה נמשכת ברצועה. הערכה זו מבוססת על הצהרותיהם של גורמים שיש להם נגישות למידע, כמו שר הביטחון המפוטר גלנט, ועל ראיות נסיבתיות, שעניינן שינוי המדיניות התכוף של ראש הממשלה, לאור לחץ פוליטי שמופעל עליו, בכל עת שניתן "אור ירוק" לקדם מגעים לעסקה בתנאים האמורים. מטרה חשובה של עתירה זו, ובמסגרתה של הקביעה שהמדיניות הנוכחית פוגעת בזכות חוקתית, היא חיוב הממשלה להציג בפני בית המשפט את התכלית שבשמה היא פועלת, לבסס זאת בעובדות ולהצדיק את הערכתה שהתכלית שמנחה אותה היא תכלית ראויה.

מידתיות

92. דרישת המידתיות היא כי הפגיעה בזכויות היסוד תהיה "במידה שאינה עולה על הנדרש". על מנת לבחון את עוצמת הפגיעה ומגדתייתה גובשו בהלכה הפסוקה שלושה מבחני משנה: הראשון, מבחן ההתאמה או "מבחן הקשר הרציונאלי", השני, "מבחן האמצעי שמגיעתו פחותה", והשלישי, מבחן המידתיות "במובן הצר" ("מבחן האיזון"). נבחן את ההתנהלות ביחס לכל אחד משלושת מבחני המשנה שנקבעו בפסיקה. על הממשלה להציג טיעונים משכנעים לכך שהבחירה בחלופה של המשך המלחמה תוך ויתור על חיי החטופים היא פגיעה "מידתית", לפי שלושת מבחני המשנה של המידתיות.

93. לפי מבחן-המשנה הראשון של המידתיות, נדרש להראות שהמשך המלחמה יועיל להשגת התכלית של הגנה על ביטחון המדינה. לפי מבחן-המשנה השני של המידתיות, נדרש להראות שאין דרך להשיג מידה נאותה של ביטחון גם אם יוסכם עת סיום המלחמה כעת ועל נסיגה מרצועת עזה, כדי לאפשר את שחרור החטופים. בעניינים אלה, לפי המידע שפורסם, העמדה החד-משמעית של ראשי מערכת הביטחון היא שעסקה כאמור לא תפגע בביטחון המדינה, שכן ניתן יהיה לחדש את המלחמה אם יתעורר צורך בכך. עמדה זו יוצרת חזקה ממשית לכך שהפגיעה בזכות לחיים אינה מידתית. על הממשלה להציג נימוקים מפורטים לביסוס עמדתה שהמשך המלחמה, והסיכון הרב לחיי לוחמים ולחיי חטופים, מקדם את ביטחון המדינה ונחוץ לשם כך.

94. לבסוף, מוטל על הממשלה לשכנע שהחלטתה – למעשה, כאמור, החלטת ראש הממשלה – מקיימת גם את מבחן-המשנה השלישי של-המידתיות, כלומר שתועלתה עולה על נזקה. התועלת שתושג היא, כך הטענה של הממשלה, תוספת הביטחון שתושג בזכות המשך המלחמה לעומת החלופה של הפסקתה כעת. הנזקים שנגרמים בשל-המשך המלחמה כוללים את הסכנה המיידית לחיי החטופים, הסיכון הממשי של חיי הלוחמים, ההזנחה הבלתי-סבירה של שירות המילואים של רבבות אזרחים, המשך הפגיעה הבלתי נמנעת באזרחים פלסטינים ועמם המשך הפגיעה במעמד ישראל בעולם, הנטל הכלכלי הכבד של המשך המלחמה, ועוד. לפחות לכאורה, המדיניות הנדונה אינה עומדת במבחן המשנה השלישי של המידתיות. על הממשלה הנטל להראות, בהתבסס על חוות דעת מקצועיות ונתונים מפורטים, שהתועלת האמורה גבוהה מן הנזק שייגרם אם יוסכם על סיום המלחמה כעת. בעניין זה, הנטל על הממשלה כבד במיוחד, לאור כך שכלל גורמי המקצוע, כלומר שר הביטחון שהודח וכל ראשי מערכת הביטחון, סבורים כְאָמור שהפגיעה אינה מידתית. על הממשלה להצביע על הבסיס העובדתי למדיניותה ועל ההצדקה המוסרית לה.

95. על פי המידע הידוע בציבור, החלטת הממשלה לסרב לתנאים שפורטו לעיל אינה מידתית. לאור זאת, על הממשלה לדון בתנאים שבהם יוסכם על שחרור החטופים, תוך כיבוד דרישות לתכלית ראויה ולמידתיות. לפי המידע הידוע בציבור, המשמעות של קיום דרישות אלה בהקשר הנוכחי היא שעל הממשלה להצהיר על הסכמתה לעסקה שתכלול את שחרור כל החטופים בתמורה לסיום המלחמה, נסיגה מלאה מרצועת עזה, שחרור מחבלים הכלואים בישראל והסדר לגבי העברת השליטה ברצועה לגורמים מתאימים שאינם החמאס.

3.ג. החובה להפעיל סמכות והחובה לעשות זאת במהירות הראויה והחובה להפעיל שיקול

דעת באורח סביר

96. החוק וההלכה הפסוקה קובעים כי הענקת סמכות, לרבות סמכות רשות, מחייבת את הרשות המינהלית לשקול כבובד ראש את הצורך להפעיל את הסמכות, להפעילה ככל שהדבר נדרש, ולעשות זאת במהירות הראויה. בעל סמכות אינו רשאי להתנצל מסמכותו או להימנע מהפעלתה ללא הצדקה ראויה לכך, בעיקר אם המדובר בסמכות הנוגעת לזכויות אדם ומקל וחומר כאשר המדובר בזכויות אדם יסודיות שמעמדן חוקתיות. בכל הנוגע לקצב הפעלת הסמכות, והחובה להפעילה במהירות הראויה, נזכיר, כי סעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 קובע כי "הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה, ולחזור לעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות".

97. בכל הנוגע לחובה להפעיל סמכות במהירות הראויה, אמר בית המשפט העליון:

"רשות שנתונה בידה סמכות לשקול ולהחליט, הופקדה בידה לא רק זכות להפעיל את

הסמכות, אלא גם החובה לשקול את הפעלתה ולהפעילה כשמוצדק הדבר"⁶⁸.

98. בבג"ץ ווסר נאמר במפורש כי הימנעות מהפעלת סמכות במקרים הנוגעים לזכויות אדם, ובעיקר לזכותם לחיים, יעמדו תחת שבט הביקורת של בית המשפט, במקרים המתאימים. על הרשות למלא חובותיה כלפי האזרח, בעיקר כאשר המדובר בחיי אדם, ובעניינים אלה תהא הצדקה להתערבותו של בית המשפט ככל שיוכח שהימנעות מפעולה עולה כדי מחדל או שיקול דעת בלתי סביר:

⁶⁸ בג"ץ 3872/93 מישראל בע"מ נ' ראש הממשלה ושר הדתות, פ"ד מז(5) 485, 496 (1993). נציין, כי ההלכה הפסוקה התייחסה בגישה ביקורתית ומחמירה כלפי בעל סמכות הנמנע מהפעלת סמכותו. ר' לעניין זה למשל בג"ץ 265/68 אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל נ' שר העבודה, פ"ד כ"ג(1) 132 (1969).

"יש לזכור כי כל תחומי פעולתה של הרשות אינם חסינים באופן מוחלט מפני ביקורת שיפוטית, כך בוודאי כאשר מדובר בתחומים הנוגעים למילוי חובותיה של הרשות כלפי האזרח וכאשר הביקורת היא על החלטותיה הביצועיות של הרשות. היקף הביקורת הוא תלוי עניין ונסיבות.... על כן יתערב בית משפט זה – אם כי לעיתים רחוקות ומתוך ריסון – אף בהחלטות הנוגעות לשיקול דעתה המקצועי של הרשות או לתקציבים המוקצים על ידה, אם החלטות אלה חורגות באופן קיצוני ממתחם הסבירות המוקנה לרשות המינהלית. מאליו מובן כי על בית המשפט להתערב במידה רבה יותר כאשר עסקינן בהחלטות שעשויות להשליך על זכויות אדם בכלל, ועל מידת הסיכון שנשקף לחיי אדם בפרט".⁶⁹

99. כזהו עניינו. הממשלה אינה רשאית להתנצל מסמכותה ואינה רשאית להימנע מהפעלת סמכותה; הימנעות מהפעלת סמכותה בעניינו אינה לתכלית ראויה ואינה מידתית. ראש הממשלה אינו רשאי למנוע הפעלת הסמכות על ידי הממשלה, שהיא הרשות המבצעת. ומאחר שעד למועד כתיבת שורות אלה לא פעלה הממשלה בהתאם לעקרונות יסוד אלה, מתבקש כי בית המשפט העליון הנכבד יורה לממשלה כיצד עליה לפעול, בהתאם לעקרונות, לערכים ולזכויות המפורטים במסגרת עתירה זו ועל פי הסעדים המפורטים בפרק הסעדים דלעיל.

ד. סמכות בית המשפט, מיצוי הליכים ותצהיר תומך

100. לבית המשפט העליון הנכבד בשבתו כבית משפט גבוה לצדק הסמכות לדון בעתירה.
101. העותרים מיצו הליכים נטרם שהגישו את העתירה פנו ביום 26.12.2024 במכתב מיצוי הליכים דחוף. בכל הנוגע למיצוי הליכים, לא למותר להדגיש שוב את הדחיפות הנוגעת לעניין, חייהם ושלומם הנפשי והפיסי של החטופים ושל בני משפחותיהם ואזרחי ישראל בכלל, ואת הצורך המידי – לפיכך – במתן הסעדים המפורטים ברישא לעתירה זו.
- העתק פניית העותרים במסגרת מיצוי הליכים ואינדיקציות לקבלת הפנייה מסומן כנספח 7.
102. לעתירה זו מצורף תצהיר של העותרת מס' 1, גבי הדס קלדרון ושל העותרת מס' 2, גבי כרמית פלטי קציר.

ה. סוף דבר

103. לממשלה מסור שיקול דעת רחב למדי בקביעת מדיניותה באשר לאופן ניהול המלחמה, אך זהו שיקול דעת מוגבל, גם משפטית. מדיניות הממשלה פוגעת עמוקות וממושכות בזכויות אדם, והיא טעונה לפיכך הצדקה וכפופה לביקורת שיפוטית.
104. בעניינו, וכמפורט בהתחבא בעתירה לעיל, התנהלות הממשלה עולה כדי מחדל אסור, הימנעות אסורה בהפעלת סמכות שאינה לתכלית ראויה ואינה מידתית.
105. עתירה זו מבקשת להגן על זכויות יסוד חוקתיות, ובהן הזכות לחיים וקדושת החיים, לרבות הזכות לחיים שראוי להיות אותם, הזכות להיות בן-חורין והזכות לכבוד האדם – ובכלל זה הזכות להיקבר בכבוד, וחובות המדינה בהקשר לזכויות אלה. העתירה נועדה להגן על ערכי היסוד של

⁶⁹ בניין 8397/06 ווסר נ' שר הביטחון, סעיף 10, 29.5.2007.

החברה הישראלית ובהם הערבות ההדדית, האנושיות, הסולידריות ואהבת הזולת, שהם יסוד קיומה של חברה חפצת חיים. על מנת שכל אלה יישמרו, מתבקש בית המשפט העליון הנכבד לדון בעתירה וליתן את הסעדים המפורטים ברישא לעתירה, ולרבות ולכתחילה את צו הביניים המפורט ברישא זו.

ד"ר מורן סבוראי, עו"ד

פרופ' ברק מדינה, עו"ד

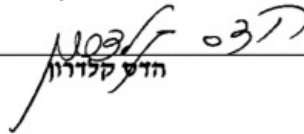
היום, 7 בינואר 2025

בג"צ: 25/_____

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדקתצהיר

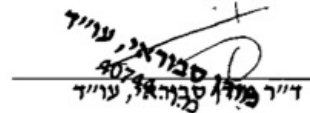
אני הח"מ, הדס קלדרון, נושאת ת.ז. שמספרה 022495881, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב כדלקמן:

1. אני שורדת הטבח בקיבוץ ניר עוז. חמישה מבני משפחתי נרצחו או נחטפו. אמי, כרמלה דן, נרצחה יחד עם אחייניתה, נגיה דן. בנוסף, שני ילדי, ארז וסהר, נחטפו יחד עם אביהם, עופר קלדרון. ילדי, ארז וסהר, שבו בעסקה מצילת חיים בחודש נובמבר 2023 ואילו עופר – אבי ארבעת ילדי – עדיין חטוף ומופקר לגורלו.
2. הנני עושה תצהירי זה כתמיכה לעתירה המוגשת לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ועניינה שיקול הדעת המופעל ביחס לשחרור החטופים, ובכלל זה בהתייחס לזכויות חוקתיות ויסודיות שבהן הזכות לחיים, קדושת החיים, הזכות להיות בן-חורין, כבוד האדם, הזכות להיקבר בכבוד, וחובות המדינה ביחס לאזרחים בשבי.
3. העובדות המתוארות בעתירה הן בידיעתי האישית ואו ידועות לי מתוקף פעילותי ותפקידי ואו נכונות למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. הנני מצהירה כי זהו שמי ותוכן תצהירי אמת.

 הדס קלדרון

אישור עורך-דין

אני הח"מ, ד"ר מורן סבוראי, עו"ד, מ.ר. 40744, מאשר/ת בזאת כי ביום 1.1.2025 הופיעה בפני גבי הדס קלדרון המוכרת לי אישית/ שהדהתה בפני באמצעות תעודת זהות שמספרה 022495881, ולאחר שהוזהרתי כי עליה להצהיר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות התצהיר וחתמה עליו בפני.

 ד"ר מורן סבוראי, עו"ד
 40744

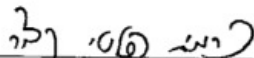
בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"צ: 25 / _____

תצהיר

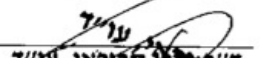
אני הח"מ, כרמית פלטי קציר, נושאת ת.ז. שמספרה 037285418, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב כדלקמן:

1. אני אחותו של אלעד קציר שנרצח בשבי, בתו של רמי קציר שנרצח בקיבוץ ניר עוז ב- 7.10.2023 ובתה של חנה קציר ז"ל, שורדת השבי ששחררה בעסקה מצילת חיים בנובמבר 2023 ונפטרה לאחרונה לאחר חודשים ארוכים של מאבק ומצב רפואי מורכב איתו התמודדה כתוצאה מהשלכות השבי.
2. הנני עושה תצהירי זה כתמיכה לעתירה המוגשת לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ועניינה שיקול הדעת המופעל ביחס לשחרור התטופים, ובכלל זה בהתייחס לזכויות חוקתיות ויסודיות שבהן הזכות לחיים, קדושת החיים, הזכות להיות בן-חורין, כבוד האדם, הזכות להיקבר בכבוד, וחובות המדינה ביחס לאזרחים בשבי.
3. העובדות המתוארות בעתירה הן בידיעתי האישית ו/או ידועות לי מתוקף פעילותי ותפקידי ו/או נכונות למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. הנני מצהירה כי זהו שמך ותוכן תצהירי אמת.

 כרמית פלטי קציר

אישור עורך-דין

אני הח"מ, ד"ר מורן סבוראלי עו"ד, מ.ר. 40744, מאשר/ת בזאת כי ביום 1.1.2025 הופיעה בפני גב' כרמית פלטי קציר המוקרת לי אישית/ שהדהתה בפני באמצעות תעודת זהות שמספרה 037285418 ולאחר שהוזהרתי. כי עליה להצהיר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות התצהיר וחתמה עליו בפני.

 מורן סבוראלי עו"ד
 מ.ר. 40744

MORAN SVORAI
עו"ד ד"ר מורן סבוראי | משרד עורכי דין

ייפוי כוח

אני הח"מ, הדס קלדרון, נושא/ת ת.ז. 022495881, ממנה בזה את פרופ' ברק מדינה, עו"ד, ו/או את ד"ר מורן סבוראי, עו"ד, ו/או עו"ד אחר/ת, להיות באות כוחי ולפעול בשמי ובמקומי, בעניין עתירה המוגשת לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ועניינה שיקול הדעת המופעל ביחס לשחרור החטופים, ובכלל זה בהתייחס לזכויות חוקתיות ויסודיות שבהן הזכות לחיים, קדושת החיים, כבוד האדם, הזכות להיקבר בכבוד, וחובות המדינה ביחס לאזרחים בשבי.

אני שורדת הטבח בקיבוץ ניץ עוז. חמישה מבני משפחתי נרצחו או נחטפו. אמי, כרמלה דן, נרצחה יחד עם אחייניתה נוֹהָה דן. בנוסף, שני ילדי, ארז וסהר, נחטפו יחד עם אביהם, עופר קלדרון. ילדי, ארז וסהר, שבו בעסקה מצילת חיים בחודש נובמבר 2023 ואילו עופר – אבי ארבעת ילדי – עדיין חטוף ומופקר לגורלו.

באי כוחי יהיו מוסמכים ליצג אותי במכתבים, בהליכים שיפוטיים ומעין שיפוטיים, ככל שיתקיימו, בפני בית המשפט העליון ולרבות בפני בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ, והכל לרבות נקיטה בפעולות, חתימה על מסמכים, הכנה והגשה של כתבי בי-דין לסוגיהם ולרבות כתבי טענות ראשיים, הודעות ובקשות, סיכומים וכדומה, ככל הדרוש. בנוסף, יהיו באי כוחי מוסמכים לפעול במסגרת הליכים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים, ובכללם הליכי גישור, בוררות, שימוע, ישיבות מו"מ וכדומה.

ולראיה באתי על החתום, היום:

תאריך: 1.1.2025

שם ושם משפחה: הדס קלדרון

חתימה:

מגדלי הארבעה - מגדל צפוני, קומות 34-35
רח' הארבעה 28 תל אביב, מיקוד 6473925

Tel: 076-5385756 www.svorai.com
Fax: 076-5100097 svorai@gmail.com

MORAN SVORAI
עו"ד ד"ר מורן סבוראי | משרד עורכי דין

ייפוי כוח

אני הח"מ, כרמית פלטי קציר, נושא/ת ת.ז. 037285418, ממנה בזה את פרופ' ברק מדינה, עו"ד, ו/או את ד"ר מורן סבוראי, עו"ד, ו/או עו"ד אחר/ת, להיות באות כוחי ולפעול בשמי ובמקומי, בעניין עתירה המוגשת לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ועניינה שיקול הדעת המופעל ביחס לשחרור החטופים, ובכלל זה בהתייחס לזכויות חוקתיות ויסודיות שבהן הזכות לחיים, קדושת החיים, כבוד האדם, הזכות להיקבר בכבוד, וחובות המדינה ביחס לאזרחים בשבי.

אני אחותו של אלעד קציר שנרצח בשבי, בתו של רמי קציר שנרצח בקיבוץ ניר עוז ב- 7.10.2023 ובתה של חנה קציר ז"ל, שורדת השבי ששחררה בעסקה מצילת חיים בנובמבר 2023 ונפטרה לאחר חודשים ארוכים של מאבק ומצב רפואי מורכב איתו התמודדה כתוצאה מהשלכות השבי.

באי כוחי יהיו מוסמכים לייצג אותי במכתבים, בהליכים שיפוטיים ומעין שיפוטיים, ככל שיתקיימו, בפני בית המשפט העליון ולרבות בפני בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ, והכל לרבות נקיטה בפעולות, חתימה על מסמכים, הכנה והגשה של כתבי בי-דין לסוגיהם ולרבות כתבי טענות ראשיים, הודעות ובקשות, סיכומים וכדומה, ככל הדרוש. בנוסף, יהיו באי כוחי מוסמכים לפעול במסגרת הליכים אלטרנטיביים ליישוב סכסוכים, ובכללם הליכי גישור, בוררות, שימוע, ישיבות מו"מ וכדומה.

ולראיה באתי על החתום, היום:

תאריך: 1.1.2025

שם ושם משפחה: כרמית פלטי קציר

חתימה: כרמית פלטי קציר

מגדלי הארבעה - מגדל צפוני, קומות 34-35
רח' הארבעה 28 תל אביב, מיקוד 6473925

Tel: 076-5385756 www.svorai.com
Fax: 076-5100097 svorai@gmail.com

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	נספח 1 - עסקה כדרך המלך להשבת החטופים	45
2	נספח 2 - התבטאויות מסכלות עסקה של ראש הממשלה	54
3	נספח 3 - ראשי מערכת הביטחון מסכימים שעדיף לחתור לעסקה כוללת - 5.1.2025	57
4	נספח 4 - דוח של משרד הבריאות על מצב החטופים - 26.12.2024	61
5	נספח 5 - דוח 400 הימים על מצב החטופים - 13.11.2024	70
6	Hostage-Taking as Torture - October 7 Justice Without Borders - נספח 6	77
7	נספח 7 - מכתב מיצוי ואסמכתאות לקבלתו	86

נספח 1

נספח 1 - עסקה כדרך המלך להשבת החטופים

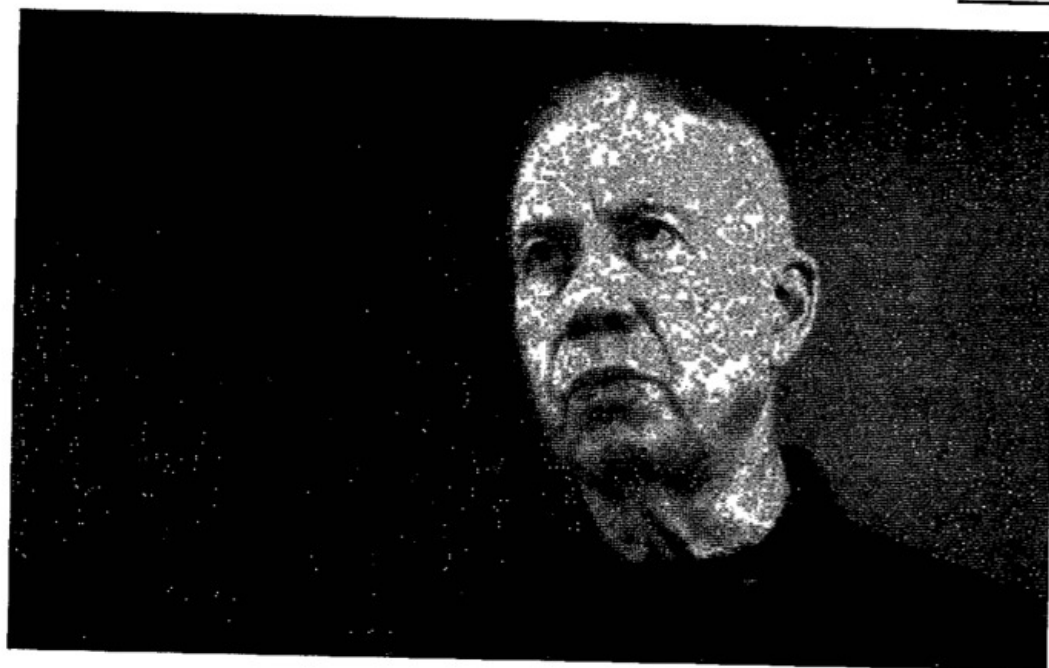
עמ' 45

גלנט לאחר פיטוריו: "לא תהיה כפרה על הפקרת החטופים"

שר הביטחון המודח נשא הצהרה לאחר שפוטר בידי ראש הממשלה • לדבריו של גלנט, שלושה נושאים היו בלב המחלוקת בינו לבין נתניהו: חוק הפטור מגיוס, ועדת חקירה ממלכתית ועסקת חטופים • "לא אתן לפגוע בחיילי צה"ל ובמערכת הביטחון",

סיים גלנט בהצדעה

N12 | פורסם 05/11/24 22:18

גלנט, הערב | צילום: מרים אליסטר, פלאש 90

שר הביטחון המודח יואב גלנט קיים הערב (שלישי) הצהרה לתקשורת בקריה בתל אביב, לאחר הודעת ראש הממשלה בנימין נתניהו על פיטוריו. הוא יוחלף בידי השר ישראל כ"ץ, וחבר הכנסת גדעון סער ימונה לשר החוץ וייכנס לקואליציה. לפי גלנט, שלוש סוגיות הביאו לפיטוריו: חוק הפטור מגיוס, ועדת חקירה ושחרור חטופים.

גלנט פתח את דבריו: "דקות אחדות לפני השעה שמונה הודיע לי ראש הממשלה על החלטתו לפטר אותי מתפקידי בעיצומה של המלחמה. הבהרתי לראש הממשלה כי סדר העדיפות שלי היה ונותר לאורך כל חיי הציבוריים קבוע וברור – מדינת ישראל, צה"ל ומערכת

הביטחון ורק לאחר מכן כל היתר, כולל עתידי האישי. ההחלטה על הפיטורים מגיעה לאחר סדרת הישגים מרשימה".

לדבריו של גלנט, "הפיטורים הללו מגיעים כתוצאה ממחלוקת על שלושה נושאים. הנושא הראשון הוא עמידתי הנחרצת על כך שכל מי שנמצא בגיל גיוס הינו חייב גיוס, עליו לשרת בצה"ל ולהגן על מדינת ישראל. הנושא הזה אינו עוד נושא חברתי, מדובר בנושא מרכזי לקיומנו ולעמידתנו - למען ביטחון מדינת ישראל והעם היושב בציון".

"איבדנו במערכה הזאת מאות רבות של חיילים וחיילות, אנו נושאים על כפיים אלפי פצועים ונכים והמלחמה נמשכת", אמר גלנט. "השנים הקרובות יזמנו לנו אתגרים מורכבים, לא תמו מלחמות ולא נדם שאון הקרב. עלינו להישיר מבט אל אתגרי העתיד ולהיערך. בנסיבות הללו אין ברירה - כולם חייבים לשרת בצה"ל. אסור לאפשר לחוק מפלה ומושחת לעבור בכנסת ישראל ולפטור רבבות אזרחים אזרחים מנשיאה בנטל".

פיטורי גלנט - סיקור N12

- גלנט הודח, כ"ץ שר הביטחון החדש
- מחאות לאחר ההודעה על פיטורי גלנט
- הפרשנויות בעקבות הדחת שר הביטחון
- הברכות - והמתקפות: התגובות במערכת הפוליטית

"הנושא השני הוא מחויבותנו המוסרית והערכית להחזרתם של בנינו ובנותינו, החטופים בשבי חמאס", הוסיף גלנט. "עלינו לעשות זאת מהר ככל האפשר בעודם בחיים, הם צריכים לחזור לבתיהם ולמשפחותיהם. מתוקף תפקידי וניסיוני אני קובע - הדבר ניתן להשגה, אך כרוך בפשרות כואבות שמדינת ישראל יכולה לשאת אותן, וצה"ל ידע לגבות ביטחוניות. אין ולא תהיה כפרה על הפקרת החטופים. הדבר יהווה אות קין על החברה הישראלית".

עוד אמר שר הביטחון המודח: "הנושא השלישי הוא הצורך להפיק לקחים לאחר תחקיר ייסודי וענייני. כאשר מדובר על הרמה לאומית, הפוליטית, הביטחונית והצבאית, לבירור האמת יש שם - ועדת חקירה ממלכתית. אמרתי ואני חוזר ואומר - אני אחראי על מערכת הביטחון במהלך השנתיים האחרונות, על ההצלחות ועל הכשלים ורגעי הכאב. רק אור השמש ותחקיר האמת יאפשרו להפיק לקחים ולבנות את כוחנו כדי להתמודד עם אתגרי העתיד".

13:55, 5.1.2025

אהרי הודעה על פיטורי, שר הביטחון גלנט בהצהרה מחקריה - N12

השרים החדשים

"עוד נכוננו לנו אתגרים קשים מול איראן ומול שלוחיה באזור. מערכת הביטחון היא מערכת חזקה, אנחנו מכים באויבנו ומנצחים אותם. אבל המערכה לא תמה, לצערי נגזר עלינו לחיות עוד שנים ארוכות על תרבינו, מוטב כי תהיה אחוזה בידנו ולא מונחת על צווארנו", המשיך גלנט. "צה"ל וגופי הביטחון האחרים הם כלי המגן המקנה חיים למדינת ישראל. לא אפשרתי ולא אתן את ידי, לפגיעה בצה"ל ובארגוני הביטחון האחרים".

בשיחות שקיים גלנט בימים האחרונים עם מקורביו הוא העריך שנתניהו יפטר אותו בקרוב, אך חשב שישקול את צעדיו בהתאם להתרחשויות בבחירות בארה"ב. עוד אמר גלנט שמינוי כ"ץ יהיה סכנה לביטחון המדינה, כיוון שהוא "חסר ניסיון והיכרות עם צה"ל". שר בממשלה הצטרף לביקורת, לאחר פרסום ההודעה על פיטורי גלנט והחלפתו: "מינוי ישראל כ"ץ לשר הביטחון זה כמו לשים נהג משאית בתא טייס - אין קשר, הזוי ומסוכן".

11:55, 5.1.2025

אמרי ההודעה על פיטוריו, שר הביטחון גלנט בחצוהרה מהקריה - N12

Yoav Gallant - יואב גלנט
@yoavgallant

ביטחון מדינת ישראל היה ותמיד יישאר משימת חיי

00:00 5.1.2024

כל ההדשות ביטחוני מדיני פוליטי בעולם כלכלה המגזין תוכניות mako עוד

הציוץ של גלנט | צילום: לפי סטיף 27 א'

גלנט פוטר בשיחה בארבע עיניים עם נתניהו, שנמשכה כשלוש דקות. זמן קצר לאחר מכן, ראש הממשלה פרסם הודעה ובה הסביר: "משבר האמון שהלך ונפער ביני לבין שר הביטחון הפך לנחלת הכלל, והמשבר הזה אינו מאפשר המשך תקין של ניהול המערכה".

נתניהו העביר לשר הביטחון גם מכתב קצר ובו כתב: "הריני להודיעך כי החלטתי להעבירך מכהונתך כשר הביטחון. אני מבקש להודות לך על פועלך כשר הביטחון". לפי המכתב, כהונתו של גלנט תיפסק תוך 48 מרגע מסירת ההודעה, כלומר ביום חמישי.

באו פוזיציה תקפו את ההחלטה וקראו לצאת לרחובות, חלק מהשרים בקואליציה ברכו. אלפים יצאו להפגין במוקדים ברחבי הארץ, ואילון נחסם לתנועת בשני הכיוונים במחלף השלום. בירושלים נראו עימותים בין שוטרים ומפגינים ברחוב עזה, סמוך לבית נתניהו.

הגדרות תוכניות חדשות 12 חדשות
אודות תנאי שימוש מהדורת ראשונה סדר עוקמי טדע וסביבת כלכלה ביטחוני

https://www.mako.co.il/news-politics/2024_q4/Article-8638a895cddf291026.htm

4/5

12:02, 5.1.2025

גלנט למשפחות חטופים: "אין מה לעשות בעזה; אפשר ללכת לעסקה" | חדשות 13

LIVE

פוליטי ביטחוני מדיני פלילים ומשפט חדשות בארץ חדשות בעולם כלכלה וצרכנות תרבות ובי

גלנט למשפחות חטופים: "אין מה לעשות בעזה; אפשר ללכת לעסקה"

רגע לפני שהוא נפרד ממשרד הביטחון, השר היוצא נפגש עם משפחות חטופים ואמר להם כי "ישראל יכולה לעשות את המהלך ולהוציא לפועל את הסכם נתניהו-ביידן". הוא הוסיף כי "רוב המטרות בעזה הושמדו, אני לא מבין מה הצעד המדיני", וטען: "נתניהו מחליט לבד, כל השאר גורמיים משניים"

מיה איידן | פורסם: 07.11.2024

זמן צפייה: 02:14

רגע לפני שהוא נפרד ממשרד הביטחון, השר היוצא יואב גלנט נפגש היום (חמישי) עם משפחות חטופים ואמר להם כי "ישראל יכולה לעשות את המהלך ולהוציא לפועל את הסכם נתניהו-ביידן". הוא הוסיף: "צבאית, אין מה לעשות בעזה. רוב המטרות הושמדו, אני לא מבין מה הצעד המדיני".

"אין דבר שהייתם יכולים לעשות ולא עשיתם, זה לא בדיכום", אמר גלנט למשפחות, "האדם היחיד שאתם יכולים לפנות אליו הוא נתניהו. הוא מחליט לבד. כל השאר גורמים משניים". עוד הוא אמר: "בסוף חודש יולי ישראל הגישה הצעה שידעו שחמאס יסרב לה. אם ממילא הגשנו הצעה בידיעה שחמאס יסרב, למה לא עשינו את זה ב-4 ביולי?".

"לא היה קורה שום דבר אם היינו יוצאים משם עבור השלב הראשון בעסקה כדי להחזיר הביתה חטופים", אמר גלנט, "הכוח בידיים שלנו, ותמיד ניתן לשוב אליו גם אחרי הנסיגה. את החטופים שנאבד לא ניתן להשיב".

הפגנה להשבת החטופים בת"א | צילום: רויטרס

12:02, 5.1.2025

גלנט למשפחות חטופים: "אין מה לעשות בעזה; אפשר ללכת לעסקה" | חדשות 13

LIVE

7

פוליטי ביטחוני מדיני פלילים ומשפט חדשות בארץ חדשות בעולם כלכלה וצרכנות תרבות וכו' igor | alcalist | ממומן

כזכור, בהצהרתו המיוחדת מהקריה, שעות ספורות לאחר שקיבל מראש הממשלה בנימין נתניהו את ההודעה על פיטוריו מתפקיד שר הביטחון, טען גלנט כי אחת המחלוקות בינו לבין נתניהו, שהובילו בסופו של דבר לפיטוריו, הייתה סוגיית החטופים.

"מחלוקת נוספת נגעה למחויבותנו המוסרית והערכית להחזרתם של החטופים בשבי החמאס", אמר גלנט בהצהרתו, "עלינו לעשות זאת מהר בעודם בחיים. מתוקף תפקידי וניסיוני, לאור הישגים הצבאיים בשנה האחרונה ומתוך ראייה מפוכחת של המציאות, אני קובע כי הדבר ניתן להשגה, אך כרוך בפשרות כואבות, שמדינת ישראל יכולה לשאת אותן וצה"ל מסוגל לגבות אותן".

"את מי שהלך מבין החטופים, לא נוכל להשיב עוד. אין ולא תהיה כפרה, על הפקרתם של החטופים", הוסיף גלנט, "הדבר יהווה אות קין על מצחה של החברה הישראלית ועל אלו המובילים את הדרך השגויה הזו".

בתחילת השבוע פורסם בחדשות 31 כי בצל הקיפאון במגעים לעסקה, משפחות חטופים נפגשו עם ראש המוסד דוד ברנע והאלוף במיל' ניצן אלון. ברנע אמר למשפחות: "הסיכוי לעסקה נמוך". אלון אמר: "חשבנו שלא יהיה עם מי לדבר אחרי חיסול סינוואר, אבל אין על מה לדבר".

12:02 ,5.1.2025

גלנט למשפחות חטופים: "אין מה לעשות בעזה; אפשר ללכת לעסקה" | חדשות 13

LIVE

פוליטי ביטחוני מדיני פלילים ומשפט חדשות בארץ חדשות בעולם כלכלה וצרכנות תרבות ובי

עינב צנגאוקר בהפגנה בתל אביב | צילום: אבשלום ששוני, פלאש 90

במוצאי שבת נשא משפחות חטופים הצהרה לפני העצרת השבועית בתל אביב. עינב צנגאוקר, אימו של החטוף מתן צנגאוקר, תקפה את רה"מ נתניהו ואמרה: "השלטון בישראל מנהל מבצע תודעה שקרי ואכזרי נגד עסקת חטופים. מידע מסווג ומסולף הועבר מסביבת נתניהו לתקשורת זרה, באופן שתומך בתעמולת השקרים של נתניהו לטירפוד העסקה. זו סכין בגב העם". "נתניהו, בגדת בחטופים, בגדת בנו", הוסיפה, "חיבלת במכוון במטרת מלחמה, ואיבדת את שאריות המנדט שהיו לך לנהל משא ומתן לעסקת החטופים. אנחנו קוראים לגלנט, לשרי הקבינט, לראשי מערכות הביטחון ולשומרי הסף – הפקיעו מ נתניהו את הטיפול בחטופים, מי שעכשיו, אחרי פרסום הפרשה, ימשיך לשתף פעולה עם נתניהו בטרפוד העסקה, ייזכר לעד כשותף לבגידה בחטופים ובמשפחות".

נספח 2

נספח 2 - התבטאויות מסכלות עסקה של ראש הממשלה

עמ' 54

מדיני ביטחוני

נתניהו לוול סטריט ג'ורנל: לא אסכים לעסקת חטופים שתסיים את המלחמה

ראש הממשלה אמר כי לא יסכים לסיים את המלחמה "לפני שנסלק את חמאס", והביע אופטימיות לגבי נורמליזציה עם סעודיה: "זו תהיה ההתרחבות הטבעית של הסכמי אברהם"

הארץ

21 בדצמבר 2024

ראש הממשלה בנימין נתניהו אמר לעיתון האמריקאי וול סטריט ג'ורנל כי לא יסכים לעסקת חטופים שתסיים את המלחמה עם חמאס. בריאיון שהתפרסם אתמול (שישי) אמר נתניהו: "אני לא אסכים לסיים את המלחמה לפני שנסלק את חמאס. לא נשאיר אותם בשלטון בעזה". בריאיון הביע נתניהו אופטימיות לגבי המדיניות הצפויה של הנשיא הנבחר דונלד טראמפ, ולגבי האפשרות של גורמליזציה עם סעודיה. "זו תהיה ההתרחבות הטבעית של הסכמי אברהם שרקמנו תחת ההנהגה של טראמפ", צוטט נתניהו.

השבוע פורסם ב"הארץ" כי ישראל וסעודיה הגיעו באחרונה לפריצת דרך במגעים על נורמליזציה ביניהן. מקורות הבקיאים במגעים אמרו כי במקום הכרה ישראלית מפורשת במדינה פלסטינית, כפי שסעודיה דרשה עד כה, הצדדים הסכימו כי ישראל תעניק לממלכה התחייבות עמומה ל"נתיב לקראת מדינה פלסטינית" ("A path towards a Palestinian state"). לשכת רה"מ הכחישה את כי התחייבה לאפשר "נתיב לקראת מדינה פלסטינית", ומסרה כי נתניהו "פעל ופועל נגד הקמה של מדינה פלסטינית שתסכן את ביטחון ישראל".

נרמול היחסים עם סעודיה עשוי לאפשר קידום עסקה לשחרור החטופים, משום שסעודיה מעוניינת להביא לסיום המלחמה ומבקשת להשתתף בשיקום עזה. לפי פרסומים, העסקה המתוכננת תהיה דו-שלבית והשלב הראשון שלה יכלול את שחרור החיילות, הנשים,

19:20, 6.1.2025

נתניהו לול סטריט ג'ורנל: לא אסכים לעסקת חטופים שתסיים את המלחמה - מדיני ביטחוני

החולים והמבוגרים מעל גיל 50, כשבתמורה תשחרר ישראל מאות אסירים פלסטינים, בהם רוצחים מורשעים. כמו כן, הלחימה ברצועה תיפסק לתקופה לא ידועה וישראל תיסוג ממנה בשלבים שטיבם ומועדם אינו ידוע.

קרובי חטופים מביעים באחרונה חשש שנתניהו מתכוון להוציא לפועל רק את השלב הראשון בעסקה כך שרק חלק מהחטופים ישתחררו והיתר ישארו מאחור. בשבוע שעבר אמרה עינב צנגאוקר, אמו של החטוף מתן צנגאוקר, כי לאחר שיחה עם נתניהו הבינה ש"אין בכוונתה של ממשלת ישראל להגיע לעסקה כוללת". לדבריה, "ישראל הולכת לכיוון של עסקה חלקית שתחזיר רק חלק מהחטופים והחטופות, אבל לצערי היא גוזרת גזר דין מוות על מתן ועל כל מי שנשאר מאחור".

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ חטופים

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

נספח 3

נספח 3 - ראשי מערכת הביטחון
מסכימים שעדיף לחתור לעסקה
כוללת - 5.1.2025

עמ' 57

נספח 4

נספח 4 - דוח של משרד הבריאות על
מצב החטופים - 26.12.2024

עמ' 61

כ"ה כסליו, תשפ"ה
 26 דצמבר, 2024
 אסמכתא: 103790112212

מענה לדיווחית האו"ם בנושא עיניים

בתאריך ה 7/10/2023 טבחו מחבלי חמאס ביישובי ושטחי עוטף עזה והערים הסמוכות. הם רצחו בברבריות מאות ילדים, נשים, קשישים וגברים, זאת בנוסף לביצוע פשעים נלווים הכוללים התעללות, שריפת בתים ואנשים, אונס וביזה. במסגרת מעשי הפשע הנתעב לקח על עצמו הארגון לחטוף אזרחים ולקחת וגופות נרצחים מתוך מטרה לסחור בהם כנגד מדינת ישראל למקסם את הישגי המלחמה ואף להגן על מנהיגי הארגון מפני תקיפות צה"ל.

ילדים נקרעו ממיטותיהם, זקנים, נשים וגברים נחטפו מבתיהם ונלקחו בשבי. חלקם נפצעו בהתקפה על ביתם וחלקם נפגעו בעת שעברו ברחובות עזה על גבי רכבים אופנועים אל מול המון שהיכה בס ללא רחם, בדרכם אל בתי מסתור שהוכנו מבעוד מועד.

אחרי כשבועה שבועות בהם שהו אזרחים אלו בשבי החמאס, נחתמה עסקה להחזרת חלק מהם, שהתממשה בין התאריכים 24/11/2023 ל- 01/12/2023. במסגרת העסקה זו, שבו לישראל 105 חטופים במבצע משולב באחריות וניהול של גורמי ממשלה בישראל. מבצע זה התבצע בשבע פעימות בהן הגיעו מדי ערב קבוצת שבים מעורבת של ילדים, נשים, גברים ואזרחים זרים (ברובם מהגרי עבודה). האחריות על בריאותם של שבים הוטלה על משרד הבריאות אשר נערך בשישה בתי חולים לטובת הטיפול בהם לאחר שובם.

במסגרת העסקה שבו למדינת ישראל 81 אזרחים ישראלים ו- 24 בעלי אזרחות זרה, מתוכם 37 ילדים (22 בנות ו-15 בנים), 16 קשישות ו-52 מבוגרים (27 נשים ו-25 גברים). במהלך החודשים שלאחר מכן, חולצו בחיים מהשבי אישה וארבעה גברים נוספים. לצערנו, חולצו גם גופותיהם של 15 גברים ונשים.

החלק הראשון מתאר היבטים של הזנחה, התעללות, עיניים והשפלה שבוצעו בבני הערובה ששבו או שחולצו מהשבי בעזה ואת השלכות שלהם על המצב הבריאותי הגופני והנפשי שלהם. החלק הזה מתבסס על שיחות עם אנשי הרפואה, הסיעוד והעבודה הסוציאלית שטיפלו בבני ובנות הערובה בבתי החולים עם שובם לישראל. החלק השני של הדוח מתאר סיפורי שיקום מוצלחים של בני ובנות ערובה ששבו והוא מתבסס על מידע שנאסף מאחיות קופות החולים המלוות את השבים, רופאות ורופאים וכן אנשי בריאות הנפש המעניקים להם טיפול מתמשך, לרבות במסגרת מרפאות השבים.

חלק ראשון - היבטים של הזנחה, התעללות, עינויים והשפלה שבוצעו בבני הערובה ששבו או שחולצו מהשבי בעזה ואת ההשלכות שלהם על המצב הבריאותי הגופני והנפשי

א. אלימות פיזית ומינית כלפי ילדים בגילאי 0-18

הגיל והמגדר של הילדים אינם מצויינים במכוון זאת כדי למנוע את זיהויים.

שני בני נוער שהוחזקו יחד במהלך השבי, דיווחו לרופאה שבדקה אותם בבית החולים עם שובם לישראל, כי הוחזקו כשחלק מהזמן הם קשורים בידיים וברגליים והוכו לאורך כל ימי השבי. בבדיקתם נמצאו סימני קשירה וכן צלקות וסימנים אחרים על העור המתאימים לחבלה ממכות. השניים סיפרו שהם אולצו לקיים אקטים בעלי אופי מיני אחד בשני וכן שהשובים שלהם ביצעו בהם מעשים בעלי אופי מיני כולל הפשטה מלאה, מגע באיברים מוצנעים והצלפה על איברי המין.

בנוסף, לשני ילדים צעירים היו סימנים דומים של כוויות על העור באזור הגפיים התחתונות. אחד מהילדים סיפר שמדובר בפעולת צריבה מכוונת על העור שבוצע במכוון על ידי חפץ מלובן. Branding הסיטואציה תוארה הן על ידי הילד והן על ידי מבוגרים ששהו במחיצתו בשבי, כאירוע מכוון של Branding (ולא כתאונה). תואר כאירוע מאוד מאוד טראומטי.

ב. אלימות פיזית ומינית כלפי נשים וגברים

אחת מהשבות ששוחררה לאחר 55 תיארה תקיפה מינית שעברה על ידי מחבל חמאס תחת אימי אקדח. באירועים שונים - השובים הכריחו את מרבית הנשים הצעירות והמבוגרות להתפשט כשאחרים לרבות השובים שלהן, רואים אותן ערומות. חלק מהנשים הצעירות, סיפרו שהשובים שלהן נגעו בהן באופן מיני. אחדות ציינו כי הן שכבו קשורות למיטה והשובה שלהן ישב ובהה בהן.

אחת הנשים המבוגרות שנפצעה במהלך שהותקפה ונלקחה לשבי, הוחזקה במשך 30 יום בחדר לבד בחושך, כשהיא קשורה ואיננה יכולה לזוז. לא היה לה שום מגע עם העולם החיצון והיא קיבלה מזון דל ומעט מאוד מים. לא קיבלה טיפול בפצעה שלה במשך כל החודש הזה. גם נשים מבוגרות אחרות, תיארו הרעבה ואלימות מצד השובים שלהם.

הגברים חוו התעללות פיזית קשה יותר שכללה: הרעבה מתמשכת, מכות נמרצות בכל חלקי הגוף לרבות צריבת העור באמצעות ברזל מגולוון (Branding), תלישה של שערות, כליאה בחדר סגור למשך ימים רבים עם מעט מאוד מזון ומים, החזקה בבידוד כשהם קשורים בידיים וברגליים, ומניעת האפשרות ללכת לשירותים כך שנאלצו לעשות את הצרכים שלהם על עצמם.

ג. עינויים באמצעות מניעת טיפול רפואי או הכאבה מכוונת בעת מתן הטיפול

טיפול רפואי סדיר נמנע מבני הערובה בשני מישורים: טיפול רפואי בפציעות חריפות שנגרמו בשבת 7/10 וטיפול רפואי כרוני במי שסובל ממחלות רקע.

הפציעות שנגרמו לבני הערובה כללו פציעות גפיים כמו שברים, פצעי רסיסים שקחיים ולמוקים, חתכים, שפשופים וכוויות. במידה וניתן טיפול רפואי הוא היה חלקי ודל אשר גרם להתפתחות סיבוכים כדוגמת כאב, זיהומים, איחוי שבר לקוי (דפורמציה) וצורך בניתוח חוזר. נדגיש כי את רוב הסיבוכים ניתן היה למנוע על ידי טיפול רפואי סטנדרטי. עם ההגעה לבתי החולים בישראל הוחל בטיפול רפואי אינטנסיבי כמו טיפול אנטיביוטי משלים לטיפול בזיהומי עצם (אוסטאומיאליטיס) ועוד.

אחת מהדרכים בהן השתמשו השופים כדי לענות את הנשים הפצועות בתקופת השבי הייתה החלפת חבישות ומתן טיפול רפואי מכאיב ללא הרדמה. הנשים תיארו כי אלו היו כאבי תופת וכי מעולם לא חשו כאב בעוצמות כאלו גבוהות. בחלק גדול מהמקרים נמנע טיפול רפואי כרוני קבוע מבני הערובה גרם להתדרדרות משמעותית באיזון של אי ספיקת לב, סוכרת, היפותאירואידיזם (תת-פעילות של בלוטת התריס), אי ספיקת כליות, יתר לחץ דם, ואסקוליטיס, אוסטאופורוזיס ועוד. להעדר טיפול רפואי במחלות הללו לאורך תקופה משמעותית, יש השלכות קצרות טווח והן ניכרו מיד עם הגעת השבים ארצה, כגון: לחץ דם נמוך, ברדיקרדיה והיפותרמיה עד כדי סכנת חיים מיידי. ידוע לפחות על מקרה אחד בו שחרר החמאס סרטון בו הוא מתאר בן ערובה אשר נפטר כתוצאה מהתדרדרות רפואית במצבו הכללי. במקרה אחר, נמנע מהחטוף במהלך שהותו בשבי, טיפול במכשיר תמיכה נשימתית. במקרה נשים מבוגרות - מניעת הטיפול בבעיות לחץ דם ותת פעילות בלוטת התריס, הביאה להידרדרות קשה במצב הרפואי ועל כן הן נזקקו לטיפול דחוף ומציל חיים עם חזרתן.

ד. הרעה, תזונה לקויה והחזקת בני הערובה בתנאים סניטריים קשים

כמחצית מהשבים תיארו הרעה מכוונת בחלק מהזמן בו הוחזקו בשבי¹. השבים סיפרו כי הזנו תזונה לקויה וירודה בהיבט מרכיבי המזון ולעיתים קרובות אף תיארו רעב. בחלק ניכר מהמקרים הרעב הלך והחמיר לאורך השהות בשבי. הם ציינו כי תזונתם כללה כמות קטנה של אורז או פיתה, לעיתים עם תוספת של חומס או גבינה. לא היו מקורות נוספים לחלבון איכותי (ביצים, עוף או בשר), או ויטמינים ומינרלים (שמקורם בעיקר מפירות וירקות). בנוסף לתזונה לקויה, החטופים הוחזקו בחללים חשוכים ללא חשיפה לשמש, דבר המהווה סיכון למהסור בוויטמין D. המשמעות הקלינית היא כי סבלו מתת תזונה הנגרם על ידי מיעוט אוכל בהיבט הקלורי ובהיבט מרכיבי התזונה הנדרשים, אבות המזון וצריכת ויטמינים. זה התבטא בידידה ממוצעת של משקל הגוף 8-15 ק"ג (10-17% ממשקל הגוף). בקרב הילדים חלה ירידה ממוצעת של 10% ממשקל הגוף ובמקרה קיצון אף נמצא כי ילדה ירדה 18% ממשקל הגוף.

כידוע, תזונה לקויה גם גורמת לדלדול מסת השריר, לרבות שרירי השלד של איברים חיוניים, האטת התאוששות פצעים ושבירים ומערכת חיסונית מוחלשת. מכיר כי בחלק מהמקרים שהו בשבי פצועים בדרגות חומרת פציעה שונות

¹ קבוצת השבים מן השבי כללה כאמור ילדים, קשישים, ונשים וכן גברים בעלי אזרחות זרה. חלק מבני הערובה סבלו ממחלות רקע כמו מחלות לב, סוכרת, יתר לחץ דם, אסטמה, מחלות מעי דלקתיות, אוסטאופורוזיס, אפילפסיה, אלרגיה למזון ועוד רבים. כידוע, לתזונה השפעה ישירה על המצב הרפואי המידי, במיוחד בקרב מי שסבלו ממחלות רקע אשר צוינו לעיל כמו גם כמו גם השלכות עתידיות על בריאות השבים.

מאירועי 7/10/2023. בנוסף, לתת תזונה יש השפעה שלילית על התפקוד הקוגניטיבי והמצב הנפשי של בני הערובה. בקרב פעוטות וילדים, תזונה לקויה כמתואר לעיל, עלולה לפגוע בהתפתחות ובצמיחה בריאה.

השבים ארצה ציינו כי המחבלים טרחו להאכיל ואף לשקול את החטופים טרם שחרורם על מנת לשפר את המראה והמשקל לקראת שובם ארצה. אלה שקיבלו עודף מזון לפני ההגעה לארץ, סבלו מסיכון מוגבר ל"תסמונת האכלה מחדש" (Refeeding Syndrome) אשר התבטאה בעלייה מוגברת של רמות B12 בדם. בחלק מהמקרים נצפו שינויים ברמות אלקטרוליטים בדם אשר התבטאו כהיפוקלמיה, היפומגנזמיה והיפונאוספטמיה, בעיקר בקרב בני ערובה קשישים. למותר לציין כי במקרים בהם יש רקע רפואי מורכב יש השלכות משמעותיות להפרעות אלקטרוליטריות המצויות מעלה עד כדי סכנת חיים. יתרה מכך, ניכר כי במהלך השבי נמנע מבני הערובה תרופות חיוניות וטיפול בפציעותיהם, דבר המהווה סיכון להפרעות מטבוליות נרחבות (למשל תרופות להפרעות בבלוטת התריס, תרופות לסוכרת, יתר לחץ דם ועוד).

המים והמזון אותם קיבלו בני הערובה בשילוב עם תנאים סניטריים הירודים בהם הוחזקו חלק מבני הערובה גרמו לעליה בתחלואה. חלקם ציינו כי סבלו בתקופת השבי משלשולים, כאבי בטן ולעיתים אף עצירות. לא התאפשרה להם גישה למקלחות סדורה וחלקם חזר כשהם סובלים מכנמת ומחלות עור זיהומיות.

בתרבויות שבוצעו בבתי החולים נצפו זיהומים (Clostridium, Salmonella, Vibrio, Shigella, Giardia lamblia, Enteropathogenic Escherichia coli). בשבעה מהשבים זוהה זיהום בקדחת Q כששיניים מהמקרים מדובר במחלה חריפה. חמש נשים מבוגרות פיתחו פקקת ורידים עמוקה על רקע משולב של גיל, מחלות רקע ללא טיפול תרופתי והעדר תנועתיות אשר נילוה לתנאי החזקת בשבי.

ה. התעללות נפשית בבני הערובה

למותר לציין כי חטיפת ילדים, נשים, גברים וקשישים מביתם היא אירוע מטלטל נפשית. בהרבה מקרים החטיפה התבצעה מיד לאחר רצח של בן משפחה או חבר קרוב. בחלק מהמקרים נחטפו ילדים ללא הוריהם ולעיתים לאחר רציחת ההורים. המחבלים גם זרעו הרס וחורבן בישובים כך שבני הערובה צפו בבתיהם העולים באש, במעשה האונס והביזה שבוצעו בישובים. החטופים הובלו אל עזה בכלי רכב פתוחים יחד עם גופות נרצחים מהאירוע. בחלק מהמקרים תארו הנשבים את הנסיעה על גבי אופנוע או ארגז טנדר פתוח תוך שהם מובלים ברחובות העיר כאשר קהל הצופים בתהלונה, חובטים בהם בידיים חשופות, במקלות, משליכים לעברם אבנים ומשפילים אותם. לפי תיאורי השבים, החטופים הוחזקו במספר מקומות. לעיתים קרובות נחשפו לאלימות מילולית, פיזית ומינית.

מציאות כליאת החטופים בשבי תוכננה במכוון (Tailor made) כדי ליצור סביבה של עיניים, כדי להזיק להם פסיכולוגית, כדי לפגוע במורל שלהם וכדי להקל על השליטה בהם. לאור זאת, שהות החטופים בשבי מתאפיינת בגורמים טראומטוגנים משמעותיים: הרחקת בני משפחה אלה מאלה, הפרדת ילדים מהוריהם, אימוביליזציה, העברה אקראית של השבויים ממקום למקום וחשיפה לאלימות ולהתעללות שבוצעה בחטופים שהוחזקו יחד או בסמוך. חלק מהחטופים אף היו עדים להרגת חטופים אחרים, וחוויה זאת העמיקה את תחושת האי אונים והאי תקווה.

בנוסף, מציאות השבי כוללת לעיתים גם שהייה בתנאי בידוד, תנאי תברואה והיגיינה יחידים, הזנחה רפואית תמורה, שהייה בחללים בהם לא התאפשרה שינה, הרעבה, התעללות מינית, אלימות, אימים ושטיפות מוח, בין השאר גם באמצעות חשיפה לאייטמים תקשורתיים ולסרטונים מהרשת שנועדו לייאש את החטופים ולהפכם לכנועים וצייטנים. הצוותים הרפואיים והפסיכו-סוציאליים שהעניקו טיפול ראשוני לשבים מעידים כי לחוויות שבי אלו, השלכות קשות על הבריאות וה well being של השבים.

חלק מהשבים חווים מעברים חדים של מצב רוח. בהגיעם מהשבי ולאחר חסך משמעותי בשינה, הם נראו מעט היפו-מאניים אך תוך שעות ספורות, מצב זה התחלף במצב רוח ירוד באופן קיצוני. גם באנשים שנראו לנו בימים הראשונים מאוד חסונים, מתגלה לנו במעקב של שבוע לאחר השחרור תמונה קשה. הם מתקשים להסתגל למציאות עד כדי מצבים דיסוציאטיביים. חלק מהשבים חווים חרדות בעלות גוון פרנואידי. בהתחלה הם חששו לספר מה היה בשבי שכן איימו עליהם שאם יעשו כך, יתנקמו ביקריהם שנשארו בשבי. חוסר היכולת לשתף את גורמי הטיפול בחוויות הטראומטיות, מקשה על עיבוד הטראומה. אחד השבים אמר "אני לא יודע איפה לשים את עצמי כי אני מפחד שהם [החמאס] יבואו בחזרה לקחת אותי".

השבים חווים אשמה על כך שניצלו ("אשמת ניצול"), אשר מעכבת חזרה לשגרה ולפעילות משקמת. יש מבינים שמייחלים לחזור לשבי כדי לסייע ליקיריהם. לדבריהם, הם, עצמם, "אינם ברי שיקום" כל עוד יקיריהם נותרו בעזה. הדאגה למי שנתרו שם בלתי נסבלת עבורם ועבור המשפחה שלהם.

ישנם שבים, שחווים פחד מצמית, אי שקט, ניתוק רגשי ובלבול. הם חוששים לצאת מהחדר אפילו במתחם המוגן של בית החולים. בקרב חלק מהשבים ניכר הקושי לשחרר התנהגויות להם נדרשו בשבי, כמו אכילה מצומצמת והזנחת ההיגיינה. אחרים מתקשים לראות בקבוק מים חצי מלא מבלי לגמוע ממנו עד תום. יש ששומרים אוכל במקומות מסתור בחדרם מפחד שלא יהיה להם מה לאכול מחר. הם מודעים לכך שזו אינה פעולה הגיונית, אך לא מסוגלים להימנע ממנה.

השבים מתארים סיטי לילה קשים והימנעות משינה כדי לא לחוות סיטנים אלה שוב ושוב. הם מתארים סימפטומים של דה-ראליזציה, הם מתקשים לקבוע, כי הימצאותם בבית החולים הישראלי איננה חלום ובוודאי יתעוררו תיכף למציאות השבי. בשל כך הם נמנעים מלהיחשף לכל מה שמזכיר להם את טראומת החטיפה או השבי, כולל הימנעות ממאכלים שמזכירים להם את השבי.

למרבית השבים אין בית לחזור אליו וכמעט לכולם המתינו עם חזרתם לישראל, בשורות על מות בני משפחה וחברים, הרס הבית והרס הקהילה. חלקם מצאו את עצמם בלי מערך התמיכה שהיה להם (משפחה קרובה וחברים) טרם ה-7 לאוקטובר. עובדה זו פוגעת בתהליך ההחלמה והשיקום שלהם. לכך מתווספת התחושה כי האיום לא הסתיים שכן הפסקת האש קרסה והם חווים גם בשטח ישראל, את ירי הטילים מעזה ואיום המלחמה בחזית הצפונית.

הצוותים הרפואיים והפסיכו-סוציאליים סבורים כי ידרשו משאבים אדירים ותנאי טיפול ייחודיים, כדי שהשבים יצליחו להשתקם ולהשתלב בחברה. ברור כי כל עוד החטופים שנתרו בשבי לא ישוחררו, הליכי השיקום וההשתלבות של השבים לא יתקיימו באופן מיטבי, אם בכלל.

חלק שני - מודלים טיפוליים מיטיבים בשבים - תובנות מהשטח

הטיפול הרפואי והפסיכו-סוציאלי בשבים התאפיין בשני שלבים מובחנים: השלב הראשון האינטנסיבי במחלקות הייעודיות לקליטת השבים שהוקמו בבתי החולים, והשלב המתמשך בקהילה, בבתי החולים זכו השבים לקליטה מקצועית ברמה הרפואית והנפשית שהתאפיינה באנושיות ובהתאמה אישית לשב ולמשפחתו. הקליטה כללה הדרכה מקיפה והתייחסות לצרכים המידיים כמו מכשירי שמיעה, משקפיים ותרופות. תקופת האשפוז נמשכה במוצע 4 ימים בנובמבר, והתקצרה לפחות מ-48 שעות במבצעי החילוץ המאוחרים יותר. מינהלת החטופים, השבים והנעדרים במשרד ראש הממשלה הקימה לכל שב ומשפחתו "מולקולה" תומכת שכללה נציגים מביטוח לאומי, רוחה, משפטים, חינוך וקופות חולים, אשר טיפלו בצרכים מידיים כמו הסדרת זהות, כרטיסי אשראי ודיר. בהתאם לקצב האישי של השב ובתאום עם עו"ס הבריאות במחלקה לקליטת השבים בבית החולים, תשומות הגורמים השונים במולקולה, הונגשו למחלקות. המעבר לקהילה חשף פערים משמעותיים: קושי בהמשכות הטיפול התרופתי, חוסר במענה לשירותים מסוימים כמו טיפולי שיניים, וירידה בעוצמת המעטפת התומכת, במיוחד למשפחות במעגלים השניים והשלישיים. האתגרים המתמשכים כוללים גם קשיים כלכליים של המשפחות שנאלצו לעזוב את מעגל העבודה כדי לטפל בשבים, וחסימים בירוקרטיים שהתעוררו לאחר יציאת המנהלת מהתמונה. כל אלה מדגישים את הצורך בתמיכה מתמשכת ומקיפה יותר מעבר לתקופת הליווי הראשונית.

ממחקרי אורך של 35 שנים עם שבויים ישראלים במצריים ובסוריה ביום כיפור, נמצא כי ההפרעה הרווחת היא $Delayed-Onset PTSD^2$ (הפרעת דחק פוסט-טראומטית מושהית). על כן יש צורך במעקב ממושך כולל שנים רבות אחרי השחרור מהשבי. בנוסף, המחקר והניסיון הקליני מלמדים כי בני אדם ניחלים ביכולת החלמה טבעית וחוסן מולד להתמודדות עם טראומה. הטיפול בשבים ניתן במשולב על ידי צוותי רפואה ובריאות הנפש, תוך הבנה שכל שב עובר תהליך ייחודי המושפע ממכלול גורמים: נסיבות החטיפה, תנאי השבי, נוכחות בני משפחה בשבי או אובדן יקירים, המצב המשפחתי, מאפייני אישיות, היבטים פיזיים ועוד. במרכזים רפואיים מובילים, כדוגמת תל השומר, מתבצע מעקב שיטתי אחר מגוון משתנים, כולל סימפטומים של PTSD. תהליך החלמה אינו ליניארי ומתאפיין בתנודתיות בין תקופות של חמירה לבין תקופות של שיפור. גורמים שונים משפיעים על התמודדות השב עם השלכות הטראומה ועל

² $Delayed-Onset PTSD$ היא וריאציה של PTSD בה התסמינים מופיעים כשישה חודשים או יותר לאחר האירוע הטראומטי. למרות שהתסמינים זהים ל-PTSD, הם מתפרצים באיחור משמעותי ויכולים להופיע אפילו שנים רבות לאחר הטראומה, לעתים בעקבות גורם מעורר (טריגר) או אירוע חיים משמעותי. תופעה זו נפוצה במיוחד בקרב אנשי צבא וותיקי מלחמה. העיכוב בהופעת התסמינים יכול לנבוע ממספר גורמים, כולל מנגנוני הגנה פסיכולוגיים חזקים שנחלשים עם הזמן, שינויים בנסיבות החיים שמפחיתים את יכולת ההתמודדות, חשיפה מאוחרת לגורמים מזכירי טראומה, או הפחתה במחויבויות ובתפקידים שבעבר סייעו להסחת הדעת מהטראומה. חשוב לציין שהאבחנה והטיפול ב- $Delayed-Onset PTSD$ דומים לאבחנה ולטיפול ב-PTSD, אך ישנה חשיבות מיוחדת להבנת הקשר בין האירוע הטראומטי המקורי להופעת התסמינים המאוחרת.

מהלך ההחלמה, בהם המצב הביטחוני, העובדה כי עדיין ישנם חטופים בשבי, חשיפה לתקשורת, מצב המשפחה ועוד. אירועים מסוימים הקשורים בגורמים אלה מעוררים לא פעם מחדש, חוויות מהשבי.

חלק מהשבים מפגינים חוסן משמעותי, עד כדי יציאה מהקרטיונים המאבחינים של PTSD. עם זאת, חשוב להתייחס למגוון תופעות נפשיות נוספות כגון דיכאון, אבל ותחושות אובדן.

המודל הטיפולי המוביל מבוסס על גישה ביו-פסיכו-סוציאלית ועבודת צוות רב-מקצועית. הצוות כולל רופא מומחה ברפואה פנימית, פסיכותרפיסט ופסיכיאטר, בוחן את הקשר ההדדי בין תסמינים גופניים ונפשיים. הטיפול משלב הכרה בעומק הסבל ובאתגרי השיקום, לצד טיפוח תקווה. בחלק מהמקרים מטופלים מראים שיפור בהיבטים של הפחתת חרדה וביכולת להתמודד עם אובדן. יחד עם זה, חשוב לזכור כי גם אם רואים שיפור בתסמינים החשש לחזרתם ולהתגברותם ועודנו חשש אמיתי. בנוסף, לא ניתן למדוד ולהעריך את ההשפעה של שבי על הנפש רק לפי קרטיונים של PTSD כיוון שמדובר בהפרעה מורכבת יותר שעלולה לכלול אובדן אמון בבני אדם, פגיעה ביחסים, פגיעה בעצמי ועוד.

להלן שלוש דוגמאות של שבים אשר תהליך הטיפול בהם במסגרת שירותי הבריאות בקרילה, הוביל לשיפור משמעותי במגוון היבטים של הבריאות ו-well being שלהם. כדי לשמור על חיסיון השבים הם מוצגים בשמות בדויים ושנו פרטים מזהים כמו גיל, מגדר, מספר אחים וכדומה.

א. ניסים (ילד)

חזר מהשבי בנובמבר 2023.

מצבו הכללי לאחר השיבה: לאחר השחרור התקשה להיפרד מהאם אפילו לרגע. עשיית צרכים, מקלחת, שינה – כל אלה התקיימו בליווי צמוד של האם. גם דפוסי האכילה העלו דאגה בקרב רופאת הילדים והצוות המטפל. הילד דייווח על חוסר תיאבון, מיעט לאכול גם מאכלים שמאוד אהב טרם החטיפה ומשקלו נותר נמוך במשך תקופה ארוכה. בנוסף, ההבעה הרגשית נותרה מצומצמת שבועות רבים (Flat Affect) הוא מיעט לדבר והרבה לברוח למסכים. ניסים שיתף פעולה באופן חלקי עם בני המשפחה, חברים ואנשי טיפול שהזמינו אותו לשיחה, לטיול או למשחק. התלות של ניסים באמו ונטייתו להסתגר הקשו משמעותית על החזרה למסגרת גן הילדים. בימים מסוימים סירב בכל תוקף להיכנס לגן ובימים אחרים הסכים לכך אך ורק ביחד עם האם.

התערבות טיפולית: במסגרת הטיפול שניסים ומשפחתו קיבלו מקופת החולים, חברה אליהם אחות מומחית לטיפול בילדים, בעלת ידע מקיף וניסיון רב בהתפתחות הילד. בנוסף, ניסים קיבלו טיפול בהידרותרפיה, ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, רכיבה טיפולית, ופסיכותרפיה שכללה התערבות פרטנית ומשפחתית. תהליך ההתגייסות של ניסים לתהליך הטיפולי התפתח בהדרגה הודות להתמדת נשות ואנשי הטיפול שמרכיבים את המעטפת ולשיח הבריא ביניהם.

תמונת מצב שנה לאחר החזרה מהשבוי: כיום, ניסים הולך לגן מידי יום ומבטא יכולת הולכת ומשתפרת של היפרדות מאמו. יש סיעת מלווה בגן הילדים, אך זו איננה צמודה לניסים. האפקט של ניסים עשיר יותר והוא מחייך, נפגש עם חברים ואוכל טוב יותר.

ב. שירה (ילדה)

שחררה מהשבי בנובמבר 2023.

מצבה הכללי לאחר השיבה: שירה השילה קילוגרמים הבים ממשקל גופה, אשה טרם השבי היה נמוך מהממוצע. עם החזרה היא סבלה מכינמת ראש קשה ועמידה לטיפול. משפחתה והגורמים המטפלים הבחינו כי שירה חזרה מהשבי בגיל רגשי מבוגר בהשוואה לגילה האמיתי ובהשוואה לתקופה שקדמה לחטיפה לשבי. בנוסף, שירה ביטאה הסתגרות רגשית משמעותית ומיעטה להיפגש עם חברים.

התערבות טיפולית: אחות מומחית בתחום התפתחות הילד, בעלת ניסיון עשיר וידע נרחב בטיפול בילדים, הצטרפה לצוות המטפל בשירה ובמשפחתה מטעם קופת החולים. פעילות העשרה בתנועה ובמוזיקה בפורמט של "חוג פרטי" הגיעה לשירה הביתה. בנוסף, שירה קיבלה טיפול פסיכו-תרפויטי, כלבנות טיפולית ורכיבה טיפולית.

תמונת מצב שנה לאחר החזרה מהשבי: שירה חזרה בהדרגה לאכילה בריאה ועלתה מעט במשקל. היא מגלה חיוניות רבה יותר, לומדת בבית הספר וחזרה להיפגש ולשחק עם חברים וחברות.

ג. מיכל (אישה)

שחררה מהשבי בנובמבר 2023.

מצבה הכללי לאחר השיבה: מיכל חזרה במשקל ירוד מאוד. שמיעתה נפגעה וכן הוחמרה אי ספיקת הכליות ממנה סבלה עוד בטרם החטיפה. בנוסף, מיכל חזרה במצב נפשי קשה, חוותה נדודי שינה חרדה ודיכאון ואבל כבד על אובדן בני משפחה וחברים. חודשים רבים הביעה חוסר רצון להשתתף בפעילות תמיכתיות או במפגשים פסיכותרפויטיים.

התערבות טיפולית: עם החזרה הותאם עבורה מכשיר שמיעה והודות לטיפול הרפואי והמעקב הסדור של הנושא בקהילה, מצבה הכלייתי התייצב. במקביל, חלה עלייה הדרגתית במשקל הגוף. לאחרונה, החלה טיפול פסיכולוגי.

נספח 5

נספח 5 - דוח 400 הימים על מצב
החטופים - 13.11.2024

עמ' 70

13 נובמבר 2024

דו"ח בריאות: מעל 400 ימים בשבי**החורף הקרוב עלול להוות מכת מוות לחטופים עקב מצבם הבריאותי המתדרדר****הקדמה**

בעודנו מציינים למעלה מ-400 ימים לטבח חמאס בדרום ישראל ב-7 באוקטובר 2023, חובה להפנות את תשומת הלב למצוקתם המתמשכת של **101 החטופים** שנותרו בשבי בתנאים לא אנושיים. אנשים אלה מנועים מקשר עם משפחותיהם וסובלים מבידוד מוחלט בשל סירובו של חמאס להעניק גישה לועד הבינלאומי של הצלב האדום (ICRC). החטופים סובלים מתת-תזונה קיצונית, מחסור בחמצן וחשיפה לאור, תנאי מחיה בלתי אנושיים, התעללות פיזית, פסיכולוגית ומינית, ובעיות בריאות כרוניות שאינן מטופלות. החטופים ניצבים בפני סכנות רב-מערכתיות, כפי שמפורט באיור 1. מצב זה מהווה הפרה של זכויות היסוד שלהם ושל המשפט ההומניטארי הבינלאומי.

משפחות החטופים המצויים בשבי החמאס למעלה מ-400 ימים ניצבות בפני אי-דאות עמוקה, משוללות מהזכות לדעת מה עלה בגורלם, מצבם ומקום הימצאם של יקיריהם. זכות יסוד זו, המעוגנת בעקרונות הומניטריים, חיונית להקלת הסבל הרגשי והנפשי הנגרם למי שממתינים בתרדה לכן בשורה או ידיעה. הרצח האחרון של ששת החטופים מדגיש את הדחיפות למאמצים מחודשים ומוגברים לטפל במשבר ולקדם את שחרורם המיידי.

עם תחילת החורף גברו הסיכונים הבריאותיים לחטופים, והם עומדים בפני מוות אפשרי אם לא ישוחררו – אם לא מתו כבר. הם נחלשים על ידי תת-תזונה ממושכת, מסת שריר מופחתת, תפקוד לקוי של מערכת העצבים ומערכת חיסונית מוחלשת, והם פגיעים במיוחד לתנאים הקשים ולסיבוכים מסכני החיים שהעונה מביאה עמה. הסיכונים הכרוכים בחשיפה לקור, מחלות כרוניות, מחלות זיהומיות וטראומה נפשית מחריפים ככל שהחטופים מתקרבים לחורף השני שלהם בשבי. דו"ח זה מתבסס על דוחות קודמים שלנו, עדויות מאומתות, מידע מדוחות פורמזיים, תובנות שהצטברו בנוגע למצבם הרפואי של שורדי השבי, ספרות מדעית ותובנות מומחים כדי להציג ניתוח מעמיק של סיכונים מתגברים אלה ולהדגיש את הצורך הדחוף בהתערבות הומניטרית בינלאומית ובשחרורם המיידי [1].

סיכונים בריאותיים ייחודיים לחורף: מכת מוות לחטופים

לקראת החורף השני בשבי, החטופים מתמודדים עם סדרה חסרת תקדים של אתגרים מסכני חיים. בניגוד לחורף הקודם, שבו לחטופים עדיין היו עתודות פיזיות מינימליות להסתמך עליהן, החורף הנוכחי מוצא אותם במצב מסוכן עוד יותר. במהלך 400 הימים האחרונים, שכבת שומן גופם רקמת השריר של החטופים התדלדלה, כולל ירידה במסת שריר הלב לרמות מסוכנות, והותירה אותם ללא יכולת לייצר או לשמור על חום הגוף ביעילות. הידרדרות פיזית חמורה זו, בשילוב עם תת-תזונה קיימת, מציבה אותם בסיכון גבוה לפציעות הקשורות לקור כגון כוויות קור והיפותרמיה. ישנן ראיות לכך שחטופים שנרצחו או ששרדו איבדו שלישי ממשקל גופם, ועל פי הערכות מומחים, חלק מהחטופים איבדו עד 50% ממשקל גופם עקב רעב ממושך. מדובר במצב מסכן חיים הפוגע קשות במערכת הגוף. הוויסמינים והמינרלים החיוניים שלהם מתהקנים, מה שמגדיל את הסבירות להפרעות קצב לב ואירועי לב פתאומיים. עם מערכת חיסונית מוחלשת ממילא, החטופים רגישים הרבה יותר לזיהומי חורף ולמחלות ויראליות. החורף הנוכחי מהווה סיכון משמעותי להישדדותם, ומחמיר את התנאים מסכני החיים מהם סבלו לאורך כל תקופת השבי.

1

The Health Team, The Hostages and Missing – Families Forum
Email: Med@bringthemhomenow.net

70

התנאים של החטופים ששוחררו מספקים תובנה קריטית לגבי ההשלכות הבריאותיות החמורות של שבי ממושך. חטופים רבים הראו סימנים משמעותיים של תת-תזונה קיצונית, כולל ניוון שרירים וירידה במשקל, שהותיר אותם חלשים פיזית. מצבים כרוניים כגון יתר לחץ דם, סוכרת ופגיעות לא מטופלות סיבכ עוד יותר את בריאותם. בנוסף, היעדר טיפול רפואי הולם תרם להידרדרות ברווחתם הגופנית והנפשית, וחטופים רבים סבלו מטראומה נפשית, כולל PTSD, חרדה ודיכאון. תנאים אלה הוחמרו בשל בידוד ממושך, חשש מאלימות וחוסר תקשורת עם משפחותיהם. עדויותיהם של החטופים המשוחררים מדגישות את הצורך הדחוף בטיפול רפואי מידי ובהתערבות הומניטרית עבור אלה שעדיין מוחזקים בשבי, בשעה שבריאותם ממשיכה להתדרדר בתנאים קשים [4][8].

היפותרמיה וחשיפה לקור

הכליאה בסביבות לחות ומבודדות היטב מחריפה את הסיכון להיפותרמיה. בשל הידלדלות שומן הגוף ומסת השריר, אגירת החום הטבעית של החטופים נפגעת באופן קריטי. היפותרמיה לא רק משפיעה על התפקוד הפיזי אלא גם פוגעת בתהליכים קוגניטיביים, מה שמוביל לבלבול, מיומנויות מוטוריות מופחתות, ואם לא מטופלים, למוות. ההתדרדרות הגופנית הקשה שנצפתה אצל החטופים שהוצאו להורג, הראו ירידה משמעותית במשקל וסימנים של תת-תזונה ממושכת, מדגישה את ההשלכות של תנאים כאלה [5].

מחלות זיהומיות וחוסר חיסון

איום בריאותי משמעותי על החטופים הוא הסיכון למחלות זיהומיות עקב שבי ממושך בתנאי תברואה ירודים וצפיפות יתר. התפשטות מחלות נשימה ומידבקות מתאפשרת על ידי היגיינה לקויה ואוורור לקוי. החטופים פגיעים במיוחד בשל היעדר חיסונים מספיקים. ברצועת עזה קיימת התפרצות פוליו, המציבה סיכונים חמורים לחטופים, במיוחד אלה שלא קיבלו חיסוני דחף למחלות כמו פוליו וטטנוס. היעדר החיסונים, בשילוב עם מערכת חיסונית מוחלשת, מגבירים את פגיעותם למחלות שיכולות להסלים במהירות להתפרצות ולדרדר עוד יותר את בריאותם [7].

מערכת חיסונית מוחלשת וסיכון מוגבר למחלות

תת-תזונה ומתח ממושכים הותירו חטופים עם מערכת חיסונית מוחלשת מאוד, מה שהופך אותם רגישים מאוד למחלות כגון ברונכיטיס ודלקת ריאות. תנאי הקור מדכאים עוד יותר את התגובה החיסונית שלהם, מה שמוביל לסיכון מוגבר לזיהומים ויראליים וחיידקיים חמורים. מחסור בוויטמינים ומינרלים חיוניים מחמיר את הסיכונים האלה, ומגדיל את הסיכוי לסיבוכים מסכני חיים [1].

מחלות כרוניות וסיכונים בריאותיים מורכבים

חטופים הסובלים ממחלות כרוניות נמצאים בסיכון חמור בשל היעדר גישה לטיפול ולתרופות נחוצות:

1. החמרה של מצבים כרוניים: מצבים כגון סוכרת, יתר לחץ דם ואסתמה הופכים קריטיים כאשר אינם מנוהלים. חטופים סוכרתיים נמצאים בסיכון לפתח חמצת קטוטית מסכנת חיים, בעוד שאלו עם יתר לחץ דם עומדים בפני סיכון מוגבר לשבץ והתקפי לב עקב לחץ דם לא מבוקר. תנאי הנשימה מחמירים על ידי סביבות לחות ומאובקות, מה שתורם עוד יותר למצוקה נשימתית.
2. בעיות כליות וכבד: התייבשות מתמשכת עקב מחסור חמור במים ותזונה לקויה מעמיסות באופן משמעותי על הכליות והכבד. החטופים נמצאים בסיכון לנזק כליות ולתפקוד לקוי של הכבד, מצבים שעלולים להתקדם לכשל איברים ללא טיפול הולם.

סיבוכים קרדיוסקולריים

בריאות הלב וכלי הדם של החטופים נמצאת תחת לחץ עצום עקב תת תזונה והתייבשות. חשיפה לקור מחריפה סיכונים אלה על ידי גרימת היצרות כלי דם, אשר מעלה את לחץ הדם ומגדילה את הסבירות להתקפי לב

2

והפרעות קצב. השילוב של סטרס כרוני, חוסר איזון אלקטרוליטי, חוסרים תזונתיים וירידה במסת שריר הלב ובכוחו שהודגשו בדיווחים קודמים מהווה איום משמעותי לאירועים לבביים פתאומיים כגון התקף לב ואף למוות.

טראומה נפשית והתעללות

למחיר הנפשי של השבי יש השלכות חמורות וארוכות טווח. השיפה מתמדת לאלימות בידוד ופחד מובילה ל- PTSD כרוני, חרדה קשה ודיכאון, כפי שתועד בדו"ח 300 הימים בשבי. הטראומה הנפשית מתעצמת על ידי הפחד מאלימות והוצאות להורג, המתבטאות בדריכות יתר, הפרעות שינה וניתוק רגשי, כל אלה מסבכים את השיקום שלאחר השבי. בנוסף, תחושת הייאוש המוחלטת מובילה לסיכון משמעותי לאובדנות בקרב בני הערובה. מתח ותת-תזונה תורמים לליקויים קוגניטיביים, כולל אובדן זיכרון וירידה ביכולות פתרון בעיות. דו"ח 300 הימים הדגיש כי סטרס כרוני ורמות קורטיזול גבוהות פוגעים בתפקודים קוגניטיביים לאורך זמן, מה שמוסיף לאתגרים הניצבים בפניהם במהלך התאוששות ושיקום [1].

סיכונים בלתי נסבלים לאלימות מינית ואפשרות להריון

חטופים גברים ונשים כאחד עומדים בפני סיכון מחריד של אלימות מינית, המוביל לפגיעות פיזיות חמורות, זיהומים וטראומה פסיכולוגית מתמשכת. התעללות זו גורמת כאב וסבל מידיים ויש לה השפעות מתמשכות על בריאות הנפש, כולל PTSD, חרדה חמורה ודיכאון. עבור חטופות, קיימת גם אפשרות של הריונות לא רצויים, אשר, ללא גישה לטיפול רפואי, עלולים לגרום לסיכונים מסכני חיים כגון הריונות חוץ רחמיים או תנאים לא בטוחים אם יתעוררו סיכונים. הטראומה והנזק הפיזי הנובעים מאלימות כזו יוצרים סבל עמוק ובלתי נסבל לכל החטופים הנפגעים, ומחריפים את החיפוף להתערבות הומניטרית מיידית. [2]

השפעה על משפחות

השבי הממושך של יקיריהם גורם לחץ רגשי ופסיכולוגי חמור ורב-פנים למשפחות, מצב המתואר כ"אובדן עמום", שבו גורלו של אדם אהוב נותר לא ברור. דו"ח 300 הימים בשבי הדגיש כי חוסר ודאות מתמשך זה מוביל ללחץ כרוני, חרדה, דיכאון ומגוון בעיות בריאות פסיכולוגיות ופיזיות אחרות בקרב בני משפחה. משפחות החטופים חוות מעגלים מתמשכים של פחד, תקווה וייאוש, המובילים לחוסר אונים קיצוני ולרווחה רגשית ירודה. המחיר הרגשי מתבטא בסימפטומים של PTSD, קשיי שינה, חוסר פרודוקטיביות, נסיגה חברתית ופגיעה בכל תחומי התפקוד, מה שמגביר עוד יותר את הבידוד וחוסר האונים שהם חשים. הלחץ שבהמתנה, בשילוב עם הטראומה של הידיעה שיקיריהם סובלים מתנאים קשים וחשופים לעינויים בלתי אנושיים, גם הם מכבידים על משפחות ויוצרים סביבה של דאגה ומתח כרוניים. דיווחים הראו כי טראומה ממושכת כזו משפיעה על הבריאות הפיזית, ומגדילה את הסיכון למצבים כרוניים כגון יתר לחץ דם ומחלות לב עקב לחץ טראומטי מתמשך. בנוסף, המצב המתמיד של ערנות רגשית ומצוקה משפיע על יכולתן של המשפחות לעסוק בפעולות היום-יום, ומותיר את חיהן בקיפאון עד לשובם של יקיריהם. [1]

משפחות בני ערובה חוות שיעורים גבוהים של מצוקה רגשית, נודי שינה וחרדה כרונית, כמו גם עלייה בשימוש בתרופות נגד חרדה ודיכאון עקב מתח פסיכולוגי בלתי פוסק. בני משפחה רבים דוחים או מוותרים לחלוטין על פגישות רפואיות הכרחיות למען בריאותם, ובמקום זאת מתעדיפים את המאמצים להשיב את יקיריהם. על פי הממצאים, משפחות אלה "מתמודדות עם הפגיעות החמורות ביותר בתחומי שונים של רווחה ואיכות החיים" בעודן מנסות להתמודד עם טראומה מתמשכת ובידוד. [9]

ממי שהוכרזו חללים על ידי הרשויות הישראליות נשללה זכותם לקבורה נאותה, ובני משפחותיהם וקהילותיהם עדיין סובלים מאובדן עמום. החזרת גופותיהם היא חובה מסיבות מוסריות, תרבותיות, משפטיות ובריאותיות. גופותיהם עלולות להיעלם עם הזמן ולא להימצא, כפי שקרה עם רון ארד, ולהותיר משפחות עם כאב וטראומה מתמשכים. לפיכך, יש דחיפות גם בהשבת המתים לקבורה בישראל.

היעדר פעילות הומניטרית מצד הקהילה הבינלאומית וה-ICRC

במשך למעלה מ-400 ימים נמנעו מהחטופים ביקורים וסיוע רפואי של ה-ICRC, מצב המציב את בריאותם וביטחונם בסכנה חמורה. היעדר גישה זה מנע מהם טיפול רפואי חיוני, והותיר אותם מבודדים ממשפחותיהם ופגיעים להחמרה במצב הבריאותי, להתעללות ואף לסכנת היעלמות מוחלטת. למרות המנדט שלו להגן על קורבנות סכסוכים, ה-ICRC לא הצליח להבטיח גישה לחטופים, ובכך הגביר את הסיכון שלהם לנזק פיזי ופסיכולוגי חמור. על ה-ICRC להגביר את מאמציו, ויחד עם הקהילה הבינלאומית, לנקוט אמצעים נחרצים כדי להשיג גישה מיידית ולספק סיוע רפואי מציל חיים. טיפול בצרכים דחופים אלה חיוני לשמירה על עקרונות הומניטריים, להגנה על חיי אדם ולמניעת סבל נוסף.

מסקנה

הממצאים בדו"ח זה מדגישים את הסיכונים הבריאותיים החמורים והרב-שלבתיים הניצבים בפני החטופים לקראת חורף נוסף בשבי. השילוב של רעב, מחלות כרוניות, חשיפה לקור, סיכוני מחלות זיהומיות וטרואמה נפשית מציב משבר הומניטרי קריטי ומהווה סיכון מידי לחייהם. ללא שחרור מיידי, הם נשארים בגיהנום, חסרי אנושיות לחלוטין. נדרשת התערבות מיידית כדי לשחררם, להציל את חייהם, להגיש סיוע רפואי ולהבטיח תנאים אנושיים. נדרשת פעולה דחופה עכשיו!

פרופ' חגי לוין

ראש מערך הבריאות

מטה משפחות החטופים

תודות ל: מר יהונתן סבן, ד"ר עינת יהנה, פרופ' יובל חלד על תרומתם לדו"ח זה.

איור 1.

ההשפעות הבריאותיות החמורות של שבוי המאסך

ראייה
פגיעה בראייה פשוט וחסר תחושה וזוהי הסיבה.

נשימה
המורד במחלת נשימה חריפה לחיילים ולקטני גיל, ללא תרופות.

מערכת העצבים
פגיעה בריבוי קצונו הפשוט פנויטיבי, נזק לאנונימי ומבליט שכל לידיו, שיבו גזעי משיי ומחמ המבין.

נבד וכליות
נזק לכו נבליים חמורה לקיים הפיזיולוגיה.

פגיעות גופניות
פגיעות לא חמורות, טונוג ויטום.

ילדים
היפוך חיסוני.
סיכון למחלה יאמנית פשוט כמו פנוג, דיפטריה ופוליו.
פגיעה במתפתחם הרייז המוחי עקב סטוד במחול.

מחסור בוויטמינים
זמן המחסור הרייז, מילת משמח ופוליו ליום חזרה אנוני.

הורמונים
שחרור קונו המוחלי, שיניים ברוחם המוחי הרייז, פגיעה להרמונים המוחליים.

שמיעה ותחושה
נזק לשמיעה, כונום שמיעה, ריטיות חרוחמה או מנגינת גזעיים סימנים.

בריאות נפשית
דיכאון מודג, כוונמה, מוחשם יאנום נפשיה נפשי, סיכון מוגבר להמברת.

חיסון
ידיה מבקוון חיסוני, סיכון לריטיות.

שינוי
חם-כונו, קיחה במחול, עיידת ופוליו.

פגיעות מיידיות
הרייז נפשיים בריקוונות.

עור
החלום עור, יאמנית, קיכיות.

שרירים ושולד
יאנו פתח שריי, יאנו נפשיים חונום, סיכון לשריי.

תת-משקל
קייח ורטייט נפשוני עקב חונום קוויי, קייח חונונה.

סיכונים נוספים

קשישים

- חולשת שרירים וסיכון לשברים ונפילות.
- החמרת מחלות כרוניות: התקפי לב, שבץ ומחלות מסכנות חיים ללא טיפול.

חולים

- היעדר טיפול רפואי: החמרת סוכרת, אי ספיקה לב ומחלות כרוניות אחרות.
- סיכונים במחלות אוטואימוניות עקב היעדר טיפול ומחמ.

סיכוני חורף

- פגיעות קור עקב אובדן מסת שומן ושריי.
- היפותרמיה: תפקוד ירוד של מערכת העצבים מסכן את וויסות החום.
- הפרעות קצב לב מסכנות חיים.
- סיכון גבוה לטיבוכים קשים של שפעת ומחלות נוספות.
- דיכאון והחמרת המצוקה הנפשית.
- תנאי רטיבות ולחות במנהרות המסכנים את מערכת הנשימה.

References

1. מערך הבריאות, מטרה משפחות החטופים. דו"ח 300 ימים בשבי – סקירה מקיפה המפרטת את ההשפעות הבריאותיות ארוכות הטווח ואת מצבם הפיזי והנפשי של בני הערבה. מערך הבריאות, מטה משפחות החטופים.
2. מערך הבריאות, מטרה משפחות החטופים. דו"ח שלושה חודשים בשבי – הערכה מפורטת של הידרדרות פיזית, מחיר נפשי וסיכונים בריאותיים כרוניים במהלך השבי. זמין בכתובת
(https://media.bringthemhomenow.net/media/Medical+Report+on+the+hostages+three+months/1_t9uk5ko0/320857172)
3. **Clarfield AM, Levine H.** (2024). Kidnapped But Not Kids: A Case Series of Three Octogenarian Hostages Held in Captivity by Hamas. *Rambam Maimonides Medical Journal*, 15(4).
4. **de la Fontaine N, Silberg T, Fegert JM, Tsafir S, Weisman H, Rubin N, Ashkenazi M, Nacasch N, Polliack ML, Chen W, Herman-Raz M, Wachsberg-Lachmanovich R, Pessach-Gelblum L, Ziv A, Moshkovitz A, Shilo N, Frenkel-Nir Y, Gothelf D, Pessach IM.** (2024). Acute response to the October 7th hostage release: Rapid development and evaluation of the novel ReSPOND protocol implementation within a children's hospital. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 18(1):76.
5. חדשות ynet. "רצח שישה בני ערובה" ודיווחים נוספים על תנאי השבי. זמין בכתובת
[<https://www.ynet.co.il/news/article/s1zhh5zc0>]
6. מעריב. "סרטוני עיניים שפורסמו ע"י חמאס" וניתוח קשור של תנאי השבי. זמין ב
[<https://www.maariv.co.il/news/military/article-1146852>]
7. מכתב לארגון הבריאות העולמי ויוניסף (29 באוגוסט 2024) – הדגשת חששות בנוגע להיעדר חיסון בקרב בני ערובה והסיכונים הבריאותיים הכרוכים בכך
8. **Ziv N, Mozer-Glassberg Y, Bron-Harlev E, Goldberg L, Niv O, Saar S, Yaron S, Singer-Harel D, Eliakim-Raz N, Fennig S, Livni G, Yarden-Bilavsky H.** (2024). Medical perspectives on Israeli children after their release from captivity - A retrospective study. *Acta Paediatrica*, 113(10).
9. **Livne S, Feldblum I, Kivity S, Shamir-Stein N, Brand E, Cohen S, Rotman E, Levine H, Saban M.** (2024). Kidnapping-Induced Trauma and Secondary Stress in Armed Conflicts: A Comparative Study Among Women in Hostage Families, Volunteers, and the General Population. *Israel Journal of Health Policy Research*, 13(1):64.

נספח 6

**Hostage-Taking as Torture -
October 7 Justice Without
Borders - נספח 6**

עמ' 77

נספח 6

**Submission following UN Special Rapporteur, Dr. Alice Edwards' ('the SR') Call
Hostage-Taking as Torture: OCTOBER 7 JUSTICE WITHOUT BORDERS direct
representation of victims of Hamas and co attacks**

Introduction

October 7 Justice is an independent legal entity representing victims of atrocities committed by Hamas and their accomplices. Guided by the Nuremberg Trials legacy, we provide pro bono, victim-centered legal representation in criminal, civil, international and domestic proceedings before courts, authorities, and different accountability mechanisms, including in France, Germany, directly at the International Criminal Court (ICC), the US, Israel and more. To bridge between internationally recognized victim rights to TRUTH, JUSTICE, REPARATIONS and Non-REPETITION ('The Joint Principles') and the unmatched legal action we lead, we also COLLECT and PRESERVE EVIDENCE directly from persons we represent, build Strategic Partnerships with grassroots NGOs and international experts, are at the availability of local authorities to enhance their capacity, through training in our field of expertise and do Outreach to affected victim communities.

Victims represented include 345 survivors, murdered and their families, and hostages and their families. Our expertise spans 20 years of implementing IHL, ICL, IHRL in different atrocity settings.

The Special Rapporteur on Torture has issued a call for input to inform a thematic report on hostage-taking as a form of torture or cruel, inhuman, or degrading treatment. We support your action and hereby present hostage-taking and the case study of October 7 Hamas and other attacks.

The first part (I) focuses on the legal challenges and the need to reduce the gaps between IAC and NIAC, hostage-taking and enforced disappearances. The second part (II) focuses on torture, cruel and inhumane treatment victims we represent have undergone and are still going since Oct 7, 2023, the need to recognize physical and mental torture relating to hostage-taking; hostage taking of particularly vulnerable groups, including very young children and children, elderly and older than 80, disabled, women and unarmed men and the fact that after such a prolonged period of hostage-taking under acute conditions of duress, all hostages in Gaza are now humanitarian cases. We also stress the need to recognize individual torture and victims alongside collective torture and victims, also using dissemination technology and social-media and the need for accountability. To preserve the safety and privacy of our clients, and also due to the limited space allowed under the SR's call, we draw general patterns only. We stand readily available to the SR to provide direct testimony, or any further information, provided the warranted guarantees. By sharing insights and proposing actionable recommendations, we aim to inform global approaches to addressing hostage-taking, prioritizing victims' rights and bridging gaps in accountability of state and non-state actors.

As recognized internationally, torture is an integral part of Hamas and their accomplices attack committed since October 7, 2023, the perpetrators refer to as the 'Al Aksa Floods'.¹ This underscores the importance of addressing torture in hostage-taking situations.

I Hostage-Taking and Enforced Disappearance as Torture in IAC or NIAC, or in Peacetime, especially if systematic or widespread

Hostage-taking, as defined under Common Article 3 of the 1949 Geneva Conventions, constitutes customary international law, applies in NIAC and IAC and is recognized as a war crime. Its components also share significant similarities with enforced disappearance, a crime against humanity. Both crimes cause severe suffering to victims and their families, yet they are treated differently under the 1998 ICC Rome Statute. Hostage-taking, (Articles 8(2)(a)(viii) and 8(2)(c)(iii) of the Rome Statute) involves *seizing, detaining, or holding one or more persons hostage, combined with threats to kill, injure, or continue detention to compel a State,*

¹ On 21 November 2024, the ICC Pre-trial chamber I issued an arrest warrant recognizing this fact, alongside, several fact-finding reports by international mechanisms and/or NGOs (see for e.g. HRW, UN COI, Special Rapporteur for Sexual Violence in Conflict March 2024 report, Physicians for Human Rights, and more).

organization, or individual to act or refrain from acting as a condition for the hostages' safety or release.²

Enforced disappearance, (Article 7(1)(i) of the Rome Statute), involves *arresting, detaining, or abducting individuals, followed by a refusal to acknowledge their deprivation of freedom or provide information about their fate or whereabouts*. Contextual elements of crimes against humanity apply. Therefore, when hostage-taking is widespread or systematic, it is part of an organizational policy and an attack against a civilian population, it should be recognized with equal weight to forced enforcement. The conduct is similar to identical.

The Inter-American Court of Human Rights established that the prolonged isolation and coercive incommunicado detention to which the victim of enforced disappearance is subjected represent, by themselves, forms of torture and a violation of physical, psychological and moral integrity and is a continuous violation of human rights.³ Therefore, if enforced disappearance is torture, so is hostage-taking. The suffering of the victims and their relatives is indistinct to the development or not of an armed conflict, as was recognized by the UN Independent International Commission of Inquiry: "*Hamas and other Palestinian armed groups committed the war crimes of torture, inhuman or cruel treatment, rape and sexual violence and have violated the customary international humanitarian law prohibition on enforced disappearance. Inflicting mental suffering on the families of victims constitutes torture*".⁴

The distinction between state and non-state hostage-taking

The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia's (ICTY) decision in *Tadić* provides a foundational framework for understanding the application of IHL across different conflict scenarios. As established by the tribunal: The presence of an armed conflict is the objective circumstance necessitating the application of IHL. Furthermore, armed conflict encompasses both "force between states" and "prolonged armed violence" involving organized armed groups within a state's territory.⁵ This broad interpretation extends the applicability of

² Common Article 3, Geneva Conventions and International Criminal Court, Elements of Crimes. Available at: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf>

³ Inter-American Court of Human Rights, Case of Velásquez Rodríguez v. Honduras, Judgment of July 29, 1988, para. 155-156.

⁴ United Nations General Assembly, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel, A/79/232*, 11 September 2024, para. 112, <https://undocs.org/A/79/232>.

⁵ ICTY, *Prosecutor v. Tadic*, Case No.IT-94-1-T, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 1 October 1995, para. 70

IHL to conflicts involving NSAs, ensuring their actions are subject to international scrutiny. Indeed, ensuring, no one is above the law.

From the victim's perspective, the distinction between IAC and NIAC or state and NSA is irrelevant, the harm endured remains the same. The ICTY concluded that protections under Common Article 3 of the Geneva Conventions, applicable to all armed conflicts, should extend to victims irrespective of the perpetrator's classification or the conflict's designation.⁶

It seems the current legal framework imposes greater obligations on state actors in IACs than on NSAs in NIACs, creating a disparity that undermines civilian protection. This gap is particularly concerning given the prevalence of NSAs in modern conflicts. In conclusion, seeing that hostage-taking is a war crime in NIAC (requiring higher threshold to apply), combined with the similarity in the physical and mental elements of the crimes (*actus reus* and *mens rea*) there is no basis or apparent justification to differentiate between enforced disappearance as torture and hostage-taking as torture. Seeing the linkage between enforced disappearance and torture has already been recognized, this recognition should extend to hostage-taking. Prohibitions should be victim-centered to ensure an adequate response to gross violations of fundamental human rights, whether committed in armed conflict or peacetime.

Part II

October 7 attacks: hostage-taking as an integral part of the attack.

HOSTAGE TAKING IS TORTURE:

On the morning of October 7, 2023 Hamas-led Palestinian armed groups carried out numerous coordinated attacks targeting civilians seeking to exterminate, and cause as much pain and suffering as possible.⁷ Sadistic crimes were not only committed, but were also broadcast and disseminated live, via body cameras of perpetrators, and on social media of the victims, aiming to cause acute mental distress to loved ones and broader Israeli society, shocking the conscience of so many. *Taking hostages and killing civilians were central aims of the planned attack, not an afterthought, a plan gone awry, or isolated acts.*⁸

⁶ ICTY, Prosecutor v. Tadic, Case No.IT-94-I-T, Trial Chamber, 7 May 1997, para. 607

⁷ The crime locations according to HRW report: Be'eri, Kfar Aza, Ofakim, Nir Oz, Sderot, Alumim, Netiv Ha'asara, Zikim beach, Holit, Kissufim, Nahal Oz, Mefalsim, Nir Am, Yesha, Mivtahim, Re'im, Nir Yitzhak, Nirim, Ein HaShlosha, Sufa, Kerem Shalom, Erez, Magen, Sa'ad, Yad Mordechai.

⁸ Human Rights Watch, "I can't Erase All the Blood from My Mind" Palestinian Armed Groups' October 7 Assault on Israel. July 2024.

The October 7 attack included the abduction of 251 individuals from Israeli territory, most of them alive and some after they were murdered. The abduction of the 251 is in itself torture, for the hostages and for their families, and constitutes enforced disappearance.⁹ As legal representatives of 44 hostages, including those still in Gaza, released hostages, hostages killed in captivity or returned for burial, and their families it is our duty to reflect their reality.

The testimonies of released hostages reveal extreme cases of psychological and physical abuse, mind games; including on very young children- one was led to believe his mother forgot about him and was shown footage of his neighbor's mother advocating for her son's release. Returned hostages experience disorientation and the need to learn everything anew: how to walk through an entire corridor, dress, eat, drink, speak freely, sleep, and how to understand if they are safe or not. Many echo the sense that in their minds they are still captives. The very reality of losing all sense of security in one's home, taken to tunnels with no air, skylight, sunshine, liberty, contact with the outside world, taken away from any protective, social or parental authority and being put at the mercy of blood thirsty perpetrators, those you have just murdered the hostage's sister or father, constitutes torture, and/or degrading and inhuman treatment. Hostage-taking since Oct7 must be seen as a whole- entire communities were destroyed, particularly vulnerable individuals were targeted, including elderly, above 80, very young children and children, disabled, and unarmed civilians. No one was spared. Hostages were taken to an inevitable war zone.

TORTURE OF HOSTAGES

The individuals we represent were subjected to acts that constitute torture, and inhuman treatment, characterized by intentional infliction of severe pain and suffering for specific purposes. These include deliberate violent assaults resulting in serious injuries, compounded by the denial of adequate medical care or the complete absence of treatment. In some cases, victims endured surgical procedures without anesthesia, a clear demonstration of intentional physical suffering. Physical torture or inhuman treatment often was accompanied by inflicting extreme, mental suffering. One released hostage recalled the doctor who operated on her wound, He spoke perfect Hebrew and said in a calm voice: "you will die here. You will never survive."

⁹ United Nations General Assembly, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel*, A/79/232, 11 September 2024, para 112, <https://undocs.org/A/79/232>.

Hostages subdued inhumane living conditions, including insufficient nutrition, unhygienic environments infested with lice and diseases, and severe neglect, which amount to both physical and mental suffering. These conditions cause particular duress on elderly, disabled and very young individuals. Today, all hostages are especially vulnerable.

Hostages suffer significant weight loss, with noticeable effects recorded after 50-54 days of captivity, reflecting prolonged and intentional deprivation. According to reliable public reports, the six hostages murdered, were too skinny to move, and held in extremely inhumane conditions. Furthermore, evidence suggests that some individuals injured on October 7 were left to die due to deliberate denial of medical treatment—avoidable deaths that underscore the perpetrators' purposeful neglect and disregard for human life.

Additionally, perpetrators often use manipulations against hostages to deepen their psychological torment. One child believed he had no home or family to return to and assumed he would spend the rest of his life in Gaza. Other hostages shared disturbing accounts of captors making degrading and dehumanizing comments, such as suggesting forced marriages. These tactics are designed to instill fear and despair, aimed to break the victims' spirit and create a lasting psychological burden.

SGBV has been recognized in international case law as a form of suffering that constitutes torture.¹⁰ Seeing the SR's previous call focusing on Sexual Violence and Torture, we will restrict our input herein, except to note we represent Shani Nicole Louk (22) and her family, and other victims of SGBV.¹¹

These actions demonstrate a clear intent to inflict severe physical and mental suffering for purposes such as punishment, coercion, or control, fitting the definition of torture under the Convention Against Torture.

RECOGNITION OF BROADER DIRECT VICTIMS OF TORTURE- IN HOSTAGE TAKING SITUATIONS.

The aim of hostage-taking within this attack and other attacks in the world, is to achieve an aim, cause collective and individual harm. Facts demonstrate the direct targets and victims of

¹⁰ ICTY. Prosecutor V. Dragoljub Kunarc, Radomir Kovac and Zoran Vujovic (Judgement), Case IT-96-23 ,12 June 2002, paras. 150-151

¹¹ See also public reports: United Nations General Assembly, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel*, A/79/232, 11 September 2024, paras. 82 and 112, <https://undocs.org/A/79/232>. See also: Patrick Kingsley and Ronen Bergman, 'Israeli Hostage Says She Was Sexually Assaulted and Tortured in Gaza', New York Times, 26 March 2024. Available at: <https://www.nytimes.com/2024/03/26/world/middleeast/hamas-hostage-sexual-assault.html>

the physical and or mental harm amounting to torture, degrading and inhuman attacks, are much broader than on the direct hostages. Hostage families are also mentally hostages. The communities of hostages are hostages. Broader Israeli society is hostage. Due to this reality, legislative changes have been made in Israel Law to recognize hostage families as victims (before, only the direct families of those murdered were recognized). When collective torture is inflicted, by instrumentalizing the individual hostage and by using technology to disseminate psychological torture, collective victimhood must be recognized. Indeed, when the perpetrator inflicts torture, he is aiming at a society or a collective. When he does so, it is the hostage's family, former hostages, the hostage's community and broader society that is a victim of torture, with images forever carved in their collective and individual memories. Recognition is key to healing, stabilization and reconstruction of the victims and society as a whole. The UNGA Report of the Independent International Commission of Inquiry has recognized the severe mental suffering endured by the **families of hostages as a form of torture**.¹² The effects of the October 7 attack, the subsequent armed conflicts(s) and the continuous hostage crisis, at the heart of all of this, is taking its toll on the **Israeli society as whole, especially considering the ratio between victims per capita**. For many, life cannot continue until hostages are home. Studies have assessed the mental health effects of and since the October 7, 2023, terrorist attack on civilians in Israel.^{13 14}

We respectfully urge you to use your mandate to recognize hostage-taking as torture with everything this implies and we thank you for this opportunity to be heard, raising the views and concerns of victims,

Yael Vias Gvirsman

Founder and Lead Counsel, October 7 Justice Without Borders

¹² United Nations General Assembly, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and Israel*, A/79/232, 11 September 2024, paras. 111-112, <https://undocs.org/A/79/232>.

¹³ Yossi Levi-Belz, Yoav Groweiss, Carmel Blank, and Yuval Neria, 'PTSD, depression, and anxiety after the October 7, 2023 attack in Israel: a nationwide prospective study', *eClinicalMedicine* 2024;68: 102418, Published Online 5 January 2024, <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2023.102418>

¹⁴ Prof. Ronit Kalderon-Margalit, Selected Finding for 2023, National Program for Quality Indicators in Community Healthcare, 30 September 2024

Written with the assistance of;

Ms. Casandra Sol Sans, Attorney and Senior Human Rights Researcher, O7J

Ms. Nomi Gerber and Ms. Shira Sela, Paralegals O7J

נספח 7

נספח 7 - מכתב מיצוי ואסמכתאות
לקבלתו

עמ' 86

MORAN SVORAI

עו"ד ד"ר מורן סבוראי | משרד עורכי דין

26 בדצמבר 2024

בלי לפגוע בזכויות וטענות

באמצעות דוא"ל ובאמצעות מסירה אלקטרונית נוספת
דחוף!!

לכבוד
מרקליטות, דוא"ל: hcj-dep@justice.gov.il ; טל: 073-3927167, 073-3925629, 02-6466106
לשכה יועצת משפטית לממשלה, דוא"ל: lishkat-yoetz@justice.gov.il ; טל: 0733925511
לשכה משפטית משרד המשפטים, דוא"ל: Lishka-mishpatit@justice.gov.il
ממשלת ישראל, דוא"ל: hcj-dep@justice.gov.il
משרד רוה"מ, דוא"ל: pmoh@pmo.gov.il ; טל: 02-6546700, 02-6546703, 03-6109898

ג.א.ג.

הנדון: חובת המדינה כלפי השבויים, קדושת החיים וכבוד האדם - פנייה דחופה ביותר בעניין החטופים שנמצאים בשבי ברצועת עזה 447 ימים

בשם מרשינו, החטופים בעזה, או שהיו חטופים זנרצחו וגופתם הושבה. או לא הושבה, באמצעות בני משפחותיהם, זהירו שחר מור, לי דן, כרמית פלטי קציר, הדס קלדרון, ינעם דן, פרופי בועז אצילי, שניר דן, גילה גינסברג הברון, לינור דן, משה לוטס, אלעד אור, ד"ר מעין שרמן, ברקוב עזרא, לימור סלע ברוידא, עינב מוזס אורבך, אפרת מצייקווה, יעל אופק, עופרי ביבס, יפעת קלדרון, געמה וינברג, נטע הימן מינה, גל גורן, מירב סבירסקי, אילה מצגר, מוהן בן ישי ואחרים, הרינו לפנות אליכם **בדחיפות** כדלקמן:

1. מזה תקופה ארוכה ביותר שמרשינו, או בני משפחותיהם, מוחזקים ברצועת עזה, חלקם עדיין חיים. במועד כתיבת שורות אלה מלאו 447 ימים לשהותם בשבי.
2. משא ומתן בעניין עסקה לשחרור החטופים לא מבשיל. יש אינדיקציות שונות לכך שראש ממשלת ישראל פועל לטירפוד המשא ומתן. כך, למשל, רק בימים האחרונים מסר ראש הממשלה לעיתון וול סטריט ג'ורנל כך: "אני לא אסכים לסיים את המלחמה לפני שנסלק את חמאס"¹. סירוב לסיים את המלחמה משמעותו הקרבה של החטופים והצהרות מסוג זה במהלך המשא ומתן משמעותן עיכוב נוסף בקידום המשא ומתן והקטנת הסיכוי להשבת החטופים בחיים.
3. חדין הוא שלחטופים, כמו לכל אדם, הזכות החוקתית לחיים וכן הזכות החוקתית לכבוד האדם. לחטופים שאינם בין החיים גם הזכות החוקתית לקבורה בכבוד. לפיכך מוטלת על הממשלה חובה חוקתית לפעול לשחרורם של החטופים, מכוח סעיפים 2 ו-4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וסעיף 6א(א) לחוק-יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי.
4. הזכות לחיים מעוגנת בשתי ההוראות היסודיות שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו: סעיף 2 לחוק היסוד, שלפיו "אין פוגעים בזכותו בחייו, בגופו או בכבודו של אדם"; וסעיף 4, שלפיו "כל אדם זכאי

¹ כתבי ווינט "נתניהו: לא נעזר את המלחמה לפני שנסלק את חמאס מהשלטון" בעזרה ווינט, 20.12.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bjna2tmr1g>); סוכניות הידיעות "שלב אחר שלב: בראיון לתקשורת הזרה חושף נתניהו את תמונת המלחמה שלו" מעריב, 21.12.2024 (זמין ב: <https://www.maariv.co.il/news/politics/article-1157817>).

מגדל הארבעה - מגדל צפוני, קומות 34 ו-35
רח' הארבעה 28 תל אביב, מיקוד 6473925

Tel: 076-5385756 www.svorai.com
Fax: 076-5100097 86 svorai@gmail.com

להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו". סעיף 4 מרחיב את החובה "השלישית" שבסעיף 2, ומשמעותו שבנסיבות מסוימות מוטלת על המדינה חובה לפעול אקטיבית להגנה על חייו של אדם. היקפה של חובה זו תלוי בנסיבות. ככלל, לאור כך שהטלת חובת עשה – בדרך כלל ובמקרה הנוכחי בפרט – כרוכה בהקצאת משאבים נרחבת ובבחירה בין חלופות שמבטאת שיקולי מדיניות רחבים, הנטייה היא להימנע מהגבלת שיקול הדעת של השלטון ולפיכך הימנעות מהכרה בכך שאי הספקת הגנה על חייו של אדם היא פגיעה בזכותו לחיים. אולם, נטייה זו מושפעת במידה רבה ממידת הסיכון שנשקף לחיים ומן השאלה אם האדם שעלול להיפגע ואשר על חייו על המדינה להגן, הוא אדם שזהותו אינה ידועה עדיין או אדם שזהותו ידועה.

5. כאשר מדובר, כמו במקרה הנוכחי, בסכנה מיידית לחיים ובקבוצת אנשים מזוהים, גוברת הנטייה לראות בזכות החוקתית גם חוקה חוקתית אקטיבית של המדינה. למעשה, המחוקק התייחס מפורשות למקרה כמו זה הנוכחי, בקביעה, בסעיף 6א) לחוק-יסוד: הלאום, כי על המדינה לשקוד "להבטחת שלומם של אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל אזרחותם". הוראה זו, שקבועה בחוק-יסוד, מתרגמת ללשון קונקרטיה את החובה הכללית שמוטלת על המדינה מכוח סעיף 4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. יש כאן ביטוי לתפיסה שבנסיבות שבהן אדם מזוהה נתון "בצרה ובשביה" בשל אזרחותו הישראלית, מוטלת על המדינה חובה חוקתית, בעלת תוקף משפטי מחייב, לפעול להגנה על חייו. כאשר הסכנה היא לאדם מזהה ולא לכלל הציבור, יש חשש שהארגונים של האדם המזוהה לא יזכו למשקל ראוי בהכרעה הפוליטית. בעיקר באה בכך לידי ביטוי ההערכה שיש עוול מוסרי ניכר במיוחד כאשר מוותרים על חייו של אדם שזהותו ידועה, לשם קידום אינטרס ציבורי כללי. מכאן הנטייה להכיר בכך שבמקרים אלה המדובר בפגיעה בזכות חוקתית.

6. דוגמה לקביעה ברוח זו, בהקשר קרוב לזה הנוכחי, היא ההחלטה ב-ע"א 9185/03 טננבוים נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ, פסי' 8 לפסק-הדין של המשנה לנשיא אור (2003). שם ביקשו בני משפחתו של אזרח ישראלי שנחטף על-ידי ארגון טרור לאסור פרסום מידע בדבר נסיבות החטיפה, לאור החשש שהפרסום עלול לגרום לכך שארגון הטרור יפגע בחטוף. בית-המשפט קבע כי במקרה מסוג זה "לא נדרשת הוכחה ברמה של 'ודאות קרובה' בדבר הסיכון לפגיעה בחיים ובשלום הגוף של טננבוים, כדי שהמערערים יזכו בסעד המבוקש על-ידיהם. [...] בגלל עוצמת הזכות מושא ההגנה, די בכך שקיימת אפשרות סבירה לפגיעה בה כדי שביית-המשפט יפעל להגנה עליה". תעובדה שהיה מדובר שם בסיכון לפגיעה באדם מובחן-מסבירה את ההיזקקות למבחן המקל בדבר קיומה של "אפשרות סבירה" בלבד לעניין איסור פרסום, בשונה מן המבחן המקובל בתחום זה, מבחן הודאות הקרובה.

7. בית המשפט העליון הכיר בכך שהחלטות הנוגעות לשחרור חטופים הן עניין שכפוף למגבלות משפטיות. בהתייחסו לסוגיית שחרור מחבלים, לשם הצלת חייל שהיה נתון בשבי החמאס, ציין בית המשפט כי לממשלה אמנם מסור שיקול דעת רחב בעניין ההחלטה על שחרור מחבלים, אך הבהיר כי ההחלטות בעניין זה צריכות להיעשות "בהליכים ראויים [ותוך מתן] משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים" (בג"ץ 9446/09 קרמן נ' ראש ממשלת ישראל, סעיף 7 (2009)). החובה הזו, לתת משקל הולם לכל אחד מהשיקולים הרלוונטיים, חלה בעניין שחרור מחבלים, שיוצר רק סיכון רחוק ולחיהם של אנשים לא-מזוהים. לעומת זאת, כאשר מדובר בהחלטות כמו אלה הנדונות כאן, שיוצרות סיכון מידי לחיים, סיכון לחייהם של אנשים מזוהים, והחובה הזו לתת משקל הולם לשיקולים הרלוונטיים מתעצמת. משמעותה צמצום ניכר של שיקול הדעת של רשויות השלטון. בעניין זה, יש להכיר בכך שהחלטת הממשלה או הקבינט המדיני הביטחוני, אף על גורם אחר שמקבל החלטה

- בסמכות או שלא בסמכות, לסרב להסדר שיכול להביא לשחרור, החטופים, היא פגיעה בזכות החוקתית לחיים של החטופים.
8. המקרה הנוכחי אינו שונה מזך הקיפותטי, שבו האויב היה מונה בשמותיהם של מאה אזרחים, שעלו בהגרה, ומודיע כי אם לא יימסרו לידי, ימשיך במלחמתו נגד ישראל. במקרה היפותטי שכזה, לא יכול להיות ספק שהחלטה של ראש הממשלה להסגיר לידי האויב את מאה האזרחים שדרש היתה מוכרת כפגיעה בזכות החוקתית לחיים, לכבוד ולחירות, ולשם הצדקתה נדרשת היתה הצדקה חריגה וקיצונית במיוחד, שסביר להניח, שלא היתה קיימת. העובדה שבמקרה הנוכחי אין מדובר במעשה של הסגרת מאה האזרחים לידי האויב אלא "רק" בסירוב למהלך של הפסקת המלחמה שנוחף כדי לשחררם אינה משנה את השיפוט המוסרי והמשפטי של מצב הדברים. בשני המקרים, חייהם של מאה אזרחים ששמותיהם ידועים מוטלים על הכף, וההכרעה הנדרשת היא אם יש אינטרס ציבורי חזק מספיק כדי להצדיק את הוויתור על חייהם.
9. הקביעה שמחדלה של הממשלה להציל את חייהם של החטופים היא פגיעה בזכותם לחיים אין משמעה כי מוטלת על הממשלה חובה מוחלטת בהקשר זה. יש בוודאי נסיבות שבהן אין בידי הממשלה האפשרות להציל את חי החטופים; ולממשלה מסור שיקול דעת לעניין הדרכים שיינקטו לשם הצלת חייהם של החטופים. אולם, לקביעה שמדובר בפגיעה בזכויות אדם השלכות משפטיות וציבוריות חשובות, שיפורטו להלן. לאור חשיבות של השלכות אלה, אין מקום להניח, כאילו היה הדבר מובן מאליו, שלאור כך שמדובר במדיניות בתחום חוץ וביטחון, לממשלה שיקול דעת מוחלט ואין להכיר בקיומה של פגיעה בזכות לחיים. הנסיבות המיוחדות שבהן אזרחים ישראלים מזוהים נתונים בשבי מחייבות ברור משפטי ושיפוטי, כדי לקבוע אם יש לראות במחדלה של הממשלה להצילם פגיעה מוצדקת בזכותם החוקתית. העובדה שמדובר באזרחים שנחטפו מתוך שטח מדינת ישראל, חלקם מבתיים; שמדובר באנשים שנחטפו רק מחמת היותם אזרחים ישראלים; והעובדה שקיימות אפשרות מעשית לשחררם, באמצעות הסכמה לעסקה שלפי הדינורחים אפשרית, מחייבות את המסקנה שהימנעות מהצלתם היא פגיעה בזכות החוקתית שלהם לחיים.
10. להכרה בכך שמחדלה של הממשלה להציל את החטופים פוגע בזכותם לחיים מספר השלכות, מכוח החלת פסקת ההגבלה, כלומר סעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו,
11. השלכה אחת היא במישור המנסדי, ועניינה הדרשה שהפגיעה בחיי החטופים תיעשה בחוק. דרישה זו מדגישה את המסקנה שלפיה אין זה עניין שיש להותיר להכרעה בלעדית של ראש הממשלה. נדרשת הסמכה בחוק כדי לפגוע בזכות אדם, וההסמכה הרלוונטית כאן היא, ככל הנראה, שילוב של סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה עם סעיף 2(א) לחוק-יסוד: הצבא, סעיף 8 לחוק הממשלה, שמותיר בידי הממשלה שיקול דעת אם להסכים לעסקה לשחרור מחבלים לשם שחרור חטופים, והוראות נוספות. משמעות הדבר שהסמכות להחליט לוותר על חייהם של החטופים ולסרב לעסקה שתביא לשחרורם מסורה לממשלה בלבד. פעולתה של ראש הממשלה לבדו, מכוח סמכות טבועה כלשהי שכביכול מסורה לו, אינה מקיימת את הדרשה להסמכה בחוק, שהיא תנאי הכרחי להכרה בתוקפה של פגיעה בזכות אדם.
12. על הממשלה מוטלת החובה לקבוע את התנאים, שאם יוסכם להם, תנפסק המלחמה. הממשלה – ולא ראש הממשלה לבדו – אמורה להנחות את גורמי הצבא שבאים במגע עם האויב, באשר למתווים להפסקת המלחמה. אין די בכך שראש הממשלה יביא לאישור הממשלה (או הקבינט) טיוטת הסכם

לה הוא מסכים. עליו להביא לדיון בממשלה גם טיוטת הסכם לה איננו מסכים, ובעיקר עליו להביא להחלטת הממשלה את התנאים להפסקת המלחמה.

13. ההשלכה השנייה של תהליך הבכר שוויתור על חיי החטופים לשם קידום מטרות אחרות היא הצורך להצדיקה. ההשלכה העיקרית של ההכרה בכך שמעשה או מחלל כלשהו של הממשלה פוגע בזכות לחיים היא הדרישה מהממשלה להצדיק ציבורית ומשפטית את סירובה לעסקה. במסגרת זו, יש לבחון שהפגיעה בזכות היא לתכלית ראויה ושהיא מידתית.

14. קונקרטי, הבירור הנדרש הוא אם סירובו של ראש הממשלה להסדר שיכלול את סיום המלחמה ונסיגה מרצועת עזה עומד בתנאי פסקת ההגבלה. לפי מה שדווח, החל לפחות מחודש יולי 2024 התגבשה במערכת הביטחון הערכה שהדרך היחידה להביא לשחרור החטופים היא הסכמה לסיום המלחמה (למשל, דבריו של שר הביטחון בימים 25.8.2024 ו-26.8.2024; בחמ"ל המבצעים של צה"ל² ובשיחתו עם משפחות התצפיתניות החטופות³; דבריו ביום 27.10.2024, בנאום בטקס הממלכתי לזכר חללי המלחמה⁴; דבריו בנאום שנתן מיד לאחר פיטוריו, ביום 5.11.2024⁵; ודבריו בפגישה שנערכה עם משפחות החטופים זמן קצר לאחר מכן, ביום 6.11.2024⁶). פרטי העסקה אינם ידועים במלואם, אך מתוך דבריו הפומביים של שר הביטחון המודח, גלנט, ולפיו דיווחים ישונים בתקשורת מפי "גורמים המעורבים במשא ומתן", ניתן להסיק שלפחות מאז יולי 2024 קיימת אפשרות לעסקה, שבקווים כלליים כוללת את הפרטים הבאים: מצד ישראל, הסכמה לסיום המלחמה ולנסיגה של צה"ל מכל שטחי הרצועה ושחרור כמה מאות אסירים פלסטיניים שביצעו מעשי טרור; ומצד החמאס, שחרור כל החטופים והסכמה להעברת ניהול הרצועה לידי גורם שאינו חמאס, גם פיקוח בינלאומי למניעת התחמשות מחדש של חמאס. החלופה לכך היא המשך המלחמה, שמטרתה המוצהרת היא הריגת אנשי חמאס נוספים, לשם החלשה נוספת של האיום הנשקף ממנו. לפחות לפי הצהרות של שרים בממשלה, נוספת לכך מטרה רחבה יותר, שעיקרה כיבוש ארוך טווח של רצועת עזה, כולה או בחלקה הצפוני, והקמת התנחלויות ישראליות בשטח (למשל, התבטאויות של השרים בן גביר⁷ סמוטריץ'⁸ ואחרים). לפחות לפי טענתו של שר הביטחון לשעבר גלנט, ראש הממשלה נתניהו מתנגד לעסקה האמורה ומעדיף את החלופה של המשך המלחמה בעיקר משום שראש הממשלה מעריך שהסכמה לעסקה תביא לפרישה מהקואליציה של כמה מהמפלגות החברות בה ולנפילת הממשלה, תוצאה

² יוני קובוביץ "גלנט: אנו מצאים בצומת דרכים אסטרטגי, עלינו לנצל אותו כדי להביא לעסקת חטופים ולהסדרה בצפון הארץ, 25.8.2024 - ידיעה זומה ביותר פורסמה בכלי תקשורת רבים, ובהם **חדרי חרדים** (זמין ב: <https://www.bhol.co.il/news/1672207>), **ווינט** (זמין ב: <https://www.i24news.tv/he/news/israel-at-war/artic-2e745658>), **מאקו**.

³ יוני גבאי "חילוקי הדעות בין נתניהו לגלנט בשיחה עם הורי התצפיתניות" **כוכב השבת**, 26.8.2024 (זמין ב: <https://www.kikar.co.il/political-news/siu6jw>).

⁴ יעל פרידסון "גלנט: כדי לחזיר את החטופים נדרש לפשרות כואבות, זו אחריותנו" **הארץ**, 27.10.2024 (זמין ב: <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2024-10-27/ty-article-premium/00000192-cd84-d6a0-affecfa72e340000>), לירן תמרי "גלנט בטקס הממלכתי: בדרך להשבת החטופים נדרש לפשרות כואבות" **ווינט**, 27.10.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bjhlmqslke>).

⁵ יואב קרני "גלנט: אין ולא תהיה כפרה על הפקרת חטופים. פטרתי בין היתר בגלל סוגיית הגיוס" **ווינט**, 5.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/rjhbheozle>).

⁶ נופר משה פרדו "גלנט: השיקולים לא ללכת לעסקה - לא צבאיים ולא מדיניים" **כאן חדשות**, 7.11.2024 (זמין ב: <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/821878/>).

⁷ שילה פריד, מורן אזולאי ועל צינבור "בן גביר בכנס התיישבות בעזה: עידוד הגירה - הכי מוסרי". אב לחטוף תועד מוחה - ונבלס" **ווינט**, 21.10.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bywmjoxeyx>).

⁸ מורן אזולאי, אלישע קימון "סמוטריץ': אפשר וצריך לקחת אחריות בעזה. העלויות! קשקוש בלבוש" **ווינט**, 25.11.2024 (זמין ב: <https://www.ynet.co.il/news/article/bly21lpf7jl>).

מגדלי הארבעה - מגדל צפוני, קומות 34-35
רח' הארבעה 28 תל אביב, מיקוד 6473925

Tel: 076-5385756 www.svorai.com
Fax: 076-5100097 svorai@gmail.com

 MORAN SVORAI
עורך דין, מורן סבוראי | משרד עו"ד זין

שממנה הוא מבקש להימנע. מכאן טענתו של השר גלנט, שהשיקולים שבגינם סרב ראש הממשלה לעסקה הם "לא צבאיים ולא מדיניים"⁹.

15. נכון למועד כתיבת שורות אלה, שלהי חודש דצמבר 2024, ישראל ממשיכה בלחימה בעזה, שגובה חללים מקרב חיילי צה"ל (מאז תחילת יולי 2024 נפלו בלחימה בעזה כ-70 חיילים) ומקרב החטופים. מבין 141 החטופים שלא שוחררו בעסקאות עם חמאס עד דצמבר 2023, הצליח צה"ל לשחרר במבצעים צבאיים רק 8 חטופים (במבצעים שבהם נהרגו 3 לוחמים), וחולצו גם 38 גופות, שמתוכם 14 נרצחו כבר בשבעה באוקטובר אך 23 מן החטופים ההרוגים שגופותיהם חולצו נרצחו בעודם בשבי. במצב הנוכחי, אין מחלוקת על-כך שקיימת סכנה מיידידת לחייהם של החטופים שעוד נותרו בחיים, שמתגברת בכל יום שחולף.

16. בתחום התכליתי, על הממשלה להראות שסירובה לסיום המלחמה אינו קובע מן השאיפה להפוך לקבוע את כיבוש הרצועה, כולה או חלקה, לשם הקמה מחדש של התנחלויות במקום, שאינה יכולה להיחשב תכלית ראויה להצדקת הפקרת החטופים. באופן דומה, השאיפה לשמר את קיומה של הקואליציה ולפיכך כניעה לעמדתם של ישרים שמצויים במיעוט בממשלה בהתנגדותם לעסקה לסיום המלחמה ולשחרור החטופים, אינה יכולה להיחשב חשובה מספיק כדי להצדיק פגיעה בזכות לחיים. על הממשלה להראות שהתכלית של הוויתור על חיי החטופים היא מניעת פגיעה בחייהם של אזרחים נוספים, שעלולה להיגרם אם צה"ל יפסיק כעת את המלחמה וייסוג מרצועת עזה.

17. בנוסף לכך, ובזה העיקר, על הממשלה להציג טיעונים משכנעים לכך שהבחירה בחלופה של המשך המלחמה תוך ויתור על חיי החטופים היא פגיעה "מידתית". לפי מבחן-המשנה הראשון של המידתיות, נדרש להראות שהמשך המלחמה יועיל להשגת התכלית של הגנה על ביטחון המדינה. לפי מבחן-המשנה השני של המידתיות, נדרש להראות שאין דרך להשיג מידה נאותה של ביטחון גם אם יוסכם עת סיום המלחמה כעת ועל נסיגה מרצועת עזה, כדי לאפשר את שחרור החטופים. בעניינים אלה, העמדה החד-משמעית של ראשי מערכת הביטחון, שלפיה עסקה כאמור לא תפגע בביטחון המדינה, שכן ניתן יהיה לחדש את המלחמה אם יתעורר צורך בכך, יוצרת חזקה ממשית לכך שהפגיעה בזכות לחיים אינה מידתית. תידרש הצדקה מפורטת של נימוקים באיזה אופן המשך המלחמה, והסיכון הרב לחיי לוחמים ולחיי חטופים, מקדם את ביטחון המדינה ונחוץ לשם כך.

18. לבסוף, מוטל על הממשלה לשכנע שהחלטתה – למעשה, כאמור, החלטת ראש הממשלה – מקיימת גם את מבחן-המשנה השלישי של המידתיות, כלומר שתועלתה עולה על נזקה. התועלת שתושג היא תוספת הביטחון שתושג בזכות המשך המלחמה לעומת החלופה של הפסקתה כעת. הנימוקים שנגרמים בשל המשך המלחמה כוללים את הסכנה המיידית לחיי החטופים, הסיכון הממשי של חיי הלוחמים, ההתארכות הבלתי-סבירה של שירות המילואים של רבבות אזרחים, המשך הפגיעה הבלתי נמנעת באזרחים פלסטינים ועמם המשך הפגיעה במעמד ישראל בעולם, הנטל הכלכלי הכבד של המשך המלחמה, ועוד. על הממשלה לטל להצביע על-כך, בהתבסס על חוות דעת מקצועיות ונתונים מפורטים, שהתועלת האמורה גבוהה מן הניזק שייגרם אם יוסכם על סיום המלחמה כעת. בעניין זה, הנטל על הממשלה כבד במיוחד, לאור כך שכלל גורמי המקצוע, כלומה שר הביטחון שהודח וכל ראשי

⁹ נופר משה פרדו "גלנט: השיקולים לא ללכת לעסקה - לא צבאיים ולא מדיניים" כאן חדשות, 7.11.2024 (נמין ב: <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/821878/>); שלו שינברג "גלנט: השיקולים לא ללכת לעסקה - לא צבאיים ולא מדיניים" בחדרי חרדים, 7.11.2024 (נמין ב: <https://www.bhol.co.il/news/1677908>).

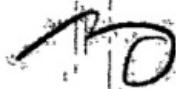
מערכת הביטחון, סבורים כאמור שהפגיעה אינה מידתית. על הממשלה להצביע על הבסיס העובדתי למדיניותה ועל ההצדקה המוסרית לה.

19. על פי המידע הידוע בציבור, החלטת הממשלה לסרב לתנאים שפורטו לעיל אינה לתכלית ראויה וגם אינה מידתית. לאור זאת, על הממשלה לדון בתנאים שבהם יוסכם על שחרור החטופים, תוך כיבוד הדרישות לתכלית ראויה ולמידתיות. לפי המידע הידוע בציבור, המשמעות של קיום דרישות אלה בהקשר הנוכחי היא שעל הממשלה להצהיר על הסכמתה לעסקה שתכלול את שחרור כל החטופים בתמורה לסיום המלחמה, נקיגה מלאה מרצועת עזה, שחרור מתבליים הכלואים בישראל והסדר לגבי העברת השליטה ברצועה לגורמים מתאימים שאינם החמאס.

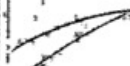
20. לממשלה מסור שיקול דעת רחב למדי בקביעת מדיניותה באשר לאופן ניהול המלחמה, אך זהו שיקול דעת מוגבל, גם משפטית. מדיניות הממשלה פוגעת עמוקות וממושכות בזכויות אדם, והיא טעונה לפיכך הצדקה, והיא כפופה לביקורת שיפוטית. משום כך, אם לא תיענה בקשה זו של החטופים ובני משפחותיהם, בכוונתם לפנות בעתירה לבית המשפט העליון, בבקשה לסעדים מתאימים.

21. בנסיבות אלה, ונוכח הדחיפות, הנוגעת לחייהם ולכבודם, לגופם ולנפשם של החטופים וכן לזכויותיהם של בני משפחותיהם, העותרים המפורטים מעלה, כמו גם הציבור בכללותו הנושא עיניים לעסקה כאמור, נודה לקבלת תשובה למכתבנו בתוך זמן קצר ועד 1.1.2025. לכל היותר.

בברכה,

ד"ר מורן סבוראי, עו"ד

פרופ' ברק מדינה, עו"ד

העתקים: העותרים

תאריך הפקה: 26.12.2024

טופס פנייה ללשכת היועצת המשפטית לממשלה

מספר בקשה: 28163

פרטי הפונה

פרטי הפונה

שם משפחה

סבוראי

שם פרטי

מורן

מען למשלוח דואר

יישוב

תל אביב - יפו

רחוב

הארבעה

מספר בית

28

תא דואר

מיקוד לאימור המיקוד

6939510

טלפון ראשי

054-9326878

טלפון משני

פקס

דואר אלקטרוני

svorai@gmail.com

מענה המשרד יישלח באמצעות דוא"ל, פקס או מכתב.

פרטי הפנייה

פרטי הפנייה

נושא

חובת המדינה כלפי השבויים, קדושת החיים וכבוד האדם - פנייה דחופה בעניין החטופים

תיאור המקרה

חובת המדינה כלפי השבויים, קדושת החיים וכבוד האדם - פנייה דחופה ביותר בעניין החטופים שנמצאים בשבי ברצועת עזה 447 ימים - מכתב מיצוי סרס פנייה לערכאות. מצ"ב מכתב מפורט בעניין

מסמכים

מסמך 1

מסמך

מכתב מיצוי - כבוד האדם, קדושת החיים וה

טופס מיועד לשני המינים כאחד, אך לעיתים מנוסח בלשון זכר או נקבה.
זופס זה מכיל מידע מוגן על פי חוק הגנת הפרטיות.

9:35 ,26.12.2024

תשובה לפנייתך למשרד ראש הממשלה - Gmail

Moran Svorai <svorai@gmail.com>

תשובה לפנייתך למשרד ראש הממשלה

1 message

PMO HEB <PMOH@pmo.gov.il>
 To: Moran Svorai <svorai@gmail.com>

Thu, Dec 26, 2024 at 8:17 AM

משרד ראש הממשלה
 האגף לפניות הציבור

שלום רב,

פנייתך התקבלה באגף לפניות הציבור במשרד ראש הממשלה.

הפנייה תועבר לידיעת הגורמים הנוגעים בדבר ותוכנה יישקל בתשומת לב קפדנית וראויה.

תודה על שפנית למשרדנו.

בברכה

האגף לפניות הציבור

94

<https://mail.google.com/mail/u/0/?ik=34c369afd6&view=pt&search=all&permthid=thread-f:1819482639740577458&simpl=msg-f:18194826397405...> 1/1